

HISTORIÆ PARLIAMENTI ANGLIÆ BREVIARIUM,

Tribus partibus explicitum.

1. *Causæ & Exordia Belli Civilis Angliæ.*
2. *Progressuum Civilis Belli brevis mentio.*
3. *Originis & Progressus secundi Belli Compendiosa Enarratio.*

AUTHORE T. M.



Juxta Exemplar
LONDINI,
Typis CAROLI SUMPTNER.
1651.

CAUSÆ ET EXORDIA BELLI CIVILIS ANGLIÆ.

Liber Primus.

DE Paliamento Angliæ, & Exordiis Belli funestissimi, tot annos intra Regni viscera grassantis, scribenti, quamvis breviter, pauca tamen de causis (pro statu rerum & temporum) convocandi ejusdem Parliamenti, necessario videntur præmittenda. Et quamvis non felicior interea vel Scotiæ, vel Hiberniæ conditio, (quæ positæ sub eodem Rege, eidem calamitati expositæ sunt) potissimum de Anglia, ut Regnorum nobilissimo, & Regia sede, unde in reliqua defluere videbatur labes, Sermo instituetur. Mirandum prorsus, quanta Regiminis illius Intemperies, quæ tantum genuit Morbum! quanta Morbi malignitas, cui Parliamentnm inefficax Medicina!

Quadragesimum ætatis (decimum

sunt homines Edicto publico, de Parliamentis deinceps loqui.

Cessantibus Parliamentis, Domi Monopoliis, variisque illegitimis pecuniarum rapinis, spoliati sunt subditi; Foris nullæ propemodum Negotiationes, nisi quæ Religioni, Reipublicæque damnosæ, exercebantur.

Initio Imperii, suscepta est Expeditio in Hispanos, ad expugnandum Caditii opidum, infelix Anglis, & damnosa; altera quoque funestior multo contra Gallos, insequente anno ad Rheam Insulam. Sed illud omnium maxime luctuosum accidit Protestantibus, & Religioni, quod *Carolus Rex*, non multum antea, Naves suas expeditissimas Regi Gallorum tradidisset, quarum vi & robore, Protestantium Classes per totam Galliam fractæ, dissipatæque, & festinata miserabilis illa Rupellæ per famem expugnatio.

Variis deinde modis per totam Angliam Pecuniam exigebat Rex; magnas ubique summas, per privata Sigilla, ab invito Populo mutuavit, Vectigal illud grande (& antea inaudi-

tum) sub *prætextu Classis conservandæ*, subditis imposuit; nec remedium aliquod relictum, judicibus voluntati Regis servire coactis.

In tanta tamen libertatis jactura Pax integra fuit, ex tranquillitate felices videbantur Angli, donec fatale illud Incendium, quo tria Regna misere postea conflagrabant, accensum est in Scotia, anno salutis 1637. dum Rex summopere annixus est eandem Leiturgiæ formam, & Regimen Ecclesiasticum (hoc enim prætendebat) quibus utebantur Angli, in Scotiam introducere.

Jamdudum in Anglia Dignitates Pompaque Præsulum promotæ; Civiles Magistratus, & Honores ampli in Ecclesiasticos collati, hinc cæremoniæ multæ, & Innovationes in Templa fuissent inductæ; Doctrinam Romanam in multis amplecti, & Reformatas omnes Ecclesias contemnere cœpissent Præsules & Ecclesiastici Anglicani; in Aula præsertim Papistæ exultabant; & potentia Reginæ, quæ plurimum apud virum poterat, Pontificis Romani Nuntii, Panzanus, Con-

Connus, & Rosettus summo cum honore recepti essent.

Rex vero, ut opus prædictum in Scotia perficeret, viam ante præparasset; Civiles Dignitates, Magistratusque ut in Anglia, ita in Scotia, in Episcopos contulisset, è quorum numero, quatuordecim videlicet, undecim Consiliarii Regni facti essent: hæc tamen Scotis displicebant; quibus non ipse Episcopatus gratus esset; ut Regno semel ejectus, nec nisi magno *Iacobi* Regis conamine restitutus.

Missus itaque Liber Leiturgię in Scotiam *Anno* 1637. cum Mandato etiam Regio, ut publice in Templis legeretur. Querebantur Scoti Rem tanti momenti, nondum consensu Ecclesiæ suæ in Synodo Nationali approbatam, eis imponi; querebantur etiam librum hunc non in omnibus consentaneum libro Anglicano esse, sed multis in locis variatum, alterationes quasdam (fatebantur) in melius esse; sed multo plures in deterius, denique affirmabant librum istum, ubicunque à libro Anglicano dissentit, ad Romanum Missale inclinare; & omnes Pa-

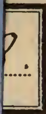
pisticæ doctrinæ partes in illo contineri. Alterationes istas Rex excusare nititur, ut pote veritus nisi librum illis omnino eundem, & totidem verbis cum Anglicano obtulisset, offendi potuissent, tanquam signo subordinationis Ecclesiæ Scoticæ: sed nihil effecit hæc Excusatio; Liber, ut Rex mandaverat, in Templo maximo *Edimburgi* perlectus est, non tamen sine maximo tumultu, in quo Episcopus, qui librum legerat, vix incolumis evasit. Tumultuatum primo à Plebe. Mox Nobiliores, & Ministri quamplurimi librum istum publice detestabantur. Missi sunt ad Regem, qui orarent, ut mandatum de Libro isto revocaret. Immotus est Rex, & mandatum suum renovat. Edicto etiam jubet ut omnes *Edinburgo*, qui istuc eo nomine confluxerant, statim discederent; quod in tantum nihil profecit, ut numerum illorum augeret, qui Consiliarios Regios *Edinburgi* obsecrant, ut Regis animum de hac re iterum tentarent; interea multum Episcopos suos, ut innovationis hujus reos, criminantur.

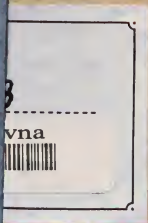
Rex Consiliarios suos vetuit Petitio-

tiones eorum accipere; & per Comitem Traquarium in Scotiam missum, Sterlini Edictum promulgavit, *Episcopos, quoad Librum hunc, innocentes esse; seque authorem totius rei; & ni quiescerent, actiones illorum seditiosas esse, & secundum leges puniendas, denuntiat.*

Contra Edictum hoc protestantur Nobiles aliquot Scotorum, cum Ministris, aliisque, & conventus suos ut legitimos defendunt, nempe pro gloria Dei, Regis honore, & Patriæ libertate. *Fœdus tunc Solenne* inter se sanciunt *pro Religione & Libertate*: Cui Fœderi non tantum Nobiles, sed omnium Ordinum homines quam-plurimi nomina subscribunt, adeo ut intra paucos dies, multa Millia Fœderatorum numerarentur. Iratus Rex multis internuntiis Fœdus illud damnavit; defendunt Scoti. quæ utrinque differebantur, fusius explicata sunt in libro cui Titulus, *Tumultus Scotici.*

Mense *Iunio, Marchio* Hamiltonius, ut Regis Delegatus, *Edinburgum* adveniens, cum Fœderatis frustra egit, ut Fœderi renuntiarent. Edictum tamen Regis promulgavit; in quo publicam


vna

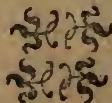
HISTORIÆ PARLIAMENTI ANGLIÆ

BREVIARIUM,

Tribus partibus explicitum.

1. *Causæ & Exordia Belli Civilis Angliæ.*
2. *Progressuum Civilis Belli brevis* [redacted] *mentio.* [redacted]
3. *Originis & Progressus secundi Belli Compendiosa Enarratio.*

AUTHORE T. M.



Juxta Exemplar
LONDINI,
Typis CAROLI SUMPTNER.
1651.



CAVSÆ ET EXORDIA BELLI CIVILIS ANGLIÆ.

LIBER PRIMVS.

DE Paliamento Angliæ, & Exordiis Belli funestissimi, tot annos intra Regni viscera grassantis, scribenti, quamvis breviter, pauca tamen de causis (pro statu rerum & temporum) convocandi ejusdem Parliamenti, necessario videntur præmittenda. Et quamvis non felicior interea vel Scotiæ, vel Hiberniæ conditio, (quæ positæ sub eodem Rege, eidem calamitati expositæ sunt) potissimum de Anglia, ut Regnorum nobilissimo, & Regia sede, unde in reliqua defluere videbatur labes, Sermo instituetur. Mirandum prorsus, quanta Regiminis illius Intemperies, quæ tantum genuit Morbum! quanta Morbi malignitas, cui Parliamentnm inefficax Medicina!

Quadragesimum ætatis (decimum

quintum ex quo regnare cœperat) annum agebat *Carolus*, cum indictum fuit hoc Parliamentum, tot annos violatæ (plusquam sub ullo Regum) leges Regni, oppressa Populi libertas, & proculcata authoritas ipsorum Parliamentorum, quibus Leges, libertatesque fulciuntur, paulatim Anglos irritassent.

Rex enim *Carolus*, intra quartum Imperii annum, tria convocasset Parliamenta; eademque omnia properanter dissolvisset, priusquam utilia Reipublicæ reddi possent, aut ullam Populi pressuram sublevare. In Secundo, Petitionem illam Subditorum, quam Petitioně æqui vocant, (nempe de libertatibus, & proprietatibus Populi recte stabiliendis) concessit, signavitque: sed Parliamento statim dissoluto, Leges multimodis, ut antea, violavit; ita ut omnibus appareret, libertatem Populi, concessione Petitionis illius, non tam munitam, quam funditus eversam esse; & palam innotuit, nec leges ipsas Populo Tutelam, nec Fidem Regis, securitatem præstare. Post dissolutionem Tertii, vetiti

sunt homines Edicto publico, de Parliamentis deinceps loqui.

Cessantibus Parliamentis, Domi Monopoliis, variisque illegitimis pecuniarum rapinis, spoliati sunt subditi; Foris nullæ propemodum Negotiationes, nisi quæ Religioni, Reipublicæque damnosæ, exercebantur.

Initio Imperii, suscepta est Expeditio in Hispanos, ad expugnandum Caditii opidum, infelix Anglis, & damnosa; altera quoque funestior multo contra Gallos, insequente anno ad Rheam Insulam. Sed illud omnium maxime luctuosum accidit Protestantibus, & Religioni, quod *Carolus Rex*, non multum antea, Naves suas expeditissimas Regi Gallorum tradidisset, quarum vi & robore, Protestantium Classes per totam Galliam fractæ, dissipatæque, & festinata miserabilis illa Rupellæ per famem expugnatio.

Variis deinde modis per totam Angliam Pecuniam exigebat Rex; magnas ubique summas, per privata Sigilla, ab invito Populo mutuavit, Vectigal illud grande (& antea inaudi-

tum) ſub *prætextu Claſsis conſervandæ*, ſubditis impoſuit; nec remedium aliquod relictum, judicibus voluntati Regis ſervire coactis.

In tanta tamen libertatis jactura Pax integra fuit, ex tranquillitate felices videbantur Angli, donec fatale illud Incendium, quo tria Regna miſere poſtea conflagrabant, accenſum eſt in Scotia, anno ſalutis 1637. dum Rex ſummopere annixus eſt eandem Leiturgiæ formam, & Regimen Eccleſiaſticum (hoc enim prætendebat) quibus utebantur Angli, in Scotiam introducere.

Jamdudum in Anglia Dignitates Pompaque Præſulum promotæ; Civiles Magiſtratus, & Honores ampli in Eccleſiaſticos collati, hinc cæremoniæ multæ, & Innovationes in Templa fuiſſent inductæ; Doctrinam Romanam in multis amplecti, & Reformatas omnes Eccleſias contemnere cœpiſſent Præſules & Eccleſiaſtici Anglicani; in Aula præſertim Papiſtæ exultabant; & potentia Reginæ, quæ plurimum apud virum poterat, Pontificis Romani Nuntii, Panzanus,

Con-

Connus, & Rosettus summo cum honore recepti essent.

Rex vero, ut opus prædictum in Scotia perficeret, viam ante præparasset; Civiles Dignitates, Magistratusque ut in Anglia, ita in Scotia, in Episcopos contulisset, è quorum numero, quatuordecim videlicet, undecim Consiliarii Regni facti essent: hæc tamen Scotis displicebant; quibus non ipse Episcopatus gratus esset; ut Regno semel ejectus, nec nisi magno *Iacobi* Regis conamine restitutus.

Missus itaque Liber Leiturgię in Scotiam *Anno* 1637. cum Mandato etiam Regio, ut publice in Templis legeretur. Querebantur Scoti Rem tanti momenti, nondum consensu Ecclesiæ suæ in Synodo Nationali approbatam, eis imponi; querebantur etiam librum hunc non in omnibus consentaneum libro Anglicano esse, sed multis in locis variatum, alterationes quasdam (fatebantur) in melius esse, sed multo plures in deterius, denique affirmabant librum istum, ubicunque à libro Anglicano dissentit, ad Romanum Missale inclinare; & omnes Papisti-

pisticæ doctrinæ partes in illo contineri. Alterationes istas Rex excusare nititur, ut pote veritus nisi librum illis omnino eundem, & totidem verbis cum Anglicano obtulisset, offendi potuissent, tanquam signo subordinationis Ecclesiæ Scoticæ: sed nihil effecit hæc Excusatio; Liber, ut Rex mandaverat, in Templo maximo *Edimburgi* perlectus est, non tamen sine maximo tumultu, in quo Episcopus, qui librum legerat, vix incolumis evasit. Tumultuatum primo à Plebe. Mox Nobiliores, & Ministri quamplurimi librum istum publice detestabantur. Missi sunt ad Regem, qui orarent, ut mandatum de Libro isto revocaret. Immotus est Rex, & mandatum suum renovat. Edicto etiam jubet ut omnes *Edinburgo*, qui istuc eo nomine confluxerant, statim discederent; quod in tantum nihil profecit, ut numerum illorum augeret, qui Consiliarios Regios *Edinburgi* obsecrant, ut Regis animum de hac re iterum tentarent; interea multum Episcopos suos, ut innovationis hujus reos, criminantur.

Rex Consiliarios suos vetuit, Petitio-

tiones eorum accipere; & per Comitem Traquarium in Scotiam missum, Sterlini Edictum promulgavit, *Episcopos, quoad Librum hunc, innocentes esse; seque authorem totius rei; & ni quiescerent, actiones illorum seditiosas esse, & secundum leges puniendas, denuntiat.*

Contra Edictum hoc protestantur Nobiles aliquot Scotorum, cum Ministris, aliisque, & conventus suos ut legitimos defendunt, nempe pro gloria Dei, Regis honore, & Patriæ libertate. *Fœdus tunc Solenne* inter se sanciunt *pro Religione* & *Libertate*: Cui Fœderi non tantum Nobiles, sed omnium Ordinum homines quam-plurimi nomina subscribunt, adeo ut intra paucos dies, multa Millia Fœderatorum numerarentur. Iratus Rex multis internuntiis Fœdus illud damnavit; defendunt Scoti. quæ utrinque differebantur, fusius explicata sunt in libro cui Titulus, *Tumultus Scotici.*

Mense *Iunio, Marchio* Hamiltonius, ut Regis Delegatus, *Edinburgum* adveniens, cum Fœderatis frustra egit, ut Fœderi renuntiarent. Edictum tamen Regis promulgavit; in quo publicam

Libri illius lectionem se non coactarum pronuntiat; & Parliamentum, Synodumque se illis concedere statuisse; cum aliis. Non tamen hæc satis ampla uisa Fœderatis, & post multas de variis rebus disceptationes, multo acrius dissensum est. Marchio bis ea æstate ad Regem in Angliam profectus, tandem vicesimo primo die *Novembris*, Edicto Regis, Nationalem Synodum Glascuæ convocavit; hanc tamen Synodum intra septem dies *Marchio* dissolvit. Causam dissolutionis afferens, quod Fœderati, in leges & Instituta liberæ Synodi peccassent, tam in forma Electionum quam in variis negotiis & transactionibus durante Sessione.

Contra hanc Dissolutionem Fœderati protestantur, & Synodum producunt; in qua, leges, & Decreta, præsenti rerum statui idonea, sanciunt: postea Synodum dissoluunt; & Declarationem innocentiæ suæ, & institutorum omnium, fidelibus in Anglia Christianis mittendam, edunt.

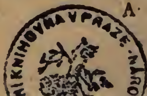
Accensus Rex, acerbissimum in Scotos Edictum promulgavit, quod etiam

in

in templis omn bus per totam Angliam populo jussit legi; & continuo exercitum contra illos, ut Rebelles parat. Servis suis omnibus, Generosis & Nobilibus imperat, ut ad primum *Aprilis* diem *Eboraci* conveniant, equis Armisque, pro facultatibus quisque suis instructi. *Arundelius* Comes Dux Generalissimus factus est: nec mora, dicto tempore locoque Exercitus splendidus, armis divitiisque instructissimus, Regem comitatur.

Ab impio tamen hoc Bello abhorrebant generatim Angli, tanquam ad exitium libertatis utriusque Nationis facto. Scotos amabant, ut fratres suos, & communi, cum ipsis, hoste oppressos. Sperabant primo Regem hoc irretitum negotio, coactum fore Parliamentum in Anglia (tam diu desideratum) tandem convocare. Sed illi omnia potius quam Parliamenta perpeti statutum fuit.

Fœderati Scoti Edicto Regis responsum, & contra vim ejus, arma velocissime parant. Arces, Castella, & oppida munita occupant, suspectos omnes sine Tumultu exarmant. Ducem



bello, eligunt *Alexandrum Lesleium*, militia peritissimum. Cujus Imperio, Proceres & Barones Regni non dedignati sunt obtemperare. Eodem tempore Parliamentum Scotiæ Regis jussu dissolvitur.

Non tamen ad Arma ventum est. Nobiles aliquot utriusque Gentis inter se de pace agitabant, tanta felicitate, ut ad colloquium tandem perventum est, & à Rege impetratum, ut pacificatio fieret, quæ incredibili utriusque Nationis gaudio promulgata est 18 die *Iunii* 1639. & uterque Exercitus intra horas 48 dimissus. Rex Scotis Nationalem Synodum concessit, quę sexto sequentis *Augusti* die inciperet; & Parliamentum vicesimo quarto ejusdem Mensis conveniendum. Scoti, Anglique domum redeunt.

Rex Londinum reversus, non diu ibidem moratus esset, cùm alienato à Scotis animo esse, & bello iterum studere cœpit. Chartam illam, in qua veras pacis conditiones contineri affirmabant Scoti, Rex ut falsam arguebat, & eandem, publico Edicto, Carnificis manu, comburi jussit; unde boni omnes

mnes mœrore affecti, impium illud bellum renovari perhorrescebant.

Initio *Decembris*, Rex animum suum Proceribus privati Concilii aperuit, statuisse se Parliamentum in Anglia indicere sequenti *Aprilis* incipiendum..

Qui rumor in vulgus sparsus, mirum quanta admiratione homines affecit, adeo inusitatum, & pene inauditum, apud Anglos nomen Parliamenti factum est. Prudentes vero non admodum lętati sunt, querentes quod in tam longum tempus differendum esset; cum interim apparatus belli contra Scotos indies fieret; displicebat etiam quod Comes Straffordiæ, Hiberniæ Prorex, vir acutissimi ingenii, sed suspectæ probitatis, ex intimis Regi consiliis, longe ante initium Parliamenti Anglicani, navigaturus in Hiberniam esset, conventum Ordinum in illo Regno indicturus: displicebat porro, quod Rex eodē tempore Parliamentum Scoticum dissolvisset, de quo graviter querebantur Scoti; dissolutionem illam, antequam consultum esset negotiis Regni, contra liber-

libertatem, & leges eorum esse, affirmantes.

Missi sunt deinde proceres aliquot Scotorum in Angliam, qui humillime apud Regem querebantur, sibi post pacificationem injurias factas esse, contra pacificationis illius pacta; nempe dissolutionem Parliamenti intempestivam; item quod Præsidium militum multo majus quam res postularet, impositum esset castello *Edinburgi*; quod Britannoduni Arx Præsidio Anglorum militum tenebatur; quod Mercatoribus Scotis, qui in Anglia & Hibernia commercii causa agebant, nova Juramenta imposita essent, fœderi suo omnino contraria, & adversus leges Articulosque Pacificationis.

Proceres illos Scotos Rex incarceravit, ex quibus unus, Comes Lovvdeniæ, ut Læsæ Majestatis reus, Turri Londinensi in custodiam traditur. Summa accusationis ejus, fuit Epistola quædam, seu Petitio, quam Lovvdenius inter cæteros signasset, mittenda Gallorum Regi, auxilium ejus in bello nupero Scotiæ imploratura. Accusationi huic facile postea responsum fuit;

fuit; Litteras illas non omnino esse missas, præterea scriptas fuisse ante Pacificationem, in qua pacta est Oblivio præteritorum omnium, cum multis aliis; adeo ut impune cessit Lovvdenio, quanquam Rex litteras illas in initio Parliamenti Anglicani produxit, ostenditq; tanquam belli illius, quod acerrime gesturus esset adversus Scotos, causam aliquam allaturas.

Decimo tertio die *Aprilis* Parliamentum Angliæ convenit. Jam enim Comes Straffordiæ ex Hibernia reversus esset, ubi Parliamento indicto, & cito dissoluto, grandem Pecuniæ summam nempe quatuor Subsidia (sic enim contributiones populi Parliamentarias vocant Angli) Regi acquisivisset.

Rex intentus bello Scotico, pecuniam à conventu Ordinum Angliæ importune flagitavit; ut stipendia exercitui suo, quem jam comparasset, solveret; nec minus quam duodecim Subsidia postulavit, propter quæ, Vectigal illud grande & novum, quod prætextu Classis conservandæ subditis imposuisset, se remissurum promisit.

Pro-

Promisit etiam se postea subditos & Rempublicam in omnibus, quæ peterentur, sublevaturum. Solummodo pecuniam primo loco, ut destinatum perficeret bellum, enixe postulavit: ad hæc responsum est ab Ordinibus, Emendationes Reipublicæ, & pressurarum levationes præcipuum esse Parliamentorum finem; & semper debere pecuniarum contributioni antecedere; præterea Regem grandem pecuniæ summam postulare, ut remitteret Vectigal illud, quod nullo jure subditis imposuisset, quod illegitime, & vi sola accepisset; non teneri Populum Anglicanum aliquid contribuere in tale Bellum, quod non tantum non cupiunt, sed maxime detestantur; Bellum non bono, sed exitio Reipublicæ suæ designatum; nihil tam justum esse, quam ut Autores impii illius Belli supplicio afficerentur.

Tantam tamen Regi reverentiam, & obedientiam præstiterunt Regni Ordines, ut contributiones aliquas (quamvis pecunia collata in ipsorum damnum expenderetur) decreverunt; & de Subsidiis agitarunt; ante vero

quam

quam disceptatio hæc finiretur, Rex necti moras cogitans, in Conventum Procerum ipse venit, & Parliamentum quinto die *Maii* dissolvit, palam tamen protestatus est Rex, se deinceps ita regnaturum, & leges inviolatas conservaturum, ac si Parliamentum constanter teneretur: postero vero die Membra aliquot Parliamenti (contra supremæ illius Curiæ privilegia) incarceravit, videlicet Belosisum, Hothamum, & Crevum; Conclavia quoque & scrinia Baronis Brookii scrutata illegitime sunt. Convocatio quoq; Clericorum Sessionem suam mandato Regis (novum exemplum!) continuarunt, & Canones complures illius authoritate ediderunt, & juramenta quædam contra leges & libertates Angliæ, populo imposuerunt. Angebantur vero boni omnes ob festinatam Parliamenti hujus dissolutionem; nec non dolebant Regis fidem, & promissa tam subito violata.

Rex in sumptus hujus Belli, præter contributiones Clericorum & Papistarum, Vectigal illud *de Classe conservanda*, renovavit, Aurum & Argentum quod

quod cudendum in Turri Londinensi servabatur, (inauditum antea exemplum!) rapuit. Merces aliquas, quas minore iterum pretio venderet, mutuavit. De cudenda quoque ærea moneta cogitavit, sed hoc non processit.

Processit tamen Bellum sub ductu Comitis Straffordiæ (Comes enim Northumbriæ, Dux antea designatus, ægrotabat;) nec segnes erant Scoti, nam commerciis eorum undique interclusis, & navibus ubique jussu Regis detentis, Angliam cum Exercitu intraverunt, non tamen hostiliter populo Anglicano se gessuros scriptis declarabant, & humillimam Regi petitionem secum adducebant.

Nec solum pecunia ad hoc bellum Regi defuit; sed animi militum, præsertim gregariorum, qui contra Scotos adduci renuerunt, qui causam hujus belli oderunt, & Ducibus suis Rebelles, seditiones crebras, & tumultus excitarunt; quod, inter cætera, in causa fuit; cur bellum hoc non tam funeste, ut designatum fuerat à Rege, processerit. Velitationes quædam, & Præliola, Newborniæ unum, alterum

Dun-

Dunsianæ, non procul à Bervico oppido evenerunt; nec multum sanguinis in utroque fusum.

Dum hæc geruntur, Nobilissimi aliquot Anglorum, Comites scilicet, & Barones, numero circiter viginti, dum patriæ suæ dedecus mœstis animis evolvebant, & quantum Anglia temeritate Regis passa esset, consensu communi Petitionem illi humillimam præsentabant, in qua, post enumeratas aliquot Regiminis ejus actiones, & miserabiles earum effectus, pressuras Populi, deplorandam jam (Nobilissimi quondam) Regni conditionem, tot Parliamentorum violationes & dissolutiones nimium festinatas; postremo quantas Regno calamitates impium hoc bellum minabatur; *suppliciter* orant ut Parliamentum quam citissime indîcat, in Anglia; per quod Regni status emendetur, leventur Populi, funestum hoc bellum æquis conditionibus componatur; & authores horum facinorum justis suppliciis afficiantur.

Rex, accepta Petitione, conventum Procerum Eboraci indîcit, vicesimo quar-

quarto die *Septembris*; quibus enarrat se Parliamentum sponte sua indicere statuisse, idque quam-citissime incepturum, nempe tertio die *Novembris*.

Consultum tunc est inter Magnates, quomodo bellum hoc honestis conditionibus finiretur; & post varias disceptationes, Proceres aliquot utriusque Regni electi, per quos articuli pacis fierent, inter quos tandem hæc statuta sunt.

1. Cessatio Armorum per duos menses, nempe ad decimum sextum diem *Decembris*.

2. Durante Cessatione 850 libræ per diem Scotis solvantur.

3. Si prædicta summa non solvatur, liceat Scotis vi capere de Comitatibus Northumbriæ, Cumbriæ, Westmerlandiæ, & Episcopatu Dunelmensi.

4. Comitatus illi sint Scotorum Hiberna.

5. Novi apparatus bellici non fiant.

6. Privatæ injuriæ Cessationem hanc non solvant, si satisfiat querentibus.

7. Mercatores libere commercia

sua

ſua in utroq; Regno exerceant : milites autem ſine venia limitibus ſuis non egrediantur.

Ad hunc modum mutatæ ſunt res; & bellum duobus Regnis exitium minitans, majoris concordiæ vinculum inter utrumque factum, & felix cauſa Parliamenti tam diu in Anglia deſiderati, quo leges violatæ, & oppreſſæ nobiliſſimi Regni libertates tandem vindicentur.

Maxima hujus Parliamenti expectatio fuit; cui ſoli, ut malorum omnium remedio, innixa eſt ſpes totius Angliæ; quod, Regem, ut poſt tot errores coactum indicere, ita non auſurum violare crediderunt. Quapropter Scotos (ut tantæ ſibi felicitatis authores, qui libertatem ſuam vindicando, libertati Angliæ viam aperuiſſent) ſummo amore complexi ſunt: hæc eadem cauſa odium Regis in Scotos, ut conſiliorum ſuorum remoratores, excitavit; nec odium hoc diſſimulavit, cum, in publico Ordinum conventu concionatus, amorem maximum ſubditis Anglis teſtatus, ſe illorum affectibus ſolummodo inniti, & quicquid felicitati illius

alius Nationis conducere posset, factu-rum promittens; in Scotos, ut Rebelles invectus, illos vi & armis è Regno Angliæ expellendos censuit: longe autem aliter de Scotis censuit Parliamentum; ut postea manifestum fiet.

Maximam Regi reverentiam præstitit Parliamentum; & gratias pro conventu hoc egit, de persona ejus nihil nisi optimum dicebatur. Invidiam præteritorum malorum, & omnium, quæ passi sunt Populi, in malos Regni Consiliarios tantum (nulla de Rege nisi honorifica facta mentione) rejecerunt, ut liquido apparebit illis, qui elegantes virorum illustrium, orationes in conventu illo, postea Typis excusas, perlegere dignabũtur.

Multa variique generis negotia Parliamento huic incubuerunt; multa peragenda, delicta multorum, quos tam longum tempus noxios fecisset, examinanda. Ad quæ omnia diligentius disquirenda, delegati in dies ex magno illius conventus corpore sunt viri prudentes; incœptum est à Religione, ubi compertum est Ministros multos, qui pie, sobrie, & conscienter vixis-

vixissent, seduli præterea in verbo concionando, injuste ab Episcopis vexatos fuisse, aliquos beneficiis suis ejectos, incarceratos alios, ob cæremonias quasdam nuper in Ecclesiam introductas, quibus obedientiam ministri illi non præstitissent; hi omnes nunc liberati, & compensati sunt. è contrario quos comperissent Ministros aut moribus impuris Ecclesiam scandalizantes, aut superstitionibus nimium addictos (utriusque enim generis multos, ad deprimendos Puritanos, Episcopi promovissent) aut deprivabant, aut aliter puniebant.

Comes Straffordiæ, Hiberniæ Prorex, Perduellionis accusatus, Turri Londinensi in custodiam traditur, & 18 die *Decembris* Gulielmus Laudus Archiepiscopus Cantuariensis, ejusdem criminis accusatus, in eundem Carcerem conjectus est.

Die sequente, Mathæus Wrennus Episcopus Norwicensis, multorum criminum reus arguebatur, multis superstitionibus noxius, quas in Regimine suo Ecclesiastico exercens, detrimenta maxima Reipublicæ intulerat.

Ob hanc causam Perduellionis quoque accusatus, ut compareret ad causam dicendam, in triginta millibus librarum obligatus est, cum tribus Fidejussoribus, singulis in decem millibus librarum similiter obligatis.

Franciscus Windebankus miles; Principalis Regni Secretarius, arcta amicitia Laudo Archiepiscopo junctus, per quem Dignitatem illam adeptus creditur, in judicium eodem tempore vocatus est. Præcipuum illi crimen objectum fuit nimia erga sacerdotes Romanæ Ecclesiæ (contra leges Angliæ) indulgentia; è quibus, alios (Regis aut Reginæ jussu) carcere liberasset; alios, Fidejussoribus datis, illegaliter dimisisset: quibus criminibus disquirendis Delegati sunt, è numero Parliamentariorum aliqui. Windebankus vero conscius sibi, & judicium timens, circa initium *Decembris*, clam aufugit, & in Galliam profectus est.

Paucis à Windebanki fuga interjectis diebus, Joannes Finchus, Miles, Baro Fordicensis, magni Sigilli Angliæ Custos, clam quoque aufugiens, se in

ſe in Belgium contulit. Huic viro crimina varii generis objecta ſunt.

1. Quod cum Prolocutor in Parliamento, Anno quarto *Caroli* Regis eſſet, munus ſuum non fideliter obiit, nec debitam conventui illi obedientiam pręſtitit, juſſus enim loqui, ſolvit.

2. Secundum crimen ſententiæ injuſtæ ab illo latæ de Forreſtis, cum ſupremus eſſet Juſticiarius de Communi Placito.

3. Tertium erat, quod cum Judices à Rege accerſiti eſſent, ut opiniones ſuas extrajudiciarias de grādi illo Vectigali, *pro Claſſe conſervanda*, darent; Finchus non ſolum perſuaſionibus, ſed minis etiam cum aliis Judicibus egit, ut ſecundum Regis voluntatem pronunciarent. Poſtremum erat Declaratio illa falſa & injurioſa, poſt diſſolutionem ultimi Parliamenti, ab illo compoſita. his delictis reus Perduellionis factus eſt in Domo Communium, quæ ſententia ad Domum Procerum 14 *Ianuarii*, poſt fugam ejus delata eſt.

Decimo quinto die *Februarii* 1640, lata eſt lex, & à Rege (ſecundum conſuetudinem) ſignata, de Parliamento

in tertium quemque annum indicendo, in qua cautum est, ut magni sigilli Custos, aut Cancellarius Ducatus Lancastriæ, si Rex hoc non faceret, Edicta prædictis temporibus emitteret de Parliamento illo indicendo. in quo si deficerent, jactura Magistratus sui mulctarentur. Pro cujus legis signatione, pomeridiano ejusdem diei, ab utraque Domo Parliamenti, tam Procerum quam Communium, ad aulam ejus convenientium, Gratiæ actæ sunt Regi.

Effluxum jam erat tempus Induciarum inter exercitus duos Anglorum & Scotorum; quæ consensu Parliamenti renovatæ sunt, in alium mensem duraturæ. Parliamentum enim, quamvis Rex (ut ante dictum est) Rebelles Scotos vocasset, & Regno expellendos censuit, eos loco amicorum habuit. Et eodem tempore, quo renovata est hæc armorum Cessatio, decretum est Scotorum damna resarcienda esse, & sumptus omnes belli, quod illis Rex intulisset, retribuendos, quibus recensitis, decretum est etiam Scotorum Naves, quæ captæ post hoc bel-

bellum essent, reddendas, & ad Naves illas descrutandas quatuor millia librarum Scotis tribuenda. Statutum est insuper, utriusque Domus consensu, quod trecenta millia librarum Scotis darentur, in his verbis; *ut pon-satio pro damnis & necessitatibus fratrum nostrorum de Scotia.* Se quoque tempore opportuno consideraturos de modo colligendarum pecuniarum, & diebus solutionis, promiserunt. Pòst tres dies à Scotis, Londini Agentibus, Gratiæ Parliamento, non solum pro grandi illa Pecuniarum Summa, sed etiam pro fraterna compellatione, actæ sunt.

Eodem etiam tempore, ad firmandam magis inter duas Nationes Amicitiam, statutum est libellos omnes, & Edicta, quæcunque in Scotos promulgata essent, revocanda; & Gratiarum actionem publicam in omnibus Angliæ Templis pro felici illa Pace, Deo celebrandam.

Quam ingentibus tunc impensis exhausti sunt Populi Anglicani, miretur aliquis, dum (præter alià) stipendia duobus, & tantis, exercitibus solvere

vere coacti sunt! Hæc tamen omnia patienter, & sine ulla in Regem (tantorum onerum authorem) murmuratione tulit Populus, futurum ejus amorem demereri studens. Alacriter sex Subsidia contribuerunt;& præterea grande illud Vectigal, Capitecensum,persolvere contenti sunt, in quo Duces in centum libris, Marchiones in octoginta, Comites 60, Vicecomites,& Barones,40,censebantur:Equites de Balneo,30: alii Equites,20: Armigeri;10: & quicunque centum libras per annum dispendere possent,5. l.Vulgi capita sex denarios solvere tenebantur.

Eodem Mense *Februarii* declaravit Rex in Parliamento,statuisse se filiam suam primo-genitam, Principem *Mariam*, decimum agentem annum, in Matrimonio collocare Principi Gulielmo de Nassavv, Henrici Orangii filio,adolescenti circiter 19 annos nato. Res tunc agitabatur per legatos Ordinum Generalium Belgii: placuit Parliamento conjugium illud. Nec multo post, in Angliam appulit Gulielmus Princeps, læte admodum ,& splen-

ſplendide Londini à Rege & Regina exceptus, cui ſecundo die *Maii* 1641, magna ſolennitate nupta eſt Princeps *Maria.*

Decimo die *Maii*, *Thomas* Comes Straffordiæ, qui ſex anteMenſes, Turri Londinenſi in cuſtodiam traditus eſſet, decollatus eſt; de quo viro, de criminibus illi objectis, de Judicio ejus Pompali, & notatu digniſſimo, paucis diſſeram. Circa finem *Ianuarii* lecta eſt accuſatio contra Comitem Straffordium inDomo Communium; novem articulis generalibus contenta; qui deinde ſubdiviſionibus in plures extendebantur, quorum (ſingula enim longum nimis eſſet hic referre) omnium fere hæc ſumma. Objectum eſt quod in Hiberniæ Regno, & Borealibns Angliæ partibus, quas gubernaſſet, arbitrariam poteſtatem, & legibus contrariam exercuiſſet; quod proventus Regis ſine computatione recepiſſet; quod Pontificiam Religionem in Hibernia promoviſſet; quod malitioſe conatus eſſet odia inter Angliam & Scotiam interſerere; quod conatus eſſet Parliamenta ſubvertere, &

Regis animum illac impellere. Delegati etiam è Scotia, qui Londini tunc agebant, de injuriis in Natione suam, Comitem accusabant. Comes defensionem, suam in domo Procerum tricesimo secundo die *Februarii*, præsente Rege, perlegebat. Sequente vero Mense *Martii* in Aula *VVestmonasteriensi* Comes Straffordiæ, memorabili spectaculo, in judicio sistebatur. Circa totam Aulam contabulata magnifice extructa sunt, quibus sedilia, non tantum Proceribus Communibusque totius Parliamenti; sed Delegatis etiam è Scotia, & multis Hiberniæ Nobilibus (præter alios complures Spectatores) continebantur. Comes Arundelius magnus Seneschallus, & Lindeseius Comes Constabularius summus, facti sunt. Rex ipse, clausa pergula (tanquam privatus Judicii totius spectator Auditorque) indies sedebat, & scriptis omnia mandabat. Quindecim dies Comes in Judicio sistebatur, & objectis respondebat; nempe à vicesimo secundo *Martii* (paucis intermissis diebus) ad decimum sextum *Aprilis*. Comes Perduellionis postulatus

tus (quamvis multa magnaque crimina adversus illum probata essent) Perduellionis tamen se reum, constanter pernegabat; nec ex aliis criminibus (quam pluribus licet) aggregatis, perduellionem fieri posse contendebat.

Dilata est Sententia, & multæ accusationis illius particulæ in Billam Attincturæ postea insertæ sunt. Nam Billa Attincturæ postea facta est, & lecta contra Comitem Straffordiæ in domo Communium 21 *Aprilis*, ubi reus Perduellionis pronuntiatus est.

Tandem Dominus St. JOHN Sollicitator Regius, & Membrum Parliamenti, ut Proceribus persuaderet, vicesimo nono *Aprilis* in Aula *VVestmonasteriensi* (Comite Straffordiæ ad Repagulum astante, & Rege consueto loco præsente) ex multis præcedentibus statutis justitiam Sententiæ illius asseruit. Quo persuasi Proceres, & plus postea confirmati; cum Judices de illa sententia opiniones suas proferrēt, ipsi quoque Comitem Straffordiæ perduellionis reum pronuntiabant. Regis autem conscientiæ (ut Proceribus affirmabat) nullo modo satisfa-

ctum est, ut perduellionis illum condemnaret, quamvis aliorum criminum reum existimaret; donec lassatus petitionibus, ut justitia fieret implorantibus, Ipse Rex Concilium suum Secretum in Palatio convocans, Judices ad sententias suas coram illo proferendas, accersivit; & Episcopos aliquot, ad eximendos conscientiæ scrupulos. Quo tandem factum est; ut potestatem quatuor Proceribus faceret, suo nomine mandatum illud de supplicio Straffordiensis consignando: quod supplicium die prædicto sumptum est.

Festinatus à populo Straffordiæ Comitis interitus videtur; quod Insidiæ in Parliamenti exitium structæ sub idem tempus detegebantur, quarum pars una fuit, ut Straffordius è Turri elaberetur; ad hoc efficiendum, milites aliquot à Joanne Suclino, & aliis, sub prætextu bellandi pro Rege Lusitaniæ, cujus legatus, Londini tunc agebat, comparati sunt. Hos Milites ipse Rex (qui conscius harum Insidiarum inventus est) Gulielmo Balforo Equiti, Arcis præfecto, mandavit, ut in Tur-

Turrim intromitteret. Ille autem, dolo intellecto, Regi non obtemperavit.

Præcipua vero hujus proditionis pars fuit; ut exercitus Anglorum, qui Borealibus Regni partibus, armis adhuc instructus, tenebatur, ad Londinum adduceretur; vim ipsi Parliamento illaturus, ad tuendam (ut jactabant proditores) prærogativam Regis, Episcopatum, & alia. Conspiratores præcipui fuere Henricus Percius, Northumbriæ Comitis frater; Henricus Jerminus, Reginę Pręfectus Equorum; Tribuni Goringus, Wilmottus, Ashburnhamus; nec non Pollardus, Suclinus, aliique. Quæ Rex ipse cum Percio de Insidiis istis contra Parliamentum consultatione disseruisset, patefacta sunt postea in Epistola Percii ad fratrem Northumbrium, scripta è Gallia; (nam Percius, Jerminus, & Suclinus, in initio *Maii*, cum primum detegi cœpisset proditio, aufugerunt in Galliam) hac Epistola, palam in domo Communium perlecta, Wilmottus, Ashburnhamus, & Pollardus, (de quibus ut consciis fa-

cta esset mentio in Epistola) in custodiam traditi sunt. Goringus initio tam multa fassus est, ut veniam mereri videbatur. Comprehensus est postea alius, conscius. Onellus, Hibernus, & Papista, qui Turri Londinensi in custodiam datus, inde non multo post elapsus est.

Comes Straffordiæ Imperator designatus est (si ex arce elabi potuisset) exercitus Hibernici, in quo Equitum peditumq; octo millia, majori parte, Pontificiæ religionis, recensebantur. Quem exercitum *Rex* nullo modo pati voluisset exauctorari, quamvis petente id Parliamento 28 die *Aprilis*.

In Parliamento autem Proceres Communesque uno consensu, cum negotia Reipublicæ tot modis interturbata, seque tot Insidiis petitos cernerent, nec de Regis fide omnino securos; reputantes præterea, quãtis impensis solvenda essent stipendia duorum exercituum; & pecunias illas Fide publica mutuandas, petierunt tandem à Rege ut Billam signaret pro continuatione hujus Parliamenti; id est, ne unquam dissolveretur sine utrius-

triusque Domus consensu. Quam sibi oblatam signavit Rex decimo die *Maii*; eodem videlicet die, quo aliam, pro supplicio extremo Comitis Straffordiæ, signavisset.

Pro hac Concessione (cui non antea simile aliquid visum est) Benignitatem Regis mirifice extollebant Adulatores. Querebantur illi, qui Parliamenta, reformationesque oderunt, Regem nimiam potestatem è manibus suis dimisisse. Illi autem, qui necessitatem concessionis illius perpendebant, sine qua nullæ Fide publica pecuniæ mutuari possent, non omnino mirati sunt; dicentes, ut nullus antea Rex tale aliquid concessisset: ita nullus unquam Rex tantam necessitatem id petendi populo fecisset; neque Securitatem Reipublicæ Parliamentoque, hinc partam esse, nisi *Rex* bonus sit. Regi enim, si malo erga illos esset animo, non defuturum Potentię tantum, quantum sufficeret ad remoranda, retardandaq; omnia, quæ illi pro Reipublicæ bono inchoarent; & tali tandem temporis, rerumque protractione, gravato populo, majore invidia Parliamentum

onerandi, quam si talem potestatis speciem non omnino accepissent. Quod eventu probatum est; & talibus effectum remoris, dissentiente in maximis plerisque Rege, ut Parl. ipsum bello aperto petitum est. Ad emendandum Regni statum jam conversum est; ante omnia vero levandus erat populus à gravitate censuum, & à maximis incipiendum; differri igitur non amplius potuit exauctoratio duorum exercituum, ad quorum solvenda stipendia grandi pecuniarum summa opus erat, nec minore festinatione. Quapropter conflata sunt ingentis ponderis vasa argentea, & subito cusa. Capite-Census tunc per totum Angliæ Regnum colligendus erat; pro quo Billa oblata Regi est, ut signaret. Cum hac, eodem tempore, oblatæ sunt aliç duæ; una pro amovenda Curia supremæ Commissionis; altera pro demolienda Camera stellata. Illam de Capite-Censu statim signavit *Rex*; de duabus aliis paululum deliberaturus; quas tamen ambas, post tres dies (intellecta populi murmuratione) signavit quoq;. Circa idem tempus discessit

sit ab Aula Regina Mater *Maria* de Medicis, quæ ante annos tres in Angliam appulerat, & in Belgium navigabat, Populo Angliæ magnopere cupiente ab impensis tantis sublevari. Rex enim, Reginæ Matri, toto illo tempore, centum libras per diem exhibuisset. Idoneum jam visum est tempus animadvertendi in Judices eos, qui circa Vectigal illud de Classe, deliquissent. Contra quos, singulatim, accusationes compilatæ sunt, & perlectæ in Domo Communium; nam præterito mense *Decembris*, cum disceptatum fuisset in Parliamento de ea re; & crimina eorum Judicum, qui extrajudiciarias sententias suas pro ea tulissent, expendebantur, (quo tempore Finckus Sigilli Custos aufugerat) damnatum in Parliamento fuit Vectigal illud, ut exactio injusta, & illegalis.

Tres Judices juste sententias dixissent, Crookus, Huttonus, & Denhamus. Ad examinandum reliquos, videlicet, Bremstonum, Treverum, Westonum, Davenportum, & Crawleium (nam Barclaius Perduellionis accusatus est,) Sedecim Communes e-

lecti-

lecti sunt, crimina eorum ad Parliamentum relaturi: quæ omnia hoc tempore, circa initium nempe Mensis *Augusti*, facta sunt.

Postea vero, turbatis rebus, nihil magni in eos, aut ullos fere alios Sontes statutum est. Jam enim *Rex* iter in Scotiam maturabat, quamvis à Proceribus Communibusque Parliamenti summopere oratus ut paulo longius (ad perficienda Regni negotia) in Anglia moraretur.

Affirmabat *Rex* præsentiam suam, ad res Scotiæ componendas, magnopere in illo Regno desiderari, se vero ante abitum, quæcunque oblata ab eis essent, signaturum; quod etiam fecit. Delegationem quoque signandi in absentia sua Nobilibus aliquot fecit: nempe Baroni Edvardo Littletono magni Sigilli Custodi, Roberto Comiti Manchesteriæ, privati Sigilli Custodi, Roberto Comiti de Lindsey magno Angliæ Camerario, Gulielmo Marchioni Hartfordiæ, Roberto Comiti Essexiæ, Henrico Comiti Bathoriensi, & Edvvardo Comiti Dorsetiæ. Comes Essexiæ eodem tempore, per Bil-

lam à Rege ſignatam, Dux omnium Copiarum cis Trentam, effectus eſt; cum plena poteſtate milites, prout res poſtularet, comparandi, armandique.

Paululum ante Regis diſceſſum, Comes Hollandiæ (quem ad id munus Rex & Parliamentum elegiſſent) in partes Regni Boreales Dux profectus eſt, ad exauctorandum, dimittendumque exercitum Anglicanum.

Rex decimo *Auguſti* die Londino diſcedens, feſtinato itinere in Scotiam proficiſcitur. Et utrumque Exercitum, antequam dimitterentur, in tranſitu contuebatur.

Fama eſt Regem, (hoc enim, ſcriptis, Scotus Author evulgavit) dum Scotorum exercitum colluſtrabat, clanculum pertentâſſe eorum animos, an concitari poſſent adverſus Parliamentum Anglicanum arma convertere. Hoc ut efficeret, ampla ſpolia oſtentaſſe; & ad rei fidem Cimelia ingentis pretii oppignoraturum ſe illis promiſiſſe. Milites autem perfidiam tantam deteſtatos fuiſſe. De veritate hujus relationis judicet lector, conſideratis iis, quæ poſtea acci-

ciderunt. Causa autem profectionis ejus in Scotiam ignota fuit Anglis: hæc tamen ab eodem Authore prolata est pro causa, nempe ut Nobiles aliquot Scotorum, maximæ Integritatis viros, & quos destinationi suæ adversus Parliamentum Angliæ minime deservituros sperabat, aliquo modo opprimeret. Certissimum vero est circa finem *Septembris* litteras è Scotia Delegatis Parliamenti, Westmonasterii sedentibus, advenisse (Parliamentum enim ab octavo die *Septembris*, ad vicesimum *Octobris* comperendinatum est; & Delegatio quinquaginta Membris facta ad sedendum, durante illo utriusque Domus recessu) Insidias in exitium nobilissimorum aliquot Procerum illic structas, sed detectas esse. Delegati eadem mala ex eodem fonte veriti, præsidia validissima diversis Londini locis tenuerunt.

Profectio hæc Regis in Scotiam (si nihil aliud attulit mali) negotia Reipublicæ saltem remorabatur, & omnium malorum Remedia, unde ruina timeri posset; retardabat. Nam à decimo Augusti die, quo discessit ab Ur-

be-

be Rex, usque ad recessum Parliamenti; nihil fere illic transactum est.

Vicesimo tertio *Octobris* die, dum Rex in Scotia moratus est, erupit atrocissima Rebellium Hibernorum rabies; qua Protestantium per totam fere Insulam, omni bellorum clade funestior, facta est laniena. In qua, quicquid efferata barbaræ Gentis, per tot sæcula jugum perpessæ, licentia, quicquid Religionis impia Dogmata, aut dira Sacerdotum irritamenta potuere, ostensum est.

Mirandum maxime qua vel arte, vel fortuna, immanis Facinoris, & late særituri, machinatio, tam diu celari potuit; ut improvisum tandem, inopinatumque accideret; per quod, duorum mensium spatio ducenta millia Protestantium variis cruciatibus trucidata sunt. Reliqui fere omnes subito bonis spoliati; multique ex opulentissimis, una die pauperrimi effecti.

Flagitium hoc vicesimo tertio die *Octob.* exequendum statuebatur. Quo die non solum Arx Dublinensis, præcipuum totius Regni Armamentarium, ubi

ubi recondita essent Arma pro decem hominum millibus; sed omnia, per totam Insulam, Castella, Repositoria, & Opida munita à Rebellibus occupanda erant; & cuncti vel Protestantes, vel Angli, qui se illis non adjungerent, contrucidandi. Arx Dublinensis (ad quam occupandam primarii aliquot è Rebellibus in Urbem pridie convenerant) mirifice conservata est; ne tota Hibernia uno die amitteretur.

Hoc autem ita accidit. Mac Mahonus, unus ex conjuratis, illo forte die, in œnopolio Dublinensi festivus, verba quædam, inter bibendum, de conjuratione illa excidere sibi passus est, coram Ovveno Conallio, Johannis Clotvvorthii militis servo; aliqua sibi familiaritate antea noto. Conallius ex his quæ audierat, plura & majora colligens, è Taberna se proripuit, & rem totam supremis Hiberniæ Justiciariis detulit.

Quorum mandato Mac-Mahonus, & Maguirus illico capti, & in carcerem conjecti sunt: His cognitis conjurati reliqui clam ea nocte ex Urbe aufugerunt.

Sed

Sed sero fuit tantam calamitatem Regno avertere. Conspiratores enim, statuto die, per totam fere Insulam in Armis erant; à quo die, singulis diebus, horisque Dublino advenerunt miserabiles Angli Protestantes, bonis exuti, nudi, & omnium egeni; damna sua illic referentes, direptas domos, opida incensa, Regiones undique devastatas, & flagitia omnium generum à Rebellibus admissa.

Justiciarii, Gulielmus Persons, & Johannes Burlacius milites, pro subita sui, Urbisque defensione, quoscunque possent, Armis illis, quæ in Arce Dublinensi inventa sunt, instruebant, & litteras illico ad Regem in Scotia, nec non ad Comitem Leicestriæ Proregem Hiberniæ tunc electum, sed in Anglia agentem, expediebant: pecunia defuit; nec aliunde quam ex Anglia sperari potuit.

Ovvenus Conallius, qui conjurationem tam opportune detegendo, Dublinum conservasset, primas litteras in Angliam adduxit, quem Parliamentum Angliæ quingentarum librarum dono, & Vectigali annuo ducentarum

tarum

tarum librarum remuneravit, & continuo maximâ curâ & sedulitate inter utramque Domum disceptatum est, quibus modis, quam-citissime, miserabili Hiberniæ suppetias ferrent; simul & saluti Angliæ consulerent (jam enim in Anglia trepidatum est:) præcipue vero in Hiberniam intenti sunt; & in dies (depositis paululum aliis negotiis) de mittendis illuc pecuniis (quas à Civitate Londinensi fide publica mutuarent,) commeatibus, & Armis disceptatum est.

Rebellio interim in Hibernia late serpsit, regionibus undique devastatis; & multi Papistarum, maleque in Rempublicã animati è Dublino quotidie aufugientes, Conjuratis se adjunxerunt; in quorum loco, Urbs illa quotidie spoliatorum Protestantium, illuc præsidii causa fugientium, implebatur, è quibus multi, nudi, fatigati, & fame jam enecti, miserabiliter ibi perierunt: deploranda sane tum fuit Urbis illius conditio, inter tot funesta morientium hominum spectacula, totque mœstissimas miserorum commemorationes, de interitu suorum, de cruen-

cruentiſſima efferorum Rebellium rabie, & variis, exquiſitiſque cruciatibus, per quos multi infelicium Anglorum perierunt.

Domini Juſticiarii interim, quanta poſſent celeritate, Armis ex arce deſumptis, viros aliquot Generoſos armaſſent, & impigros Duces ex Urbe miſiſſent ad occupanda, tenendaque vicina quædam Opida contra Rebellium Hibernorum incurſum, adeo ut circa medium *Novembris*, pro patria armati ſunt fortiſſimi viri Dominus Lambertus, Carolus Cotus, Henricus Ticgburnus, Thomas Lucas milites, Armſtrongus, & Yarnerus Duces. Comes quoque Ormondiæ centum Equitibus optime armatis Dublinum advenit. Eodem tempore Parliamentum Angliæ, dum major Pecuniæ ſumma colligeretur, in præſens ſolatium miſerorum, viginti millia librarum illis miſerunt; & circa initium *Decembris* ex Anglia miſſus Simonus Harcurtus miles Chiliarchus, cum Legione ſua, optime inſtructa; ad Dublinum appulit.

Rex eo tempore reverſus è Scotia,

Lon-

Londini magna ſolennitate exceptus eſt, obviam illi effuſa eſt univerſa Civitas & omnium ætatum multitudo per vias tanquam ad Triumphi ſpectaculum, diſpoſita. Civium præcipui per ſodalitia ſua diſtincti, feſto cultu, ſplendidiſque (ut nunquam antea) veſtibus & Armis introeuntem Regem ſtipantes, per totam Urbem uſque ad Palatium Weſtmonaſterieuſe honorifice deduxerunt. Sumptuoſa nimis. nec pro temporis conditione, videbatur quibuſdam hæc Urbis Exultatio, dum Hiberniæ vulnera, dum trepidationes Angliæ percenſebantur. Excuſabant alii hos ſumptus, ut amoris & obſervantiæ erga Regem teſtimonium per quod, dubiam ejus animam demereri ſibi ſtuduiſſent. Sed male ceſſit Reipublicæ. Hinc enim Rex coërcendi Parliamenti ſpem (quam nimis alebant Aulici Adulatores) animo concepiſſe videbatur; & ad demerendos Cives intentus, præcipuos eorum Hamptiacurto cõviviis excepit; quoſdam etiam Equeſtri dignitate ornavit. Hinc voces publice jactabantur, Cives Londinenſes, pertæſos Parliamen-

menti, contra illud proRege ſtaturos. Quas voces indigne ferentes Probi Cives, Petitionem Parliamento humillimam obtulerunt, in qua, ſinceritatem animorúm ſuorum profitentur; & ſe cum illis, pro bono Reipublicæ & victuros & morituros, affirmabant.

Dum Rex Hampton-Curti morabatur. Declaratio ſtatus Regni à Parliamento edita eſt, in qua mali Regiminis incommoda, & Preſſuræ omnes quas Reſpublica per multos annos perpeſſa eſt, indicantur. Nihil vero culpæ in Regem verbis apertis, ſed ſolummodo in malos conſiliarios tejectum eſt.

Jam neglecta videbatur Hibernia, querente paſſim Populo, miranteque quod Rex nondum Edictum aliquod in Hibernos illos Rebelles emiſerat, quod ut citiſſime faceret, enixe orabant Proceres Angli, ut melius in illos, Perduelles Declaratos, animadverteretur. Suadebant Regi, ut ſe purgandi cauſa, ſeveriſſime in cruentos illos Sicarios animadverteret. Vulgo enim jactitabant Rebelles Hiberni, ſe Regis Juſſu in ProteſtantesAnglos inſur-

ſurrexiſſe; Regis ſe authoritate egiſſe; & Poteſtatem factam ſibi (Diplomate illius è Scotia allato) arces omnes, & caſtella Proteſtantium Anglorum occupandi: palam etiam ſe Reginæ milites vocabant, & ideo armatos, ut Prærogativam Regiam contra Puritanum Angliæ Parliamentum tueantur.

Hortabantur itaque Regem Conſiliarii Angliæ, ut ſe, famamque ſuam vindicaret, & à tanto perfidiæ, & crudelitatis crimine, quantum vix ulli nunquam (ne peſſimo quidem) Principi imputatum eſſet, expurgaret.

Ita vero evenit, ut Rex, non ante primum diem *Ianuarii* (quamvis 23 *Octobris* cruentum ſcelus erupiſſet) Rebelles eos edicto publico declaravit: tunc quoque mandavit *Rex* exemplaria tantum quadraginta typis excudenda eſſe; nec ullum eorum emittendum, priuſquam ipſe ulterius mandaſſet; ita ut paucis admodum innoteſceret. Quod magis mirati ſunt omnes, cum perpenderent longe aliter contra Scotos actum fuiſſe, quos feſtinato edicto, & admodum ſevero Rebelles pronunciaſſet, & edicti exempla-

emplaria maximâ diligentiâ per totum Regnum emittenda curasset.

Tunc quoque orabant Regem (ob rumores sparsos Insidiarum quarundam in Parliamenti exitium structarum) Proceres & Communes, ut Satellitium sibi in securitatem attribueret; cujus præfectus esset Comes Essexiæ. Hoc vero illis negavit *Rex*; affirmans tamen se de eorum salute studiosum fore.

Tertio die post evulgatum contra Rebelles Hibernos edictum, nempe quarto *Ianuarii*, ad Westmonasterium venit *Rex*, trecentis armatis stipatus; & in Domum Communium intravit; illic in Cathedra Prolocutoris ipse sedens postulavit quinque viros, Membra illius Domus, sibi in manus tradi; nempe Denzillum Hollesium Armigerum Comitis Claræ fratrem, Arthurum Hasselriggum militem, Joannem Pym, Johannem Hamdennum, & Gulielmum Strodum Armigeros: hi vero quinque Conventus ipsius (cui significatum esset Regis Propositum) mandato aberant: quibus non inventis, irritus Spei discessit;

sit;pauca prius apud Conventum prolocutus, inter alia, affimabat se quinque illos viros in Judicium legitimum postulare; negabat vero (quod risu penè exceptum est) Privilegia Parliamenti se aliquo modo violaturum; in quibus conservandis, nulli hactenus Anglorum Regi cederet.

Hoc vero sciendum est, Regem, pridie per Atturnatum suum Edvardum Herbertum, Militem, Membrum Parliamenti, quinque illos viros, unum etiam ex Proceribus, Baronem Mandevillum, postulasse; quorum omnium (cum Parliamentum eos non dedidisset) conclavia, & Arculas obsignasset. Postero etiam die Edicto illos ut Perduellionis reos, apprehendendos mandat.

Hoc Regis factum ab utraque domo Parliamenti declaratum est, summam privilegiorum Parliamenti violationem, scandalum Regi, & Regimini illius, factum seditiosum, quod aperte ad subversionem Pacis tendat; maximam prætertea injuriam Prædictis viris, in quos nulla legitima accusatio allata est; nec aliam Privilegiorum vindicationem esse

posse

posse, quam ut Rex, eorum nomina detegeret, quorum impulsu, vel consiliis hæc injusta fecisset. Orabant itaque Regem ut legitimæ eorum postulationi satisfaceret, nempe ut (quod duobus statutis *Rex* in eo casu tenetur facere) delatores indicaret; hoc tamen negavit *Rex*: tunc Atturnatum ejus Herbertum super eam rem examinatum, sed nihil omnino fassum, custodiæ tradiderunt. Inopportune accidit hæc Parliamenti violatio, ad divertendas miserandæ Hiberniæ suppetias. Hoc undique clamabant Boni omnes; & in summo mœrore tunc meminerunt, quod antea à quibusdam ex Hibernia fugientium audierant; nempe sceleratos illos Rebelles palam jactitasse, nullum in Anglia perfugium miseris fore; Angliam enim in iisdem angustiis, quibus Hibernia, futuram: statutum esse Regi, Parliamentum suum deserere, & bellum adversus eos ciere, quod cum fecisset, se quoque (perfecto prius in Hibernia opere) Angliam invasuros, & Regem adversus Parliamentum adjuturos.

Postridie, quam *Rex* modo prædi-

cto Parliamentum invaserat, in Urbem Londinensem profectus est, ubi certatim circa currum ejus Cives aggregati humillime orabant, ut Parliamento assentiretur, & privilegia ejus nequaquam violaret, & illi Petitionem scriptam sequenti die obtulerũt, in qua humillime obsecraverunt, ut, propter miserrimam Hiberniam, cum Parliamento consentiret, præsidium illi attribueret, cum accusatis illius Membris, juste ageret, &c.

Mos erat tunc populi Londinensis (ut qui molestissime ferebant negotia Parliamenti à Rege interturbata) magnis numeris, quamvis inermes, circa Westmonasterium aggregari; ibique Petitiones offerentes, verbis asperis in Proceres aliquot quos malos Regñi, Regisque consiliarios existimabant, invehi: sed male cessit Reipublicæ, non enim Rex hinc doctus est mala Populi sui persentire; sed instructus prætextu specioso deserendi & Urbem & Parliamentum, metu videlicet, ne aliquid sibi mali, in tumultuoso hominum concursu, accideret.

Hinc duodecim Episcopi, qui conven-

ventui Parliamentario adesse recusarunt, contra leges, ordinationes, & statuta, quæcunque in absentia sua facta essent (tanquam pro nihilo habenda) protestati sunt; causati, se extremi periculi metu, de tumultuosis hominum concursibus, non ausos fuisse munia sua obire. Quo facto, consensu utriusque Domus, tam Procerum quam Communium; declaratum est, *hanc Episcoporum Protestationem periculosam esse Reipublicæ & Parliamentorum non solum privilegiis, sed ipsi Essentiæ perniciosam.* Perduellionis igitur accusati sunt duodecim Episcopi, capti, & Arci Londinensi in custodiam traditi.

Variis hisce Parliamentariorum negotiorum interturbationibus, retardata generaliter est Hiberniæ sublevatio; specialiter vero aliis accidentibus, quæ breviter enarrabo, infauste impedita est.

Consultum fuit de copiis in Hiberniam traiiciendis; præcipue vero & primo è Scotia; quoniam brevissimus ab illa terra transitus est: pro hoc bello Billam de auctorandis militibus in

DomoProcerum dependere *Rex* clam edoctus, ob id irasci visus est, querens diminutionem Prærogativæ suæ hoc modo fieri, sed quoniam Hiberniæ maxime studebat, se pro hoc tempore Billam signaturum, salvo tamen Jure, & Regi & Populo. Displicebat illlis hęc oratio Regis; unde Petitione declaratum est à Parliamento, Regem, disceptationem illam in Domo Procerum, de Militibus auctorandis, notando,) quod non debet, antequam ordine Parliamentario illi præsentetur) fundamentalia privilegia Parliamenti violasse. Potestas enim libere loquendi, disceptandique singulis permissa est, nec oportet Regem opiniones ullas aut Propositiones examinare: pro læso Privilegio Reparationem petunt: utque *Rex* indicare velit cujus consilio factum est. Sed consultum est tunc de exercitu Scotorum, in Hiberniam traiiciendo. Scotorum Delegati, Londini agentes, negabant potestatem ullam à Senatu suo sibi delegatam esse, minorem numerum militum, quam decem millia, transmittendi, de hoc numero consentiebant

Com-

Communes, dissenserunt vero Proceres; nisi cautionē dare possent Communes decem millia Anglorum quoque militum transmissos quam citissime fore; quod impossibile videbatur: nec alia dissentionis hujus causa prolata est, quam ne dedecus Anglorum Genti videretur, Hiberniam non nisi à Scotis redigi posse; aut Scoti nimium ex ea expeditione lucri caperent; hæc autem levissima probis viris visa est consideratio; nec digna omnino, quæ tantum opus impediret; ubi Religionis causa, & tot Christianorum miserabilis conditio auxilium imploraret.

Iterum quoque retardata est Hiberniæ sublevatio hoc modo, 2500. Scotorum militum parati erant in Boreales Hiberniæ partes transportari, de conditionibus militiæ, Scotorum Delegati octo Propositiones Parliamento Angliæ obtulerunt, quibus omnibus assentiebatur utraque Domus Parliamenti: Rex vero de una earum, tertia videlicet, ambigebat; quæ istiusmodi fuit; *quod Scoti Opidum, Arcemque Carrifergus tenerent, cum pote-*

 state

ſtate illic manendi, vel ad libitum Sedes ſuas dilatandi, & ſi aliæ Copiæ in eadem Provincia illis adjungerentur, ſub Imperio Scotorum Ducis militarent. De hac Propoſitione Rex ſe ambigere aeibat, ne Angliæ damnoſa foret; eamque Parliamenti conſiderationi obtulit; veruntamen, ſi ita vellent, ſe cum Scotorum Delegatis de ea deliberaturum. Ad hæc Scoti reſpondent, Dolere ſe, quod ipſe, Rex eorum Nativus, minus quam Anglorum Natio, illis confideret; tandem Rex (quamvis in ea re nimium temporis abſumptum eſſet) aſſenſum ſuum præbuit.

Propoſitiones quoque conſenſu Parliamenti factæ ſunt (quæ optima viſa eſt ratio redigendæ Hiberniæ) ut quotquot vellent, vel civium Londinenſium, vel aliorum, pecunias deponere in id bellum, vel pro certis ſummis ſubſcribere, compenſandi eſſent bello finito; certis proportionibus terrarum per totam Inſulam, quas nunc Rebelles poſſideant, perduellionis nomine confiſcatarum. has Propoſitiones ſignavit *Rex*, quamvis primo derideret, & dicere auditus ſit, fa-
ctum

ctum illud simile esse venditioni Pellis Ursinæ, antequam Ursus occisus esset.
Statutum est porro authoritate Parliamenti, (consentiente etiam, & signante Rege) Bellum illud processurum, donec à Parliamento declaratum foret Hiberniam omnino subactam esse: nec ullam prorsus vel Pacem, vel Armorum Cessationem cum Rebe l bus illis faciendam sine co isensu utriusque Domus Parliament. Declaravit tunc quoque Rex velle se (si ita visum est illis) in Hiberniam t aiicere: sed non idoneum visum est Personam Regis ea expeditione pe:ic'itari.
Rex infensus Urbi Londinensi, Hamptincurti morabatur, & absentiam suam excusabat metu Tumultuum, qui quotidie, sub prætextu Petitiones offerendi, Westmonasterii facti sunt. Edoctus præterea Rex fuit, quod postridie discessus sui ex Urbe [nempe octo dies post prædictum Introitum ejus in Domum Communium] magna Civium multitudo per fluvium Thamesim, Bombardis in Scaphas suas impositis, Westmonasterium pervenerunt, secumque quinque prædi-
 ctos

ctos viros à Rege accusatos adduxerunt, magnis undique Acclamationibus, & Protestationibus se nunquam Parliamentum deserturos.

Vicesimo die *Januarii* Rex per Internuntios suos Parliamentum hortabatur, ut omnia Regni Gravamina, & negotia, quibus assensum ejus desiderarent, in unum Corpus (quoniam singula quæque per se offerre perlongum nimis esset) digererent, mitterentque; ut simul de illis judicaret; promittens se Gratiam, Indulgentiamque optimorum Regum erga subditos æquaturum saltem, si non excessurum.

Gratias Regi pro benigna hac legatione egerunt Ordines Regni, de qua se quam citissime deliberaturos affirmant. Interim vero ab illo orant, (ut securi negotiis suis incumbant) Præfecturam Turris Londinensis, Præcipuarum omnium Arcium, & totius Regni Militiæ Potestatem illis solummodo Viris attribuat, quibus Parliamentum confidere posset, & Regi recommendaret. Negavit Rex se ea concessurum, Præfecturas illas (ut præcipuum Coronæ suæ Decus & inse-

sepa-

ſeparabile)penes arbitrium ſuum ſemper fore. Promiſit tamen ſe nullis, niſi eximiæ fidei viris munia illa traditurum. Multæ de hoc negotio inter Regem & Parliamentum rationes utrinque prolatæ ſunt; multæ Petitiones, & reſponſa utrinque miſſa, dum illi conceſſionem Militiæ importune petunt; nec minus pertinaciter negat Rex.

Rex Hampton-Curti moratus, ut numerum Membrorum Parliamenti imminueret; ſervos proprios, quos multos in utraque Domo habuit, à munere ſuo Parliamentario avocavit, & ad ſerviendum ſibi per litteras acceſſivit.

Præcipue vero Comitem Eſſexiæ, Regiæ Domus Camerarium, & Comitem Hollandiæ de cubiculo Regio, ad ſe attrahere cupiebat: illi vero venire recuſabant, & potius Diplomati ejus, per quod Parliamento Regni inſervire tenebantur, quam privato ejus mandato obedientiam præſtare eligebant: ob quam cauſam ambo Comites ab Officiis ſuis Aulicis, mandato Regis, amoti ſunt.

Georgius Digbeius Comitis Bristolliæ filius primogenitus, litteras Reginæ per id tempus miserat ex Middleburgha Zelandiæ (quo appulerat, ex Anglia fugiens, cum Proceres Parliamenti illum, delictorum aliquot accusatum, accersissent; & si non intra viginti dies compareret, Perduellionis reum declarâssent); in quibus significat, quod si Rex animum suum aperte declarare vellet, & se in tutum aliquem locum recipere, non dubitavit, quin libere ad eum commeans, ministeria quædam non ingrata præstare posset: interceptæ sunt Litteræ & ad Parliamentum allatæ, per quas intellectum, vel suspectum saltem est Regem aliquid contra Parliamentum clam moliri, quod postea manifestius innotuit.

Mense *Februarii* Rex & Regina, cum filia primogenita *Maria*, Orangiæ Principi nupta, ad Cantuariam profecti sunt: ubi per aliquot dies agens (dum crebri inter eam Urbem, & Londinum internuntii missi sunt), præter cætera transacta, Billam de tollendis Episcoporum Suffragiis in Par-

Parliamento ſignavit Rex, illinc profecti ſunt Dorobernium. Unde Regina in Hollandiam navigavit, ſub prætextu filiam ſuam ad Sponſum devehendi; revera autem Cimelia, ad Coronam Angliæ pertinentia, ſecum avehens, in Hollandia oppigneravit, unde pecuniam nacta eſt ad Arma coëmenda, in triſte id bellum Civile, quod inſecutum in Anglia, & jam tum à Rege deſignatum videbatur.

Poſt diſceſſum Reginæ, Rex, adductis ſecum Carolo Principe, & Jacobo Eboracenſium Duce, ad Villam ſuam Theobaldum profectus eſt. Ubi Petitio, primo die *Martii*, à Parliamento ei oblata eſt: in qua humiliter orant, ut Militiam (de qua prædictum eſt) illis concedat; ut prope Londinum, ad tranſigendas res Reipublicæ, morari dignetur; & ut Principem Filium non avehat; quæ omnia negavit Rex, & continuo ad Villam ſuam Nevvmarkettum proficiſcitur.

Illic oblata eſt Ei Declaratio utriuſque Domus Parliamenti, quam adduxerant Comites Pembrochiæ, & Hollandiæ, cum generoſis aliquot

Com-

Communibus. In qua, enumerata sunt præterita aliquot, sub imperio ejus, populi gravamina; ut impium contra Scotos bellum concitaverat; ut cruentos in Hibernia Rebelles (probabiliter) incitassent Consiliarii ejus; ut Exercitum Anglorum, anno præterito, contra ipsum Parliamentum adducere conatus esset; ut contra privilegia Parliamentorum, Domum Communium invaserat; cum cæteris ejusmodi.

Affirmatum est denique, Regem immerito metum obtendere manendi prope Londinum; & longius procedere, non aliam ob causam, quam ut Rempublicam, & negotia ejus turbet, ut suppetias Hiberniæ impediat; & malevolos per totam Angliam incitare possit. Ad quæ, pro præsenti, magna indignatione respondet Rex; postea vero longa Declaratione, typis excusa, de illis disseruit: In qua conatus est quædam eorum, quæ objecta sunt, coarguere, quædam extenuare, excusare alia: illos vero insimulat, quod vanos timores insidiarum confinxissent ad illudendum Vulgus. Post discess-

discessum Comitum & reliquorum à Theobaldo; Rex in nihilo prorsus (nisi verbis tantum & precibus) à Parliamento inhibitus, magno Bonorum omnium luctu, & timore, usque ad Eboracum progressus est.

Interea vero Ordines Regni in Parliamento multum in malos Regis (ipso vix nominato) Consiliarios invehuntur. Contra illos Vota sua, & Decreta evulgant; tria potissimum.

1. *Quod Absentia Regis tam longe à Parliamento suo non tantum obstructio est, sed etiam Destructio omnium conatuum pro Hiberniæ sublevatione.*

2. *Quod quandocunque Proceres & Communes Regni in Parliamento legitime convocati jus pronuntiant, legemque Regni declarant, Decretum illud non tantum in dubium vocare, vel impugnare; sed Imperare ut obedientia illi non præstetur, summa est privilegiorum Parliamenti violatio.*

3. *Quicunque suadebant Regi à Parliamento abesse, hostes sunt pacis Angliæ, & fautores juste censendi Rebellionis Hiberniæ.*

Octavo die *Aprilis*, Anno 1642, *Rex*

ab Eboraco per Nuntios ſuos Parliamento ſignificat, ſe in Hiberniam trajecturum,& bellaturum in propria Perſona contra cruentiſſimos illos Rebelles. Statuiſſe igitur, per Delegatos apud Ceſtriam, Militum Satellitium (qui Perſonam ejus in Hibernia ſtiparent) duo nempe Millia Peditum & Ducentos Equites comparare: quos omnes armis inſtruere vellet ex Armamentario ſuo in Hulla Opido.

Illi vero ſuſpicati (tam ex interceptis Digbeij litteris, quam aliis circumſtantiis) Regem ad Boreales Angliæ Partes non aliam ob cauſam profectum eſſe, quam ut armamentarium Hullæ occuparet; quo milites contra Parliamentum armaret, Petitionem illi miſerunt orantes ut ſineret Armamentarium illud ad Turrim Londinenſem tranſportari; ad quod efficiendum, Johannem Hothamum Militem Hullam miſerunt, ad capiendam Opidi illius Præfecturam. Quam Præfecturam Rex Comiti de Novo Caſtello demandârat. Hothamus igitur Opidum ingreſſus, Comitem excluſit. *Rex* ſpei irritus vehementer ira-

ira excanduit; & vicesimo tertio die *Aprilis*, Ipse Nobilibus, Generosis, & militibus quibusdam comitatus ad mœnia Hullæ accedens, introitum postulavit. Sed occlusæ sunt Portæ; & Hothamus de múro respondens, flexis Genubus, humillime oravit Regem, ne id mandaret, in quo ipse, sine Fidei violatione, Majestati ejus obtemperare non potuit. *Rex* ingressu prohibitus, Hothamum Perduellem Edicto declaravit; & litteras expostulatorias de tanta injuria, & Majestatis suæ contemptu ad Parliamentum misit.

Illi Regis animum verbis humillimis delinire conati, factum tamen Hothami justificant; & postea declarant contra leges Angliæ, & libertatem Subditorum factum fuisse, denunciando Hothamum Perduellem sine legali forma. De hoc negotio, intra breve tempus, multæ utrinque Declarationes factæ sunt, multa Argumenta ex legibus & statutis Angliæ desumpta; & contraria invicem mandata tam à Rege quam à Parliamento audita sunt, dum Parliamentum Hothamo pote-

poteſtatem dat cogendi milites ad Hullam defendendam: Rex è contra, milites armari, niſi authoritate ſua, vetat.

Rex Eboraci degens, per litteras ſuas mandatorias, quotidie emiſſas, per Comitatus Boreales, Generoſos omnes, & Incolas locupletes evocavit, ut Eboracum ad ſerviendum ſibi convenirent. Frequenter etiam per Opida vicina, & Pagos ipſe itinerans, comiter cunctos appellando, de periculo ſibi à Parliamento impendente, deque neceſſitate ſatellitii comparandi, ad ſtipandam Perſonam ſuam, copioſe, & diſerte peroravit. His artibus multos in partes ſuas brevi pertraxerat, & milites aliquot comparaſſet, dum Parliamentum Londini ſedens declarat tales actiones, talemque Militum concitationem, ad Pacem Regni diſturbandam, contra leges & libertates Populi cenſendas eſſe.

Dum ſic Declarationibus & Edictis utrinque ventilatum eſt; & Rex cohortes militum (ſub nomine Satellitii ſui) quotidie armavit; Parliamentum paulatim ad diſponendam militiam

Regni

Regni per quosdam Comitatus, & Classem Regiam occupandam, se accingunt.

His discordiis, quamvis Bellum timeri cœperat, nondum tamen omnino de Pace desperatum, donec Parliamentum à tot Membris suis, tam Proceribus, quam Communibus, desertum est; qui omnes, relictis sedibus suis Westmonasterii, ad Regem, Eboraci tunc agentem, transfugerunt.

Incepit hæc tam magna Membrorum defectio circa finem *Aprilis* 1642. & per totum sequentem *Maium* continuabatur, quo spatio, multi Proceres, quidam à Rege accersiti, reliqui timore, vel ambitione ducti, alii post alios, ad Regem quotidie pervenerunt, quorum hi de Procerum Domo, Dux Richmondiæ, Marchio Hartfordiæ, Comites Lindseię, Cumberlandię, Huntingdoniæ, Bathoniæ, Southamptoniæ, Dorsetiæ, Northamptoniæ, Devoniæ, Bristollii, Westmorlandiæ, Berciæ, Monumethi, Riveri, Novi castelli, Dorobernii, Canarvani, & Novę Portæ: Barones hi, Matrevers, Willoughbeius de Eresby, Richius,

Houardus de Charleton, Nevvarkus, Pagettus, Chandoisius, Falconbrigius, Paulittus, Lovelacius, Savillus, Coventreius, Mohunus, Dunsmorus, Seimorus, Graius, Capellus.

Multi etiam de domo Communium (quorum nomina perlongum esset recitare) intra id tempus, fidem suam populo datam non præstantes, à Parliamento ad Regem aufugerunt.

Luctuosa omnibus, & nihil nisi funestum Regno productura, videbatur hæc Membrorum Parliamenti defectio. Multæ passim apud Vulgus auditæ querelæ, & Bonorum adversus illos viros expostulationes; Quo (inquiunt) hoc tendit, nisi ad subvertendam supremæ Curiæ dignitatem, authoritatemque; ad nutriendum, augendumque Regis odium in Parliamenta, ad animandum in sceleribus suis Rebelles Hibernos; & omnium malorum impunitatem!

Hæc dum fiunt, frequentes Regi petitiones, ut ruinam populo imminentem avertat, oblatæ sunt: & vicesimo die *Maii*, missi sunt à Parliamento, qui humillime orarent, ut Rex

pro salute sua (uti consuevissent Majores ejus) præsidio Legum, & populi sui affectionibus consideret; ut usitatis stipatoribns contentus, reliquas copias exauctoraret: se alioqui, pro pietate in Deum, Charitate in Patriam, fiducia à populo commissa, & authoritate legibus sibi data, teneri, ut modis omnibus conentur Pacem Regni, & salutem Parliamenti conservare.

Hinc evenit, ut in hunc modum declaratum sit à Parliamento,

1. *Primo, Apparet, Regem, à malis consiliariis seductum, bellum concitare, contra Parliamentum, contra eos, qui in omnibus & actionibus, & consultationibus non aliud sibi proposuerunt, quam ut Regno incolumitatem, & Persona ejus fidelissimum prastarent obsequium.*

2. *Secundo, Declaratum est, Regem, quandocunque bellum inferet Parliamento, Iusjurandum violare, Fidem Populo non praestare; qua ad dissolutionem regiminis ejus spectant.*

3. *Tertio, Quicunq; Regi, in tali bello, serviunt aut opitulantur, Perduelles, secundum fundamentales Regni leges, censendi sunt (ut duobus statutis adjudica-*

dica;

dicatum est, Anno 11 Richardi *secundi, &* 11 Henrici *quarti) & ut Perduelles puniendi.*

Proceribus, qui Parliamentum deseruissent, Eboraci manentibus, Novem ex eorum numero illi videlicet, qui primo abierunt, à Parliamento tricesimo die *Maii* citati sunt, ut Westmonasterii comparerent; videlicet Comites Northamptoniæ, Devoniæ, Dorobernii, & Monumethi; Barones, Houardus de Charleton, Richius, Greius, Conventreius & Capellus. Illi vero redire negant, & Responsum litteris mittunt: quod à Parliamento responsum superbum, & fastuosum judicatum est.

Solenni igitur Judicio (post varias in utraque Domo disceptationes de crimine eorum) hæc Sententia in illos pronuntiatur à Demo Procerum. 1. Quod novem illi Nobiles non amplius, ut Membra Parliamenti, in Conventu illo sederant.

2. Ut omnium Beneficiorum & Privilegiorum Parliamentorum incapaces essent.

3. Ut durante Curiæ placito incar-

cerana

cerandi essent. Postulantur quoque (nomine utriusque Domus) hi Novem, ut censuræ Parliamentariæ se submittant.

Aliud postea damnum Parliamento accidit. Baro Eduardus Littletonus quem Rex post Finchii fugam magni sigilli Angliæ Custodem fecerat (qui fidus visus est Parliamento, & Westmonasterii, post fugam reliquorum aliquandiu permansisset: quique pro potestate Militiæ Regni disponendæ Parliamento suffragatus fuisset.) Juveni Aulico Elioto, clam illi misso à Rege, Sigillum Magnum Angliæ in Manus tradidisset; qui ad Regem detulit. Sigillo amisso, non ausus manere Littletonus, se quoque clanculum postero die ad Eboracum contulit.

Littletonus multum incusatus Londini (magni enim Sigilli transportatio res magni Momenti videbatur) litteris suis ad quosdam Proceres secreto missis, seipsum excusavit, ob traditum Elioto Sigillum, in hunc modum; Jurasse se secreto Regi (cum honorem illum adeptus est; se quandocunque

missu-

missurus sit Rex, traditurum Sigillum; nec jusjurandum illud, salva conscientia, posse violari credere; hoc solummodo pœnitere, quod Sigilli custodiam tam infelici conditione accepisset: qua Littletoni excusatione, innotuit Proceribus, quo animo Rex erga Parliamentum jam tum fuisset. Nam initio fere hoc factum est.

Rex Sigillum Magnum apud se nactus, Proclamationes varias, & Edicta statim evulgavit, & inter cætera, quod nemo Mandatis Parliamenti de disponenda Regni Militia, obedientiam præstaret; è contrario, Ordines Regni, vetuerunt Milites aliquos auctorari, armarive jussu Regis, sine Parliamenti authoritate.

Nec terrestrem tantum Militiam disponere, sed Classem quoque Regiam, pro defensione Regni contra exterorum invasiones, occupare conantur Ordines Regni. Comes igitur Varvici, Vir summa fidelitate, & rebus Navalibus peritia, Ordinatione utriusque Domus *Parliamenti* Thalassiarcha Angliæ electus est. Rex Munus illud Johanni Peningtono Militi de-

man-

mandasset, loco Comitis Northumbriæ (nuper Thalassiarchæ) & Comiti Varvici mandatum misit, ut præfecturam illam Peningtono resignaret: sed Varvicensis Parliamento potius obtemperare voluit; tantumque virtute & consilio egit, ut brevi, tota Classe potitus est; quamvis multi Navium Duces primo resistebant; &, propter Regis mandatum, Peningtono favebant, quos omnes Varvicensis privavit; & initio præfecturæ suæ, non solum bono omine, sed magno Roboris sui additamento, navem permagnam, Leonem nominatam, ex Hollandia ad Regem adventantem, armis & pulvere Bombardico onustam cepit.

Desperatum est jam de reditu Regis ad Parliamentum: nequicquam enim Propositiones missæ essent; Decimo igitur die *Iunii* à Parliamento decernitur, Arma pro defensione libertatis capienda: & ad promovendam causam publicam, pecunias, aut vasa Argentea (ut cuique suppetebat) alacriter & magna copia in Gazophylacium adduxerunt homines, nec non (hortante Parliamento, & fidem pu-

blicam pro repenſione accommodantibus dante) Arma, equoſque in id bellum contulerunt.

Eodem tempore Pecunias & Arma acceperat Rex ex Hollandia, oppigneratis illic Regni Cimeliis, quæ Regina, ex Anglia diſcedens, ſecum advexerat. Quibus inſtructus, *Commiſſiones ſuas ad arraiandum & triandum univerſos homines Armis idoneos* (hoc enim in Anglia genus eſt Diplomatis, quod emittunt Reges pro defenſione Regni contra ſubitas Exterorum invaſiones; ſed in hac cauſa illegitimum omnino à Parliamento judicatum eſt) continuo per totum Regnum, & ſingulos Comitatus emittendas curavit Rex.

In hoc Diplomate (quod in ludibrium Parliamenti videbatur factum) iiſdem verbis, quibus in decretis ſuis Parliamentariis Ordines Regni uſi eſſent, frequenter etiam uſus eſt Rex; Illi enim, cum populum ad pecunias & toreumata contribuenda hortabantur, proteſtati ſunt, *ſe Arma capere ad propugnandam Religionem Proteſtantium, ad defendendam Regis Perſonam,*

Di-

Dignitatem, & Authoritatem; pro legibus, pro libertate populi, pro pace Regni, & privilegiis Parliamenti.

Rex quoque iisdem verbis in illo Diplomate testatus est, se Arma capere ad *tuendam Religionem Protestantium, ad conservandam suam Personam, Dignitatem, Authoritatem, & pacem Regni; nec non pro defensione Legum, Libertatis populi, & privilegiorum Parliamenti.* Et quum Ordines Regni in decretis suis pro dispositione Militiæ consueti essent dicere, *se coactos esse præsidium tale comparare contra Malignam aliquorum hominum Factionem, per quam periclitatur Persona Regis*; Rex etiam his verbis, de Maligna hominum Factione, & de periculo Personæ suæ utebatur: ob quam causam publice hortatus est cunctos, ut pecunias, ut Vasa Aurea vel Argentea, ad cudendos nummos, sibi accomodarent, vel Equos Armaque adducerent. Nec frustra fuit hæc adhortatio; multi enim Nobiles, Generosi, aliique, hæc omnia Regi abundanter ad promovendum tam triste Bellum, suppeditabant.

Rex vero inter tot tantosque Belli

apparatus, Eboraci, coram Proceribus, aliisque qui Parliamentum deseruissent, magna solennitate, ut in conspectu Dei Omnipotentis, protestatus est, se non omnino statuere, Bellum contra Parliamentum concitare, Præsidia tantummodo pro salute sua comparare, Protestantium Religionem, libertates subditorum, & privilegia Parliamenti vindicaturum.

Quibus dictis, Nobiles illi præsentes protestationem quoque suam (ut coram Deo) fecere, cui etiam litteris traditæ nomina subscripserunt; videlicet se revera credere Regis animum dictis illius consentire, illum non omnino Bellum contra Parliamentum concitare; sed omnes illius conatus ad defendendam Protestantium Religionem, libertates subditorum, & privilegia Parliamenti tendere.

Postea Eboraco discedens, multis in locis, Urbibus, Villisque, diserte coram Populo peroravit Rex, frequenter protestatus se libertates subditorum, & privilegia Parliamenti defensurum. Et post paucos dies Eboracum reversus, exercitu trium millium peditum,

ditum; & mille Equitum contracto, ad obsidendam Hullam proficiscitur; postquam Edicto publico mandasset, ne quis auxilium aliquod Opido illi ferret, aut Copias illuc adduceret.

Econtrario, Ordines Regni Declarationem suam pro tuenda Republica, & conservando Opido Hulla, divulgabant; compensationem damnorum omnium, quæ Aquarum restagnatione (ad defendendum Opidum necessaria) aliquibus evenirent, Fide publica promittentes. Appropinquante Rege, Hothamus Hullæ præfectus, ante inundationem tempus dedit Incolis ad amovenda bona sua, pecudesque. Johannes Meldramus, Eques auratus, Militiæ peritissimus, Hothamo tunc Assistens, cum quingentis Opidanis, facta subito eruptione; Regios fortissime adortus multos in fugam compulit, cæsis, captisque nonnullis.

Nec multo post Meldramus majore vi (postquam quingenti Milites, è Londino missi, Hullam appulissent) eruptione rursus facta, maximam Obsidentium Partem incomposite re-

trocedere coegit, viginti eorum cæsis, captis quindecim, & fortunam secutus usque ad Aulbeiam pervenit, ubi Regis reposita arma, & pulvis Bombardicus in Horreo servabantur. Quę omnia primo impetu cepit Meldramus, & Horreum incendit: post quæ damna, Rex de sententia concilii sui Militaris, obsidionem solvit, & ab Hulla discessit.

Duodecimo die *Iulii* deliberatum est in Parliamento de cogendo exercitu, & statutum tandem exercitum illum non aliam ob causam, quam pro conservanda Regis Persona, & defensione Parliamenti comparatum esse. Comes Essexiæ Vir fortis, & fidei integerrimæ, utriusque Domus consensu & applausu Imperator summus electus est.

Proceres aliquot, & Communes in Comitatus singulos missi sunt ad disponendam pro Parliamento Militiam Angliæ; & multi Generosi, Membra utriusque Domus Parliamenti, in exercitu Imperatoris Comitis Essexiæ cõnscripti sunt, & Tribuni facti.

Diplomata Regia, [Commissiones

ad,

ad Arraiandum vocata] eodem tempore in omnes fere Comitatus emissa sunt; &, quamvis illegalia à Parliamento judicata sunt, plures tamen multis in locis, Diplomatibus illis obedientiam præstabant; quam Ordinationibus Parliamentariis de Militia disponenda. Quoniam tam multi Nobiles, & Generosi jam Regi adhærebant, spreto Parliamento: adeo ut in omnibus fere Comitatibus inter Diplomata Regia, Parliamentariasque Ordinationes decertatum est, magno utrinque Nobilium, aliorumque numero arma capiente; & Edicta, scriptaque omnia, inter gladios, spreta.

Urbs etiam ipsa Londinum discordiis laborabat; cives aliquot opulentiores Regiis partibus favebant: inter quos præcipuus [ut primus dignitate] fuit Major Urbis, Richardus Gurneius Miles: cui inter cætera crimina, objectum, quod Commissionem Regis ad Arraiandum [illegitimam à Parliamento judicatam] in Urbe divulgandam curâsset.

Gurneius ipse authoritate utriusque

Domus Parliamenti in custodiam traditur Turri Londinensi; & postea ad dicendam causam, coram Proceribus citatus, cum se purgare non posset, Sententia in illum hujusmodi lata est.

1. Ut Majoratu suo privaretur.

2. Ut nunquam postea publico aliquo munere vel in Civitate, vel in Republica fungeretur.

3. Ut omnium dignitatum, vel titulorum, quæ à Rege deinceps referri possent, incapax haberetur.

4. Ut in custodia, durante Parliamenti placito, detineretur.

Eodem tempore multum & acriter interParliamentum &Regem Chartaceis telis (id estEdictis, Proclamationibus, & Declarationibus) conflictatum est. Rex Edictum publicum in Comitem Essexiæ, ut Perduellem, & in alios omnes, qui partibus illius, nempe totū Parliamentum, adhærerent, evulgavit.

Declaratio à Parliamento facta est; in qua, mala, quæcunque Respublica sub Rege passa esset, enumerantur; præcipue vero quæ nupere acciderant; quæque contra Hiberniam fecisset Rex, enarrantur, & quomodo Vestes,

Com-

Commeatus, Arma, & quæcunque à Parliamento ad ſublevandam Hiberniam mitterentur, abſtuliſſent Regii.

Rex ad colligendas Copias ultro citroque progreſſus, multis in locis coram populo concionatur, amorem ſuum erga Rempublicam proteſtatus: ad Nottinghamiam tandem, Menſe *Auguſto* perveniens, Vexillum Regium illic erexit. Ad quod nullus fere omnino concurſus hominum factus eſt. nec potuiſſet tunc Rex, copiis fere deſtitutus, manus Parliamentorũ, ſi ſequi voluiſſent, evadere. A Nottinghamia 25 die *Auguſti* Legationem Parliamento per Nuntios ſuos Comitem Southamtoniæ, Comitem Dorſetiæ, & Johannem Culpeperum Militem miſit Rex; Hortatus, ut Delegati ex utraque parte fierent, qui inter ſe de differentiis his exagitantes, conditiones pacis [ſi fieri poſſet] idoneas ſtatuerent.

Reſpondent Ordines, ſe non poſſe [illæſis Privilegiis Parliamentariis, & ſiducia populi ſalva] ullo modo per Delegatos agitare, donec Rex Vexillum ſuum tollat, & Proclamationes,

in quibus omnes utriusque Domus Parliamenti [inauditum sæculis prioribus] Perduelles, & Rebelles nominat, revocare velit.

Rex negat Vexillum suum contra Parliamentum erectum fuisse. Negat præterea se illos Rebelles nominasse. Comitem vero Essexiæ in Diplomate suo ad Marchionem Hartfordiæ, Comitem Cumbriæ, & Baronem Strangium dato, iterum Rebellem vocat. Tali modo, variis nuntiis, Declarationibus & Edictis diu disceptatum est inter utramque partem: sed incassum omnia cecidere, nec averti potuit funestissimum Bellum.

Initio *Septembris*, Principes Rupertus & Mauritius, secundus, tertiusque filius Frederici Electoris Palatini, & Bohemiæ Regis, in Angliam appulere, ut sub Avunculo Rege Carolo militarent; & Ductores illico facti sunt.

Rupertus Impiger Juvenis, & Ingenio ferox, turmis aliquot Equitum præfectus, huc illuc prædabundus volitabat, Arma equosque pro Rege rapiens, & quoscunque bene animatos erga Parliamentum compererat, cru-

delius

delius mulctans; quo audito, Hostis à Parliamento judicatur, & Perduellionis reus.

Rex ipse diverso itinere progressus est; & collecto milite, per Comitatus Derbiæ, Leicestriæ, & Nottinghamiæ incedens; Incolas armatos ad stipandum se convenire jubet, quibus Arma abstulit; & pecunias imperavit; Protestatus tamen [more suo] se Protestantium Religionem, Leges, Libertates subditorum, & privilegia Parliamenti defensurum.

Imperator Essexius, nono die *Septembris*, à Londino, magno undique spectantium populorum applausu, discedens, ad exercitum suum venit: qui jam Northamtoniæ convenerat; Equites Peditesque circiter quatuordecim millia. Petitio Parliamenti, Regi præsentanda, Essexio traditur, in qua oratus est Rex, ut Personam suam subtraheret à Nefariis illis hominibus, qui eum seduxerant, neve periculum cum talibus suum commisceret, cum multis ejusmodi obsequium Regi demonstrantibus.

Rex Vigorniam Urbem occupare

cupiens, Rupertum cum expeditis Equitibus illuc præmiſerat: quod veritus Eſſexius, ut Regem anteverteret, copias aliquot ſubito progredi jubet; ipſe cum toto Exercitu ſecuturus.

Præliola vero inter præmiſſos illos Parliamentarios & Rupertum prope Vigorniæ muros, ante adventum ipſius Eſſexii, acciderunt, ita ut inceptum jam bellum aperte fuit.

Sed Rupertus celeritate maxima, cùm jam in conſpectu Antecurſores Exercitus Eſſexiani habuit, è Vigornia aufugit.

Eſſexius, præſidio militum Northamtoniæ relicto, ad Coventreiam progreſſus, Præſidium illic quoque impoſuit: & alterum Varvici; quo digreſſus, Vigorniam cum exercitu venit, ibique moratus eſt.

Rex eo tempore Turmis aliquot Equitum ſtipatus Salopiam venit, quo etiam Officinam cuſoriam ſecum advexit, & vaſa Argentea, Aureaque, quæ in magna quantitate, Nobiles, Generoſi, aliique multi contribuiſſent, illico conflavit; ad pecuniam pro ſtipendiis Militum cudendam. Dum

Rex Salopiæ moratur, incredibili militum numero undique confluentium subito auctus est; adeo ut intra tres Septimanas Exercitum 6000 Peditum, & 4000 Equitum comparasset. Quibus copiis Southamum progreditur. Tam diu vero moratus est Vigorniæ Essexius, dum *Rex* comparato magno exercitu, & Salopia digressus, jam unius diei Itinere propior Londino fuit quam Essexius, unde in ipsa Urbe trepidari cœpit, præsidia comparari, & ad tuendum Vindesoriæ Castellum milites jussi.

Veritus tum ne *Rex* Londinum versus progrederetur, sequi quam celerrime statuit Imperator Essexius; relicta post se ob festinationem, magna copiarum parte una cum Tormentis maximis.

Quibus animadversus, *Rex* (ne opportunitatem dimicandi tantam omitteret, priusquam reliqua Pars exercitus Parliamentarii adjungeretur) flexo Itinere contra Essexium progreditnr: nec detrectavit Essexius.

Regio Capmestris est prope Keingstonum Pagum in Comitatu Varvicensi,

censi, nec longius viginti stadiis à Pago, Mons editissimus, quo insedit Regius Exercitus. infra convallis ampla, de *Equo Rubro* nominata. Hic primum ad Manus ventum est, descendentibus alacriter de Monte Regiis, & appropinquantibus à Keingstono Parliamentariis: magnis utrinque animis, nec minore cæde inceptum est Prælium, hinc Comite Lindeseio Regii exercitus Imperatore suos adhortante, & strenui Ductoris officio fungente; inde Essexio non minus Militis quam Ducis partes fortiter peragente.

Primo fere congressu, Princeps Rupertus; qui in dextro Regiorum Cornu Equitibus imperabat; ferociter in sinistrum hostium Cornu invectus (quo magna Pars Equitum stabat) tanta vi irrupit, ut universos Equites in fugam vertit: quo terrore, Pedites quoque, Equitum præsidio destituti, aufugere. Rupertus fugientes, longius insecutus, & prædæ nimium cupidus, dum spoliis colligendis, & Sarcinis hostium diripiendis tempus fecit, amissæ victoriæ (jam pene in manibus

partæ)

partæ) causa fuit. Nam in sinistro Regiorum Cornu non eadem fortuna; Quod Gulielmus Balforus Miles, tam fortiter invasit, ut omnes illic Peditum Ordines disturbaret, & Tormenta Regis bellica caperet. hic atrox ingruebat pugna, hic captum est vexillum Regium: sed brevi amissum. Hic cæsi, captique sunt fortissimi viri, inter cæteros ipse Imperator Regius, Comes Lindeseius (qui paucis post horis à vulneribus mortuus est.)

Nox Prælium diremit, & Recessum utrisque præstitit.

Vendicata Utrisque Victoria fuit; & Publicæ Deo Gratiæ actæ tam à Rege, quam à Parliamento; utrinque enim victoriæ signa (ut capta Insignia, Vexilla, & Tormenta bellica) apparuerunt: de numero occisorum nequaquam convenit; utrisque falsa prædicantibus. Creditum est ex duobus exercitibus plusquam quinque millia (plures tamen è Regiis) in eo prælio cecidisse.

Imperator Essexius Coventriam, ad reficiendum exercitum, proficiscitur; Rex ad Oxonium, tanquam in hyberna,

berna; suos adducit. Rupertus post paucos dies cum expeditis Equitibus prædabundus; multis in locis nocte dieque grassatur; opida; vicosque dispolians; & longius ab Oxonio progressus, formidinem ipsi Urbi Londinensi incutit; adeo ut Imperatorem Essexium (qui sequi Regem destinâsset) orarent propius Londino Exercitum admovere. Essexius septimo *Novembris* die Westmonasterium pervenit (collocato vicinis Pagis exercitu) ab utraque Domo Parliamenti honorifice exceptus, & donatus quinque millibus Librarum, ut Honorario, & gratitudinis agnitione pro virtute ejus & opera Reipublicæ impensa.

Dum Essexius Londini moratur, alterum accidit non incruentum Prælium, sic facta occasione. Ordines Regni Bellum tam funestum impiumque detestati, simul Angliam conservare, & Hiberniam recuperare studentes, Regi, tunc Colebrochiæ agenti; Delegatos, cum Petitione, Comites Northumbriæ & Pembrochiæ, Dominum Wainmannum, Perpointum, & Ipsleium mittunt, ut de Pace agitaretur.

Per-

Perhumane respondet Rex, testatus Deum, maximo sibi dolori esse miserias Populi, seque ad Pacem promovendam, alicubi prope Londinum mansurum, & libentissime cum illis de conditionibus Pacis agitaturum.

Vix digressis hoc placido Responso Delegatis, ecce Tormenta Regis Bellica provecta sunt, & cum Equitibus per Colebrochiam, versus Londinum movebantur: ad Brainfordiam celeriter caligine (quæ tunc forte acciderat) tectus Regius Exercitus Copias aliquas Parliamenti, partem Legionis sub Tribuno Hollesio, quæ illic diversabantur, adortus; haud dubie omnino delevisset, nisi duæ aliæ Legiones, sub Imperiis Baronis Brookii, & Tribuni Hamdeni, quæ non procul stativa habuere, in auxilium sociorum accurrissent: acriter admodum pro numero militum, pugnatum est; donec nox prælium diremit. Cæsis, captisque utrinque quamplurimis, &c. utrisque (ut antea in Kingstonensi prælio) se Victores jactantibus.

Imperator Essexius, Nuntio tam inopinatæ pugnæ Westmonasterium allato,

allato(quo etiam Tormentorum ſtrepitus auditi) equo conſcenſo Brainfordiam maxima celeritate tendit; ſed finita pugna, retro ceſſerat Rex. Tota illa Nocte, effuſæ è Londino Copiæ, magnum exercitum poſtero die, nempe 14 *Novembris*, Brainfordiæ effecerunt, Ut videretur jam Rex undique circumſeptus, & finitum forſan Bellum, niſi fatali quodam Parliamentariorum errore, elapſus eſſet.

Tria millia Parliamentariorum Kingſtoniæ conſederant: qui omnes juſſi ſunt ex oppido illo, per Comitatum Surriæ incedere, & Pontem Londinenſem tranſgredientes, per Urbem, Brainfordiam verſus progredi, ut ſic Hoſtes Londino prohiberent: tanti erroris cauſa fuit, quod Imperator Eſſexius ſub noctem (nequaquam tanti exercitus adventum ex Urbe ſperans) ſatis habuit, ſi Londinum totis viribus ſuis ab Hoſtis introitu defendere potuiſſet.

Sic dilapſus eſt *Rex*; & per Kingſtoniam, jam à Parliamentariis relictam, incedens, hoſtiliter omnia diripiens, tutus Oxonium regreſſus eſt.

Or-

Ordines Parliamenti, dum hanc Regis Actionem reputant, nihil boni de agitandis conditionibus Pacis cum illo ſperantes, unanimi conſenſu decernunt Eſſexium, contractis celeriter Copiis, Regem bello proſequi: ad hoc magis extimulabatur Parliamentum, Londinenſium Votis alacribus, orantium; *ne amplius cum Rege de pace agitarent; qui pravorum Conſiliis ſeductus, fallaciter illos eludere non dubitaverit: Debiles eſſe jam copias ejus, & opprimi poſſe, ſi Eſſexius ſine mora perſequatur: ſe vero alacriter pro Parliamento vitas ſuas, & fortunas omnes depoſituros.*

Gratias Urbi Londinenſi pro hac Petitione, & Proteſtatione, egit Parliamentum; & ſecundum eorum Vota decretum eſt.

LIBRI PRIMI FINIS.

PRO-

PROGRESSUUM BELLI CIVILIS ANGLIÆ, BREVIS MENTIO.

LIBER SECUNDUS.

EXORDIA Civilis Belli, Series etiam causarum, quibus exarsit, nec non Gradus ipsi, per quos processit, breviter omnia, & dilucide hactenus enarrata sunt. Quæ sequuntur, tantæ sunt molis, sed tam varii generis, & minutatim scissa; ut vix Historicus aliquis, nedum ipsa Historia, sufficere valeat, ad tot particularia plene contexenda. Nobis tantummoda mentionem aliquam de tanta varietate, non enarrationem, facere, animus est.

Processit enim atroci sævitia Civile Bellum multis simul in locis; & conceptum Incendium per omnes Regni partes, non scintillas tantum, sed flammas vastatrices undique ejaculabatur. Nec in tot Comitatus quot Bella divisum est Angliæ Regnum. Vix plures

agri quam campestres Pugnæ, nec Urbes quam obsidia; non Urbes tantum, & Opida, sed Nobilium Ædes & Magnatum passim Palatia pro Præsidiis bellicis habebantur. Pugnatum est Terra, Marique; & per totam Angliam (liceat paulisper Patriæ malis ingemiscere) triste spectaculum! Vici passim rapinis & incendiis afflicti & squallentia arva, Armorum segete perhorrida conspiciebantur.

Quæ secuta est Æstas, anno videlicet salutis 1643, tristis aliquandiu processit Parliamento; & causam libertatis damnasse visa est Fortuna, adeo victoriis, & successibus exultabant Regiæ Partes; & ubique fractæ Parliamenti Res: - -

- - propiusque fuere ruinæ,
Queis superare datum.

In Occidente Wallerus Parliamentarius Dux, qui feliciter sæpius pugnasset, qui Hoptonum Regium penè debellasset, aliosque ejusdem Partis Duces variis cladibus afflixisset, ipse tandem, Mense *Iulii*, à Wilmoto, & copiis Regiis ab Oxonio missis profligatus est; & amisso toto Exercitu,

nullo fere comitatu Londinum rediit. Fortunam Campi sequebantur Urbes, & munita Opida; Maxima munimenta totius Occidentis, Bristollia Principi Ruperto, Exonia Mauritio deditæ sunt.

Eodem tempore in Borealibus Regni Partibus similis Fortuna; ubi Baro Fairfaxius qui cum fortissimo filio diu, & pro numero militum feliciter dimicans, Parliamenti Partes sustentâsset; tandem à Potentissimo Hoste Comite de novo Castello oppressus, copiis fere omnibus exutus, & in Hullam Opidum compulsus, ibidem obsessus est.

Ipse Imperator Essexius, decrescente indies exercitu, cum pars morbis absumpta; pars inopia & egestate signa deseruissent, (impar jam hosti) cessit campis; & Londinum versus rediens Kingstono nudas illas copiarum reliquias, dum vires renovare posset, disposuit.

Nihil jam tutum Parliamentariis; fractæ passim vires: Regii è contra, exercitibus, equis, armisque formidabiles. Occidentis totius, Walliæ, & Bo-

Borealium Partium, uſque ad Scotiæ limites, Victores, nihil copiis ſuis invium putabant. Una ſolummodo in mediterraneis Regionibus (quam cupiebat Rex) reſtabat Urbs Gloceſtriæ, fida adhuc Parliamento. Hanc *Rex* indignabundus (utpote poſt Briſtolliam, & Exoniam deditas, auſam reſiſtere) obſidere ſtatuit.

Regina jam in Angliam appulerat, Armis ſecum adductis; quæ in Belgio, oppigneratis illis Regni Cimeliis, magno pretio emerat. Cujus adventus non tam ad bellum quam ad triumphum jam videatur.

Gloceſtriæ non tantum retentus eſt victoriarum Regiarum curſus; ſed mutata paululum Fortuna Partium: fortiſſime defenſa eſt Urbs contra validiſſimum florentiſſimumque Exercitum: quo facto Maſſeius Præfectus æternam meruit famam; tamdiu duravit obſidio; dum Imperator Eſſexius, novo contracto Exercitu ad eam ſolvendam, illuc à Londino, nempe octoginta millia paſſuum, progreſſus eſt.

Inclyta videbatur, & conſenſu utriuſ-

triusque Partis celeberrima illa Essexii expeditio: post enim varias in progressu suo pugnas & velitationes diversis in locis cum Equitibus Regiis, Exercitum salvum Glocestriæ usque duxit Essexius; Urbis Obsidionem solvit; & in regressu, non procul à Nuberia, maximum Regis exercitum memorabili Prælio fudit.

Sic reviviscere videbatur Parliamentum; de cujus statu desperasse poterant sapientes; si Rex, omissa Glocestria, ad Londinum (nullis tunc operibus munitam, & factionibus misere laborantem,) cum victore exercitu progressus esset; vel si Novi Castelli Comes, omissa Hullæ Obsidione (quæ incassum quoque cecidit) in Orientales Angliæ Comitatus, pro Parliamento inter se associatos, ingentes suas copias adduxisset: sed aliter visum est Deo omnipotenti, qui solus Exercituum Dominus est., & cujus Providentia cuncta gubernantur.

Jam videbantur Partes, hac Essexii victoria, & fama, & robore, in æquilibrio positæ; & non solum continuatum, sed latius extensum est Bellum.

Hinc

Hinc Ordinibus Regni , Scotos fratres : inde Rege Hibernos ſuos in auxiliũ vocantibus, Scoti Fœdere,quod ab utraque Natione ſolenniter initum eſt,pro conſervatione Religionis, Legum & Libertatum utriuſque:Hiberni Armorum Ceſſatione(promiſſa inſuper Pace) ad partes tracti ſunt.

Scoti Ordinibus Regni Angliæ (delegatis quibuſdam , qui Edinburgum ad eam rem conficiendam, proficiſcerentur) fidem dant ſe in Angliam pro Ordinibus Regni exercitum 21000 Peditum, Equitumque adducturos ; Hi viciſſim Scotis centum millia Librarum pro impenſis ſolverent. *Rex* vero non tam aperte cum cruentiſſimis Hibernis Rebellibus paciſcitur de auxiliis ad ſe mittendis,ſed prætextu quodam Proteſtantes Anglos in illo Regno hac Armorum ceſſatione ſublevandi.

Quæ tamen Ceſſatio in commodum Hibernorum Rebellium facta eſt; pro qua Illi viciſſim Regi triginta millia Librarum largiebantur.

Hæc eſt illa Ceſſatio , quæ bonis tantopere diſplicebat, ea ſaltem (præ-

ter alias) ratione, quod contra Legem, & fidem Regis antea datam facta est.

Statutum enim fuit Anno 1641 authoritate Parliamenti (consentiente etiam, & signante Rege) *Bellum illud contra immanes Hibernos processurum, donec à Parliamento declaratum foret, Hiberniam omnino subactam esse; nec ullam prorsus vel Pacem, vel Armorum Cessationem cum Rebellibus illis faciendam, sine consensu utriusque Domus Parliamenti.*

Sic auxilia utrinque advenere. Regi (quod maxime in hoc negotio studebat) Exercitus Anglus, qui totum fere annum contra immanes Hibernos fortiter & felicissime pugnasset, in Angliam, intra quinque Menses post factam prædictam Cessationem, contra Parliamentum Anglię bellaturus, adducitur: sed mutata causa, mutata est eorum Militum fortuna, nihil enim prospere in Anglia egerunt, sed brevi post appulsum tempore, fuso prope Nantvicum toto illo exercitu, præcipui eorum Duces, cum 1700 militibus à fortissimo Fairfaxio capti sunt. Sco-

Scotorum exercitus ſequente Hyeme, medio videlicet Menſis *Ianuarii*, ſuperato Tueda flumine, in Angliam advenit; Leveniæ Comes Imperator ſummus; cui David Leſleius cognatus, Equitum Præfectus fuit; inuſitatæ altitudinis Nives tellurem operiebant; & immenſum frigus flumina vehementer congelaſſet.

Rigorem vero Aëris ſuperavit Bellandi ardor & Tempeſtatis Duritiem vicit Patientia militum.

Levenius contra Comitem Novi Caſtelli, qui potentiſſimo Exercitu Boreales Angliæ Partes pro Rege tenuit, copias duxit; nec in aliis Regionibus ceſſatum eſt. Initio Veris, numeroſiſſimi exercitus utrinque comparati, omnia terrore & ſanguine implebant. Tota illa æſtate, quæ in annum ſalutis 1644 incidit, pari ardore animi parique fere Fortuna utrinque pugnatum eſt; adeoque dubiis ſucceſſibus, ut æquata cladium viciſſitudine miſerrima videbatur Anglia.

Fortunam Regis magni Exercitus ſuſtentabant: in Occidente ſub Principibus Ruperto & Mauritio; in Wallia

ſub Gerardo aliiſque; in mediterraneis Comitatibus ſub Ashleio Duce peritiſſimo; copias alias ducebant Hoptonus, & Goringus: circa Eboracum Comes Novi Caſtelli, qui tunc Scotis reſiſtebat, magnum cogebat Exercitum.

Nec minores Parliamenti copiæ; quorum præcipuum Robur ſub Imperatore Eſſexio militabat; aliud ſub Wallero; Comes Mancheſtriæ cui adjunctus Cromvvellus vir impiger, & feliciſſimus Bellator, verſus Boream, non contemnendum duxit exercitum; quibus etiam Regionibus Fairfaxii Pater & Filius inſidebant; nec procul ab illis Meldramus cum delectu militum; Comes etiam Denbeius Dux ſtrenuus cum agminibus ſuis circa Straffordiam; & præter hæc omnia validiſſimus Scotorum exercitus.

Sub initio æſtatis Rem magni momenti aggrediuntur Parliamentarii, obſidium videlicet Oxoniæ; vel ſaltem ut Regem in illo Opido includerent; quod duo Exercitus efficere nitebantur; hinc Eſſexius, illinc Wallerus utrinque copias ſuas circa Opidum

dum duxere. Sed utrumque elusit *Rex*; & cum paucis expeditissimis Equitum Turmis ex Opido elapsus, ad majores Exercitus se contulit.

Essexius in Occidentem longius cum Exercitu progressus est: sed infelix omnino, & damnosa, ipsi Essexio & Parliamento cessit hæc expeditio. Wallerus Regis cursum insequebatur; sed frustra; *Rex* destinata itinera perfecit; velitationes, & prœliola quædam inter Copiarum partes aliquando evenêre; sed nil magni momenti effectum; donec Wallerus exercitum reduxit, aliis in locis cum hostibus congressurus. Varii hac æstate successus in plerisque Regni Partibus; sed in Occidente, Austro, & mediterraneis Comitatibus Regii superiores visi; Parliamentarii non tam felices; de quibus actum fortassis esset, nisi incommoda his locis accepta, aliis successibus, & magna denique Victoria, compensasset Boreas.

Levenius enim cum Scotorum Exercitu, qui præcedente Hyeme in Angliam advenisset, post Opida aliquot, & Arces captas, Novi Castri Comitis

Copias (fractas non tam pugnando, quam vehementia frigoris, duritie Scotorum melius tolerata) multum imminuisset. Cui etiam Fairfaxii (post Selbeiam mirabiliter à fortissimo Ducum Thoma Fairfaxio captam) cum omnibus Copiis sese adjunxere. His Comes quoque Manchestriæ validum Exercitum ducens (post expeditionem suam Lincolniensem) advenit.

Tres Exercitus Parliamentarii, tres Imperatores Levenius, Manchestrius, & Fairfaxius, concordia singulari, & unanimitate jam coiissent, & junctis Copiis Eboracum, maximam Civitatem (quam Novi Castri Comes tenuit) obsidione cinxerant: ad solvendam Obsidionem hanc, Rupertus ingentem Regiorum exercitum ex Austro advexit. Novicastri Comes, soluta Obsidione, copiis suis ex Eboraco eductis sub imperio Ruperti militavit; qui tribus Imperatoribus Parliamentariis in planitie, Marston-mora nominata, pugnandi copiam fecit.

Maximum hoc totius Belli Civilis Prælium; nusquam tanti exercitus vel numero vel robore militum coivis-

vissent; nusquam plus sanguinis una acie effusum. Victoria sub initio penes Regios visa est; quorum sinistrum Cornu dextrum Parliamentariorum fudit, fugavitque, oppressis iniquitate locorum Fairfaxianis militibus: damnum vero hoc plus quam compensatum in altero Cornu, ubi impiger Cromvvellus sub Manchestrio pugnavit: qui tanto impetu in dextrum Regiorum Cornu invectus est, ut validissimæ Ruperti legiones vim tantam non diu sustinentes, omnes in fugam actæ; quas insequutus Cromvvellus (una cum Davide Lesleio) demum flexis in gyrum Equitibus, auxilium laborantibus amicis in altero cornu commode tulit; nec antea destitit, quam integra parta est Victoria; Omnesque Ruperti sarcinæ, & tormenta bellica in potestatem Parliamentariorum venerunt.

Post hanc victoriam, Rupertus cum reliquiis copiarum fugiens, in Austrum regressus est, frustra insequentibus quibusdam victoris Exercitus Equitibus.

Novi Castri Comes cum delectis a-

liquot amicis, Eboraco relicto (in cujus loco Thomas Glenhamus miles Præfecturam Urbis illius cepit) ad Scarborougham profectus est, unde brevi postea in Germaniam navigavit.

Tres Imperatores, Levenius, Manchestrius, & Fairfaxius, post fugatos Regios, ad Obsidionem Eboraci revertuntur, quibus Urbs illa non multo post certis conditionibus dedita est.

Partitis Copiis, Levenius cum Exercitu Scotorum in Boream reversus circa finem illius æstatis, opulentissimum Opidum Novum Castellum cepit; quo tempore Essexius Imperator infeliciter in Occidente rem gessit; & amissis Tormentis Bellicis, Londinum rediit.

Hac æstate Regina in Galliam navigavit, ubi maxima cura cum Catholicis egit, ut auxilia illinc viro suo mitterentur; sed incassum cecidere conatus ejus: bellum tamen sine Externorum mixtione, atrociter satis, & cruente procedebat.

Inter tot belli calamitates spes aliqua Pacis visa est tandem affulsisse (quamvis cito evanuit:) & de conditioni-

tionibus tam Rex, quam Ordines Regni agitabant, de quibus apud Uxbridgam ſequente Februario, ut poſtea dicetur, inter utroſque tractatum eſt.

Finem hujus anni, & novi initium funeſtabant extrema clarorum virorum ſupplicia. Hothami Pater & Filius Perduellionis damnati, ob violatam Parliamento Fidem, & inita cum Hoſtibus conſilia de prodenda Hulla, cum aliis criminibus, poſtquam ultra annum incarcerati fuiſſent Turri Londinenſi, hoc Decembri, ſecuri percuſſi ſunt; nec non Alexander Careyus Miles, non multos ante dies, ejuſdem criminis reus, eodem ſupplicio affectus eſt. inter cæteros vero eminuit Mors Gulielmi Laudi Cantuarienſis Archiepiſcopi; crimina ejus tam multa, & varii generis, nimis longum eſſet hic enarrare: quadriennium fere jam totum in cuſtodia vitam traxiſſet miſerrimus Senex, vix quiete aliqua vel in Carcere data: Sæpius enim (octoginta circiter dies) è Turri Londinenſi ad Weſtmonaſterium ductus, in domo Procerum cauſam dixiſſet, ſic viſum eſt Fatis in tam triſti compenſatione;

Vt Rebus latis par sit mensura malorum.

Hoc *Ianuario* securi percussus est; vita ad hoc usque tempus protracta, ut videret (sicut nonnulli observabant) paucis ante obitum suum diebus, Leiturgiam abolitam; & Directorium à Synodo Westmonasteriensi institutum.

Agitantibus de pace Parliamento & Rege, non tamen Armorum aut militię cura intermissa est; Rege de externis auxiliis cogitante; Parliamento autem de copiis suis in aliam formā redigendis, & novo exercitu conscribendo. De hac tamen maximo (ut videbatur) negotio controversum aliquandiu est inter Proceres & Communes. Proceres nihil mutandum in Regimine exercituum existimabant; nec novos Duces desiderari, cum nullius criminis accusati essent Veteres; Nobilissimos viros ducendis exercitibus maxime idoneos, & si aliter fieret, metuendam esse confusionem: Contra arguebatur à Communibus, qui, quamvis honorifice de Essexio, aliisque Nobilibus loquuti, querebantur tamen copias

Parliamenti ambitu Ducum distrahi, ob eamque causam quædam non imprudenter designata, infeliciter cęcidisse; lãguescere sub multis Imperium, quod unius virtute possit excitari; & intentior fieri disciplina Militum. Imperator tandem novi Exercitus electus est (absens tunc, & in Borealibus Regni Partibus Bellator) Thomas Fairfaxius, Fairfaxii Baronis filius, eximiæ fortitudinis, nec minoris modestiæ vir; sed tanti momenti res non subito procedere potuit; & jam appropinquabat dies pro conventu Uxbridgẽsi in quo tria capita, nempe 1. de Religione cum Regimine Ecclesiastico.

2. De Militia Angliæ.

3. De Bello Hibernico; disceptanda erant.

Rex antequam tractatum est de pace, sollicitus admodum de Bellicis auxiliis fuit, & nullum non lapidem movit. Litteris ad Reginam in Galliam missis, Copias à Catholicis & illo Rege petiit, nec non ut Regina Regens naves Parliamenti per Galliam detineret. Imploravit etiam Lotharingi Ducis auxilium, Ut sceleratum illum

exercitum, probris omnibus infamem, quem Germaniæ, Flandriæque regiones execrantur, in Angliam transportaret; de quo exercitu, ut de illo Marii Romam petentis, dici potest,

... nulli gestanda dabantur
Signa ducis, nisi scelerum jam fecerat usum,
Attuleratque in Castra nefas.

Et facta est spes à Lotharingo decem millium: ad hos milites in Angliam transvehendos missus est in Hollandiam Goffius, ut naves aliaque necessaria ab Ordinibus impetraret.

Opem quoque à nefariis Hiberniæ sicariis eo tempore implorabat Rex; & jussus est per litteras Ormondius pacem cum Rebellibus illis facere, libera sacrorum exercitia Papistis Hibernis stipulari, & concedere, si eorum auxiliis bellum Anglicanum finire posset, & leges omnes de inhibendis eorum sacris, ante hac latis, se refixurum promittit Rex. Gratias quoque Muskerio, Plunketto, aliisque rebellibus egit, veniamque omnium delictorum concessit. Illi vero de tractatu pacis cum Parliamento admo-

dum anxii erant, non ignorantes Pacem ejusmodi non posse fieri, nisi ea conditione, ut Bellum Hibernicum continuaretur: ad removendum hunc eorum metum, sic Ormondio scripsit Rex; *Se, Hibernorum gratia pacem cum Parliamento non posse negligere, ex illa tamen re, (si perite ab eo transigatur) aliquid commodi eventurum, primo ad maturandam cum Hibernis pacem; deinde ut pericula sua sentiant, se ab omni venia exclusos; nam si de cæteris conditionibus conveniat, de illis solis dissentire non erit Regi commodum; Pro inde maturent pacem, & quæ illis oblata sunt, dum tempus est, amplectantur, & Fidem semel datam, nulla humana vis rumpet.*

Regina quoque (quæ in Gallia manebat) ad virum scribens, multum dolere visa, quod Uxbridgæ primo loco de Religione agendum esset, *Nam si contra Catholicos durius aliquid statuatur, nec tamen Pax fiat, non posse Regem auxilii aliquid postea sperare vel à Catholicis Principibus vel Hibernis, qui se, post navatam operam, derelictos fore sentient.* frequenter quoque orat Regem, ne Episcopos, Catholicos, reliquos-

liquosque amicos ejus, qui fidelem ei in bello navassent operam, unquam desereret. Promittit Rex se nunquam pro pace amicos deserturum, suadet Reginæ ut auxilia Gallica festinet, *dum distracta est Vrbs Londinensis inter Presbyteriales & Independentes, utrosque posse opprimi.*

Mense *Februario* ad Vxbridgam venere de pace agitaturi utrimque Delegati tam à Rege quam Parliamento; pro Rege Richmondius Dux, Marchio Hartfordius, Southamptonius, Dorsetius, Cicestrius Comites, Barones Dunsmorus, Capellus, Seymorus, cum Culpepero, Gardinero; Hydo, Lano, Bridgemano, Palmero, aliisque: pro Parliamento Northumbrius, Pembrochius, Sarisburiensis, & Denbighensis Comites; & è Communium domo Wainmannus, Vanus, Peirpointus, Holleis, Prideaux, St. John, Whitlockus, Crevv, & præter eos, Sex nobiles, Generosique à Scotia Delegati. Sed nihil omnino effectum est de pace; Rex, ut Reginæ antea promiserat, Regimen Ecclesiæ per Episcopos abrogari non voluit: Militiam quo-

que

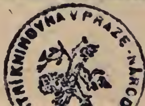
que, ut præcipuum Coronæ ſuæ florem, noluit ſibi adimi: quam tamen ad Triennium per viginti æqualiter ab utraque parte lectos conſtitui conſenſus eſt. Bellum denique contra Hibernos ut fieret, nullo modo conſentire voluit, quod Inducias cum illis feciſſet, quas ſalvo honore rumpere non poſſet.

Sic nihil de Pace confectum; ſed ad arma utrinque concurſum eſt.

Jamque Ordines Parliamenti novum Exercitum maturabant. Eſſexius, Varvicenſis, Mancheſtrius, & Denbighenſis libenter ſe Imperio in Militia abdicant.

Univerſo igitur Exercitui Parliamentario (qui ex 21000 conſtabat, quatuordecim nempe millibus Peditum, & ſex millibus Equitum; mille quoque ex iis, quos Dragoneiros vocant) præfectus eſt, ut ſummus Imperator, Thomas Fairfaxius; Philippus Skipponus ſtrenuus Bellator ſupremam peditum præfecturam ſub Imperatore adeptus eſt. Tribuni legionum pedeſtrium facti ſunt Holbornius, Forteſcue, Barclay, Craford, Ingleſ-

by,



by, Montacuc, Pickering, Rainsborough, Welden, Aldrige. Equestrium Legionum Michael Levisay miles, Scheffeildus, Middletonus, Sidneius, Graves, Vermuden, Whaleyus, Fleetvvoodus, Rossiterus, Pyeus.

Rex è contra magnas copias sub variis Ducibus paratas habuit, quibus etiam provincias suas distribuit: Principes Rupertus & Mauritius numeroso Milite Septentrionales Regni partes aliquas obtinuere; alias Comes Derbiscencis, & Langdalus; Cambriam, & Comitatus aliquot adjacentes Bironus & Gerardus; Occidentem Hoptonus, Grenvilius & Goringus divisis Exercitibus possidebant.

Hi tres, quamvis magnarum copiarum Ductores, sub auspiciis tamen & nomine Caroli Principis Walliæ, ut supremi Imperatoris, militabant.

Non contentus vero tanto Anglorum militum robore, Hibernos Papistas multo vehementius quam ante sollicitabat Rex, cum quibus pacis conficiendæ negotium Proregi Ormondio antea commiserat. Cum vero

ro

ro animadverteret Rex, Hibernos illos alta admodum postulare, nec quicquam omnino tot colloquiis, & tanto tempore de pace ab Ormondio effectum; aliam excogitavit viam; Baroni Raglandiæ, Comitis Vigorniæ filio (quem idcirco Comitem Glamorgiæ creasset) acri Papistæ, & Rebellibus Hibernis eo nomine charissimo, plenam dedit potestatem, per litteras suas, pacem transigendi, & omnia Hibernis indulgendi, quæ necessitas suadere videbatur.

Mirum cunctis visum est (cum patefacta sunt hæc, quod ante exitum hujus anni fuit) Rem tantam clam Digbeio (Secretario Regis pro Hibernia) & Ormondio Prorege (cui commissum fuisset hoc pacis negotium) actam fuisse.

Rex vero cum difficile nimis cerneret pacem aliter cum Hibernis sub certa auxiliorum spe, fieri; ut magnam illam invidiam in solum Glamorganum conjiceret, eum, clam cæteris, tanta potestate instruxit. Ita enim Rebelles largissimis promissionibus deliniti, inscio Ormondio, conditiones

in

LITERAS ET AUTORITATEM
GLAMORGANO
DEDIT
REX,

In hæc Verba.



AROLVS D. G. *Rex Angliæ, Scotiæ, Franciæ, & Hiberniæ, Fidei Defensor; fideli, & dilecto Cognato Edvvardo Comiti Glamorgano, S. Confisi sapientiæ, & fidei tuæ, his litteris, velut sub magno Sigillo nostro, authoritatem, & potestatem tibi damus tractandi & concludendi cum Confœderatis Romano-Catholicis Hiberniæ, omniaq; illa indulgendi, quæ necessitas suadet, & tam commode per Legatum nostrum expediri nequeunt, nec à nobis impræsentiarum publice admitti. Igitur mandamus ut hæc, quantum fieri potest, quam secretissime expedias. Quodcunque meo nomine promittendum existimaris, id verbo Regis & Christiani testor, me Confœderatis Catholicis concessurum,*

ſurum, qui ſupplementis ſuis Zelum ſuum erga me, & cauſam meam abunde oſtenderunt. Oxonii ſub Regio ſigillo, duodecimo die *Martii*, Anno Regni noſtri viceſimo.

Nec in Angliam tantum ſceleratos illos Hibernos effundere conatus eſt Rex, ſed in Scotiam (quod etiam effecit, magno miſerrimi illius Regni detrimento) per Montroſium; circa initium enim anni 1644, quo tempore Fœderati Scoti in Angliam, Parliamento auxiliaturi, advenere, Montroſius ad Regem tunc Oxonii degentem operam ſuam contra Fœderatos in Scotia navaturus, accedit. Hunc Rex, ad id munus obeundum, titulo Marchionis ornavit; Diplomate etiam Regio, quo Regni Scotiæ Vicarius Gubernator, & copiarum Dux renuntiatus erat. Comitem quoque Antromii accerſit Rex, & conſilii Montroſiani participem fecit; qui fœdus cum Montroſio iniens, illi, coram Rege, ſe obſtrinxt, ſequente Aprili in Argatheliam (qua parte Scotia Hiberniæ objacet) cum decem Hibernorum millibus deceſſurum.

Pro-

Promiſſum hoc, prædicto tempore in parte præſtitit Antromius; numero vero militum valde deficiebat, nam pro decem millibus, vix mille ducentos Hibernos ſub Macdonaldo miſit in Scotiam, ex quibus tamen Montroſius, adjunctis aliquot Atholiorum copiis, prædabundum exercitum effecit, & vicinas excurrens Regiones, agros populari, ædes, frugeſque collectas immiſſis facibus incendere cœpit; nec omnino magnis exercitibus cohiberi potuit, dum aſperi Atholiæ montes, & loca ſaltuoſa receptum Hibernis ſuis & Hyghlandis præbuere.

Ad hunc igitur modum Montroſius per duos fere annos intra patriæ ſuæ viſcera tanquam dira lues hærebat; dum intra montes ſuos, & tramites impenetrabiles, decurſu in planities facto, vim incolis tam audacter ſæpenumero fecit, ut non minore interdum exercitu quam duodecim millium ad defendendas Provincias contra Montroſium opus eſſet.

Variis Fortunæ caſibus jactatus eſt Montroſius; prima enim poſt adventum ejus in Scotiam æſtate Comitem Ar-

Argatheliæ, per ſuorum negligentiam gravi damno affecit, cæſis fere captiſque mille quingentis. Adeo ut contra illum Parliamentum Scotiæ exercitum decem millium comparare coactum ſit; à quo Parliamento damnatus ipſe, cum aliis Regulis, tanquam Patriæ proditor, & perduellis eſt: poſtea vero ab Hurreio graviter cæſus eſt Montroſius, & in ſaltuoſos receptus fugere coactus: nec non aliam prope Dundæam opidum, ab eodem Hurreio cladem accepit; ſed in tuta ſe ſuoſque recepit; unde ſubito (ut poſtea dicetur) emerſit; & ex contempto metuendus effectus, horrenda clade miſerrimam afflixit Scotiam.

Dum in his obfirmato animo perſiſtit Rex, Eccleſia Scotica, ex Synodo Edinburgenſi Litteras, Admonitionem ſeriam continentes, illi miſerunt; quam (quia Res momenti alicujus videtur Nationalis Eccleſiæ admonitio) verbatim (omiſſa tantum præfatione ut oblonga, quamvis humillima,) capiat lector.

Amplificati ſunt dolores Cordium noſtrorum & timores aucti pro ſalute

Ma-

Majestatis tuæ, cum reputamus Patientiam Populi tui ultra modum læsam esse, & sicut Plaustrum fasciculis depressum & jam jam fracturum; & cum mœste reputamus, præter priores impios conatus ad ruinam Populi, & Regnorum devastationem (qui tamen omnes, uti speramus ejusmodi semper fore, singulari Dei providentia & misericordia detecti, & frustrati fuere) Patriam nostram nunc infestatam esse, sanguinem fratrum nostrorum fusum, & alia multa infanda crudelitatis facinora contra nos ab execrandis Hiberniæ Rebellibus & eorum sociis in hoc Regno quotidie patrata; quæ omnia authoritate tua & sub eorum ductu, qui Diplomata à te ob eum finem acceperunt, acta sunt.

Idcirco fidem Deo & Majestati tuæ pessime violaremus, si aliud periculum tibi imminens, ira Populorum infinite gravius, nunc celaremus. Nos ergo Servi Omnipotentis Dei & Majestatis tuæ subditi, humilitate & dolore cordium nostrorum, coram solio tuo procidentes in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui totum Mundum, magnos simul & tenues in Iustitia judicabit; & in nomine

totius

totius hujus Nationalis Ecclesiæ à nobis repræsentatæ Majestatem tuam audacter admonemus, Reatum qui tibi, Solioque tuo tenaciter adhærescit, tantum esse, ut (quodcunque Adulantes Clerici, vel infidi Consiliarii in contrarium pronuntiant) non possit sine tempestiva pœnitentia, sub ira Viventis Dei, Te, posteritatemque Tuam non involvere; quod tanti sanguinis effusi reus es, nempe multorum millium subditorum tuorum optimorum; quod Missam, aliasque Idololatrias in Regno, & in propria familia permisisti; quod prophanationis diei Dominicæ Author fuisti, in libello isto de Ludicris à te edito; quod Scandala publica, & multas impietates in Aula tua, & circa illam, impune permisisti; quod humillimis & justissimis fidelium subditorum Petitionibus aures occlusisti; quod Papisticæ factioni nimium, & multis modis indulsisti: præsertim vero Cessatione Armorum nuper cum Hibernis facta; quod consiliis eorum præcipue auscultasti, qui neque timorem Dei, neque Bonum tuum ante oculos suos posuerunt; quod Causæ huic, quæ ad Gloriam Dei, felicitatem tuam, & pacem salutem-

temque Regnorum tuorum spectat, tantopere adversatus est: propter hæc, & alia, quorum tibi ipse conscius es, & quæ Conscientia tua optime novit scrutari, & judicare (neque enim hæc crimina sigillatim commemorassemus, nisi publica & notissima fuissent), tempus est ut Majestas tua coram Scabello Regis Gloriæ humillime procidat, peccata tua illic agnoscas, ut tempestive resipiscas, ut pacem cum Deo per Iesum Christum (cujus sanguis ingentia peccata tua potis est abluere) impetrare possis; & tandem non invite patiaris Filium Dei super te & Regna tua, puro cultu, & sincera gubernatione Ecclesiarum, dominari.

Conclusionem subtexunt, in qua constantiam suam adversus omnes quascunque oppositiones, in tam justa causa, profitentur.

Missa est hæc Admonitio ad Regem à Concilio generali Ecclesiastico in Scotia, primo ad Delegatos suos Londini agentes; & ab illis tradita Principali Regis Secretario. Sed Monita Ecclesiastica inter Armorum strepitus parum valuere.

Jam Vere ineunte, magno utrin-

que ardore, & ingentibus animis renovatum est Bellum. Finito Essexii Imperio, Fairfaxius, mense *Aprili*, Vindesoram ad exercitum contendit, novum Exercitum, ex residuis Parliamentariorum copiis, & collecto Provinciarum Robore, conflatum; non titulis Ducum, non vetustate Militum spectabilem; vix ullus unquam Exercitus vel minore suorum fiducia, vel majore hostium contemptu bella auspicatus, tantum utrosque fefellit, ostenditque in quantum decipi possent humanæ conjecturæ. Sequentibus enim & actionibus & successu talis evasit ut Parem huic invenire inter Veterum Heroum Exercitus nimium laborabit Antiquitas.

Quæ in sequente anno contra validissimos Hostes gesserit hic Exercitus, si magnitudinem Rerum, si Victoriarum numerum, quot exantlati labores, quot confecta prælia, quot expugnatæ Urbes, & Præsidia capta, serio perpendas; non unius anni opus censeri, nec unum Bellum vocari posse existimabis.

Sed hæc reputanti cavendum serio est,

eſt, ne nimium illis attribuat, ſed Deo ſolum, cujus ſuper eos Providentia, ut poſtea mirabiliter apparuit, ita ab initio ſperari potuit, conſideratis horum Militum & moribus & diſciplina: exciſa enim ſunt uſitata Caſtrorum vitia, adductior militiæ ordo; non furta, non laſcivia, non impia ex ore verba, ſine caſtigatione ſeveriſſima, accidere potuerunt; ita effectum eſt, ut in Caſtris illis, ut in bene compoſita Civitate, ſecurus tranſitus & libera Provincialium commercia eſſent.

Imperatoris Fairfaxii prima Expeditio à Delegatis utriuſque Regni juſſa in Occidentē, ad ſolvendam Tauntonæ obſidionem, fuit; Opidum, quod fortiſſime diu ſub Præfecto Blaco, Grenvilii vim ſuſtinuiſſet, & Saguntinæ fidelitatis exemplum (ſed felicius) exſtitit. Hoc vero Opus per legatum ſuum Weldenum Tribunum, cum ſeptem millibus novi exercitus confecit. Ipſe Fairfaxius ab iiſdem Delegatis ad alia revocatus eſt.

Priuſquam vero à Vindeſora profectus eſt, quoniam Rex Rupertum Principem ex Wallia Oxoniam accerſiviſſet,

ſet, ut junctisViribus, Caſtrenſem apparatum inde produceret; Fairfaxius ad conſilia Regis impedienda, Cromvvellum cum firma Equitum manu miſit, qui celeriter à Vindeſora profectus, feliciſſime copias aliquas Regias apud Iſlipam fudit(captis aliquot Ordinum Ducibus) & eorum reliquias in Blechingtoniam fugientes,ad deditionem compulit; eademque felicitate Vaughanum, Littletonumque Duces, in ſaltu Bramptonenſi, fuſis eorum copiis, cepit.

Rex vero Ruperti & Mauritii copiis ad ſe receptis, in Orientem iter intendebat, ut Eliam Inſulam, ſibi in manus à quibuſdam ſuæ partis proditam, occuparet. Illum ſequi juſſi ſunt Cromvvellus, & Brovvnius Abingtonii præfectus: ſed paulo poſt revocati, ut Regi viribus impares, & auxilium Imperatori Fairfaxio, in obſidenda Oxonia allaturi. Jam enim Oxoniam obſidere juſſus eſt Fairfaxius, malo ſane conſilio; cujus ſero, Delegatos utriuſque Regni pœnituit. Interea enim Rex ſecure Boream verſus cum Exercitu progreſſus Leiceſtriam magni

gni momenti Opidum cepiſſet. Fairfaxius tunc ab Oxoniæ obſidione revocatus (Cromvvello ad Orientales Comitatus confirmandos miſſo) Regem totis Viribus inſequebatur: neo diu dilatum (debitum par flagitante Fortuna) eſt certamen nobile; in quo quid Anglia eſſet, quid libertas, legeſve, aut poteſtas Regia, in diſcrimen venturum omnes judicabant.

Sedes tanti Belli prope Northamptoniã delecta eſt; & Nazebienſi campo commiſſa Gentis Angliacæ fata.

Quartum decimum *Iunii*, quo decertatum eſt, diem memorabilem, & magnæ apud poſteros famæ, fatali quodam augurio, vaticinabantur omnes. Utriuſque Exercitus non multum diſpar militum numerus. Regii tamen potentiores Equitatu viſi, nec diſſimili modo acies ordinatæ. Regis frontem decorabant Equitum Alæ, pedites in ſecunda acie ſtabant; dextrum cornu Principes Rupertus & Mauritius curabant; ſiniſtrum Ashleius, aliis Ducibus non mediocri nobilitate inſignibus, partes ſuas ſuſtinentibus.

Fairfaxiani Pedites mediam aciem firmabant; Equites cornibus affundebantur, quorum dextram alam Cromvvellus(qui ab Oriente accersitus, nocte illa,quæ pugnam præcedebat, magno totius Exercitus gaudio, venisset) rexit, sinistram Iretonus curabat.

Rossiterus inclitus Dux,& multum desideratus, sub initium prælii cum Equitibus suis advenit,& apudCromvvellum locum cepit. Skippono magnanimo commissa est curaPeditatus, qui in duas quoque partes distributus est. Tessera militaris Parliamentariis; *Deus nobiscum:* Regiis *Deus*,*& Regina Maria.*

Regiis primo Fortuna (ut in aliis quibusdam Præliis) blandiri visa, scilicet ut futuris deciperet malis; Sinistra Parliamentorum ala pulsa est, & IretonusDuctor duobus exceptis vulneribus captus, in potestate hostium, dum duravit Prælium, fuit; hanc disjectam alam acriter nimium insecutus est Rupertus Princeps, & actum esset de Parte; ni Cromvvellus, torrentis instar actus, sinistram Regis alam simi-

mili modo disjeciſſet, & jam in æquilibrio poſita videbatur res, fuſis utrinque Cornibus, ſed acerrime diu, & ambiguo eventu pugnatum fuit. Skipponus graviter vulneratus, non tamen è Prælio excedere voluit; ſed omni conatu, dum parta eſt victoria, aciem ſuſtentavit; tanto tandem impetu in Regios Fairfaxiani ſe intulerunt, ut ultra ſuſtineri non poſſent; & Equitatus omnis effuſiſſima fuga Leiceſtriam verſus contendens, Peditatum totum cum Tormentis & impedimentis deſeruit, qui undique à Fairfaxianis circumfuſi, abjectis armis, vitam petierunt; in neminem ultra aciem ſævitum eſt.

Prælium hoc Parliamentariis feliciſſimum fuit, & victoria indubitata, quinque fere millia captivorum Londinum tracta ſunt, Labarum Regis & ſigna militaria centum, tormenta omnia, ditiſſima præda cum magno auri argentique pondere; ſecretiores etiam Regis Epiſtolæ in poteſtatem victoris exercitus conceſſere: tam parvus autem numerus cæſorum fuit, ut mirari poſſit lector, tam exiguo ſanguine

tantumCaptivorum gregem,tantumque divitiaruw acervum partum fuisse: ex Regiis enim non amplius 400; ex Fairfaxianis vix centum desiderati.

Victos Regios,& ad diversa suorum Præsidia fugientes, Cromvvellus cum Equitatu insequutus, & magnam captivorum multitudinem retrahens,ad Imperatorem reversus est, qui cum Victore Exercitu ad Leicestriam progressus,Opidum illud deditione recepit; relictoque illic Præsidio, ut victoria Reipublicæ bono uteretur, ne exitiosum hoc bellum diutius traheretur, & Rex fractas vires novis delectibus repararet, statuit victo jam, & trepidanti,usque ad exitium insistere; exercitum igitur ad Occidentem duxit, simul ut Regem persequeretur, & Tauntonam obsidione liberaret.

Secretiores RegisLitteræ Nazebiensi prælio captæ, in frequentissima civium Londinensium concione perlectæ sunt, præsentibus illic Proceribus aliquot & CommunibusParliamenti; permissum quoque postea est omnibus qui vellent, & qui Regis manum noscerent (ad refutandam eorum calum-

lumniam, qui suppostitias illas clamabant) ipsarum litterarum inspectio. Selectiorum aliquot fasciculus Parliamenti jussu typis evulgatus est.

Hinc pro Rei conditione varii apud Vulgum sermones, ex illis enim litteris palam factum est quæ cum Rebellibus Hibernis transegisset, quæ cum Regina de Lotharingi, Gallorum, vel Danorum auxiliis comparandis, de quibus antea mentionem fecimus. Indignabantur boni omnes fluxam adeo Regis fidem esse, cui aliud in Ore, aliud in Corde: qui palam horrendis execrationibus coram Deo protestatus esset, se nihil tantopere spectasse quam Religionis Protestantis conservationem, & Papismi extirpationem; clam interim in Rebellium Hibernorum gratiam se omnes ejusmodi leges refixurum pollicetur; contra ipsius nupera promissa in his ipsis verbis; *Nunquam leges contra Papistas refigam: vel meminisse externi militis, horreo*; & tamen Lotharingum, Gallos, Danos; ipsos Hibernos sollicitabat.

Indignabantur etiam Regem, ut Uxoris imperio obnoxium, omnia ex

præscriptis ejus transmarinis agere; eam Belli, Pacis, Religionis, Parliamenti Arbitram esse.

Innotuit etiam ex illis litteris quo animo Rex, in Uxbridgensi Tractatu, erga Parliamentum esset: quidve ex eo tractatu sperare potuit; cum ad Reginam scribens, affirmat, si duo præterea sibi consensissent, se nomen Parliamenti Westmonasteriensibus nō attribuere voluisse. Tandem vero se eo argumento consensisse, *quod non perinde sit vocare, atque agnoscere Parliamentum*; ob id quoque (quod partibus etiam suis displicere potuit) contemptim scribens, conventum ipsius Oxoniensem Spurium (Anglice Mungrell) Parliamentum vocat.

Rex, post perditas Nazebiensi Prælio Res, Leichfeldiam, inde Herefordiam continuata fuga pervenit, delectum militum, peditum præsertim, (Equitatus enim magnam vim post fugam collectam apud se habuit) in Cambria, & Cornubia, aliisque locis habiturus.

Sed nihil omnino Regi insequen-

te

te anno, prospere cessit; fato jam omnia ad Parliamenti Partes trahente; cujus causam à Numine probatam, multæ per totam Angliam, magnæque victoriæ testari videbantur. Periit Regiorum fortitudo & incassum conatus eorum omnes cecidere.

Imperator Fairfaxius, post Nazebiense Prælium, cum victore exercitu magnis itineribus in Occidentem contendens; Tauntonam Opidum primo (fama adventus ejus profligatis Goringi copiis) obsidione liberavit.

In extremas angustias redactum erat constans & fidele Opidum; multa tulerat, feceratque contra validissimos hostes; nec diutius sine suppetiis teneri potuisset; unde magnum Parliamenti gaudium. Tria sub idem tempus, & præcedente anno, Parliamentaria Præsidia prolixioribus celebrari historiis ob virtutem meruere, Lima, Plinmuthum, & Tauntona, quæ toties obsessa, maximos exercitus sub Mauritio Principe, Grenvilio, Goringo, aliisque Ducibus

non tantum ſuſtinuere,ſed denuo fregere.

Quæ ſequente anno (non intermiſſis acerrima Hyeme militum laboribus) Fairfaxii ductu geſſerit novus ille exercitus, miranda prorſus ſunt; quot expugnata munitiſſima Opida; quot captæ Arces, quot Campeſtres Victoriæ partæ; ſingulorum Menſium hiſtoriæ enarrabunt: quorum omnium, quoniam ab aliis accurate deſcribuntur, mentionem tantum hic faciemus, nam intra ſpatium unius Anni, Occidentales omnes Angliæ Comitatus, fuſis, deletiſque maximis exercitibus ſub Ruperto, Grenvilio, Hoptono, Goringo, in Parliamenti poteſtatem redacti ſunt.

Menſibus *Auguſto* & *Septembri*, capta opida Bathoniæ, & Sherburnæ, ipſaque Briſtollia, maxima, opulentiſſimaque totius Occidentis Urbs, in Fairfaxii manus à Ruperto Principe dedita eſt.

Partitus quoque exercitus, ob operum varietatem, non infelicior in Partibus ſuis, Wintonia, Baſinghaque à

Crom-

Gromvvello captis, Opido Devisez, Barclaioque ab aliis Ducibus. Progressus quoque Fairfaxius (frigidissimo *Decembri*) in Devoniam, Tivertonam capit, Darmuthum magna felicitate expugnat, & Regios exercitus in Cornubiam pellit. Quos insequutus Fairfaxius, Torringtonæ Hoptonum graviter cædit; & mense *Februario* in Cornubiam cum victore exercitu penetrat; cujus metu *CAROLVS* Princeps in Syllinas insulas fugit: & sequente Martio omnes Hoptoni copiæ, victoris Fairfaxii jussu, displicatæ & solutæ sunt; totaque Cornubia in potestatem Parliamenti venit.

Sequente *Aprili* Exonium Urbs maxima (cui Barclaius præfuit) & Barnstablia Fairfaxio dedita sunt. Bridgevvatera quoque fortissime expugnata est.

Mons etiam Michaelis, ultimus Cornubiæ angulus, Hamondo Tribuno à Fairfaxio misso tradita; ita Fairfaxius Occidentis illustrissimus Victor, cunctis ad profectionem comparatis; ut finem bello imponeret, ad ob-

obſidendam Oxoniam contendit. Woodſtoka enim à legato ejus Rainsboroughio capta eſſet.

Per tot Menſes, quibus Imperator res tantas in Occidente geſſiſſet; feliciter quoque à reliquis Parliamenti Ducibus in Septentrione & in mediterraneis Angliæ Regionibus, communi quodam Fato, pugnatum eſt; media æſtate Urbs Carleola Scotorum exercitui à Glenhamo Præfecto dedita eſt. Præſidium Scotorum, Urbi impoſitum, de quo querebantur Angli, ut fœderi contrarium: & Parliamentum Levenio ſcripſit, ut Carleolam Anglis redderet; non quod aliquid mali de fratribus ſuis ſuſpicarentur: ſed quia obſervandæ erant conditiones fœderis, & rumoribus occurrendum, quibus maligni paſſim jactitabant, *Scotos non tam amicos quam prædabundos in Angliam veniſſe.* Ab eo tempore placuit Parliamento Angliæ Delegatos ſuos Edinburgi (ut Scoti ſuos Londini) habere, qui Parliamento Scotiæ adeſſent; eoque nomine Comes Rutlandiæ, Baro Whartonus & è Communium Domo, Henricus

Vane Senior, Arminus Hatcherus, & Goodvvinnus delecti sunt. Glenhamus cum Præsidiariis suis militibus è Carleola dimissus, Nevvarkam proficiscitur.

Ad Nevvarkam quoque obsidendam ScotorumExercitus sub Levenio progressus est: sed non diu illic morati Equites Scoti, in Septentrionem reversi, auxilium miserrimæ Patriæ laturi. Res enim Parliamenti lætas eo tempore Funesta Scotiæ clades contristabat; immanis illa quidem, inopinata, & mirabilis: in qua rerum humanarum fragilitas, & Regnorum mutabilis conditio memorabili exemplo apparuit; tota Scotia unius Mensis spatio amissa, & recepta; omnino debellata, & rursus victricibus armis rediviva fuit.

Hac cladeScotiam afflixit Montrosius, in quo Regis spes adeo sita erat, ut enixe jam cupiens vires suas cum Montrosio jungere, Septentrionem versus cum Expeditis equitibus progressus esset; sed Poinzii, Gellii, Rossiteri, & Provincialium copiæ, iter Regis, quo minus ad Montrosium per-

perrumpere poſſet, impediebant. Convenerat inter Regem & Montroſium, ut eodem tempore, hic ex Auſtro in Septentrionem, ille, in occurſum ejus ex Septentrione in Auſtrum moveret, ut Regii Equites Peditatui ejus juncti validum in illis Partibus exercitum facerent. Sed Regis (omnes in Scotiam aditus fruſtra rimati) præpeditus (ut ante dictum) progreſſus fuit. Montroſius vero promiſſi memor, in Auſtralem Scotiam erupit, majore ſucceſſu quam ſperare potuit, vix quatuor millibus Highlandorum, Hibernorumque ſtipatus.

Locum Kilſitham prope, quem arctæ fauces & prærupta rupium inſidiis aptum faciebant, inſedit Montroſius. Hic Fœderatorum Scotorum Exercitus, ſuorum numero confiſus, dum avidius quam conſultius, immanes Highlandos perſequitur, in inſidias peritiſſime diſpoſitas lapſus eſt; & internecione mirabili cæſus; ſupra quinque millia trucidata; nec ſuperfuerunt, niſi in quibus trucidandis & ferrum & vires hoſtem defecerunt; nam nullius vitæ parcit crudelis Montro-

ſius,

ſius, nihil opus eſſe captivis ferociter clamans.

Kilſithana hæc clades Scotiam uno prælio vicit; & omnino peſſundediſſet, niſi Leſleius ſequenti menſe (debellato penitus Montroſio)rem reſtituiſſet;nam poſt hoc tam inopinatum damnum nullæFœderatis,ad inhibendum hoſtem,erant in promptu copiæ. Opida fere omnia victori dedita; Papiſtæ malefici, & quicunque antea affectus ſuos diſſimulaſſent,illi ſe adjungunt; in alios ferro ſævitum eſt. Proceres multi adBervicum ſe conferunt.

Pro Scotorum fratrum calamitate indicta ſupplicatio cum jejuniis in Anglia fuit. Fairfaxius cæterique Duces (dolorem ſuum teſtati) ad Levenium ſcribunt; *Se Scotiæ calamitatem, ſuam ducere; & ſi res domi permittant, jubeatque Parliamentum, ſe bellum id ſuſcepturos, & non parcius ſanguinem pro Scotis, quam pro Anglis fuſuros, donec omnes trium Regnorum hoſtes deleantur.* Sed non diu duravit Montroſii crudele regnum, vix menſis unius ſpatio. Ad vindicandam patriam ſuffecit David Leſleius, qui Montroſium apud

apud Selkirkam adeo vicit, ut magnitudine ſtragis Kilſithanam cladem penitus compenſavit. Victoria (hæc unius horæ ſpatio parta ; & obſervatum à Germano nobili fuit, ea ipſa die, qua Regina Pariſiis, *te Deum Laudamus* , ob Scotiam à Montroſio debellatam, cantabat.)

Sic recuperata fuit Scotia, priuſquam Rex ad Montroſium accedere poſſet ; quod tamen paulo poſt tentavit , & verſus Septentrionem progreſſus, non contemnendis copiis , adjunctis ſibi Gerardo & Langdalo, ad Routenheatham pervenerat Rex. Conſilium ejus fuit, ſi non Montroſio adjungi, ſaltem ut Ceſtriæ obſidionem ſolveret; illam enim Urbem impenſe curabat Rex, quia Portus illic omnium commodiſſimus ad Hibernos (quos incaſſum tam diu ſperaverat) in Angliam trajectos recipiendum.

Sed infeliciſſima evenit Regi hæc expeditio; prælio enim apud Routenheatham commiſſo, ubi Poinzius Parliamentarium Exercitum duxit , victus eſt Exercitus Regius , octingentis cæſis.

Nec

Nec felicior evenit Digbei ad Montrosium expeditio, qui mense insequente, una cum Langdalo, contractis mille Equitibus, in Septentrionem, ob eam causam profectus est: apud Sherburnam enim Eboracensem à Poinzio, Copleio, & aliis, fusus primo fugatusque est; postea apud Carleolam à Brovvnio & Lesleio Ducibus victus; & omnibus copiis exutus, in Insulam Monam ad Comitem Derbiensem fugit. Unde non multo post, in Hiberniam se contulit.

Fugato ad Sherburnam Digbeio; Regis secretæ Chartæ denuo interceptæ sunt. Quibus consilia ejus in futurum, & nonnulla hactenus abdita, aperiebantur; de Danorum & Hibernorum auxiliis, aliisque multis innotuit. Digbei incuriam multum culpabant Regii Oxonienses, quod chartas ejusmodi, vix munitionibus tuto committendas, in medias hostium acies portasset; cum Nazebiensi clade satis doctum esset, quantæ hinc turbæ oriri possint.

Digbeio jam in Hibernia, & cum Ormondio Prorege (circa finem *Decem-*

cembris) de pace cum Hibernis conficienda, agitante; periclitari Res Regis ſubito viſæ ſunt, divulgata Glamorgani Comitis (de qua ſuperius dictum) ſecreta cum Hibernis Rebellibus tranſactione. Ormondius, Digbeiuſque veriti ne, ſi hæc in Vulgus effluerent; & authoritate Regis geſta crederentur, tum omnes hactenus rumores fidem reperirent; nempe Regem authorem Hibernicæ Rebellionis fuiſſe, & Papiſmum reducere velle; unde Proteſtantium omnium defectio metuenda ſit; & quamvis Digbeius Glamorganum hominem improvidum exiſtimavit, non tamen adeo ſtolidum, ut talia, nullo juſſu, moliretur; conſenſum eſt igitur, ne, ſi morentur, dum res latius emanaret, ſero eſſet Regem vindicare, ut Digbeius propere Glamorganum Perduellionis accuſaret: timebant vero Ormondius & Digbeius, quoniam jactabantur tria millia Hibernorum ad Ceſtriam liberandam, ne importuna Regis vindicatione Ceſtria amitteretur, priuſquam copiæ illæ tranſportatæ ſint: ſed ubi cognovere, quod juxta pactum,

Hi-

Hibernorum Copiæ non in Angliam mittendæ essent, priusquam Rex, impletis conditionibus à Glamorgano promissis, pacem confirmasset; & dubitantibus Ormondio & Digbeio quid in tam perplexo negotio faciendum; nuntiabatur, re per Urbem Dublinum comperta, Protestantium animos tumere, & extrema paucis horis metuenda, nisi quam primum obviam eatur: Digbeius festinare coactus est; & Glamorganum (non ignarum hæc populo decipiendo simulari, ideoque interritum animo) Majestatis accusat. Magna vero fiducia & alacritate in custodiam ibat Glamorganus, affirmans, *se Londini & coram Parliamento rationem eorum, quæ Regis jussu fecisset, reddere non vereri.* Hæc vero ficta accusatio miram in Dublinensium animis conversionem fecit; & Protestantes, qui paulo ante tremebant, pacati sunt.

Sed altera restabat extricanda difficultas; timebat Ormondius ne Hiberni, ob Glamorgani injuriam acrius incensi, ad arma subito prosilirent, imparatis ad bellum Regiis. Cui periculo

riculo ut obviam iret; Litteras Muskerio scribit de rationibus hujus facti, & extrema necessitate; simul conditiones pacis, ut Rebelles Hiberni eas proposuerunt, approbatæ, & Kilkenniam missæ sunt, ambiguo eventu. Hæc pro tempore facta sunt, dum novæ spes de Cestriæ liberatione, aut aliis supplementis Regi orirentur.

Nihil vero omnino his Technis effecit Rex; frustratæ omnes ejus machinationes, nec unquam in Angliam vel Hibernorum Rebellium, vel Lotharingorum, vel Danorum exercitum adducere potuit (melius illi Regno providente Numine;) dum tandem omnes ejus copiæ à Parliamento ubique victæ, debellatæque sunt. Mense enim insequente (videlicet Februario) illa ipsa Cestria, de qua tantopere sollicitus esset, Urbs toties obsessa, & jamdiu acriter à Birono defensa, in Parliamenti potestatem venit, quam Præfectus honorificis conditionibus Breertono tradidit.

Nec dissimilis fortuna, per cunctos Angliæ Comitatus, Regiis Partibus fuit.

Nam

Nam præter totum Occidentem, tot campestribus victoriis, & Urbium expugnationibus, à Fairfaxio (illa Hyeme, & sequente Vere) domitum: mediterraneis etiam Regionibus, Septentrione, & Wallia, variis Præliis, toto illo tempore, victi sunt Regii, à clarissimis Masseio, Poinzio, Brovvnio, Rossitero, Mittono, Gellio, Breertono, Laughornio, aliisque Parliamentariis Ducibus. Et Martio Mense, (quæ postrema fere campestris victoria) ipse Ashleius, Imperator Regius, à Morgano victus honorifico Prælio fuit, ubi mille sexcenti milites capti, inter quos ipse Ashleius, quem his verbis locutum fuisse ferunt: *actum est omnino de Regia Causa; nisi intestina Victorum dissidia collapsas res restituant.*

Jam Nevvarkam validissimum Regis præsidium, quod vicinas Regiones diu, multumque infestasset, à Levenio, Poinzio, & Rossitero arcta obsidione cinctum est; & imperator Fairfaxius post receptum Occidentem, comparatis necessariis, ad Oxoniam, belli caput, obsidendum festinabat, nullis

Regi

Regi relictis præsidiis præter Bamburiam, Wallingfordiam, Vigorniam, Raglandiam, & Pendennis, quę omnia paulo post expugnata, in hoc tantum gloriabantur, quod post Oxonium deditum Partes Regias sustentassent.

Nevvarkii obsessi quanquam pestis in opido grassabatur, & fame laborare inceperunt, spe tamen quadam contentionis inter Anglos & Scotos, & inde motuum, sustentari videbantur.

Scoti enim de non solutis militi stipendiis, de neglecta Religione, & Fœdere querebantur. Respondet Parliamentum, Scotorum exercitum, biennii tempore, longe plus quam ducenta millia librarum soluta accepisse; præter grandem Pecuniæ summam, quam ipsi per Provincias Boreales (inter miserorum gemitus, lacrymasque) vi extorserint. Scotos spei Anglorum non satisfecisse: sed otiosos, optimo anni tempore, contra Parliamenti hostes non navasse operam. Si vero Fœderis observatores sint: cur præsidia Scotorum Novocastro, Tinmuthæ, & Carleolis contra Fœdus

impoſuerint?de Religione autem non æquum eſſe ut quidquam objiciant, cum in eo negotio jam laboret Parliamentum, quod conſiliis & tempore faciendum ſit.

Ex his diſſidiis Rex etiam aliquid ſibi commodi non potuit non ſperare, & jam Oxonium à Fletvvodo & Iretono cinctum, Fairfaxii ipſius adventus, & arctior Vrbis Obſidio, indies expectabatur. Antequam hæc fierent, Rex Oxonio excedere ſtatuit: & inito cum Intimis aliquot conſilio, quid in re tam ſubita facerent; ante omnia Scotorum caſtra placuerunt. Ad Scotos igitur Nevvarkam obſidentes, Monſtreulium Gallorum Legatum miſit Rex. Itaque ipſe, paulo poſt, Servi habitu, Ashburnhamum cum ſarcinis inſecutus, ignoratus cunctis, Oxonio Nevvarkam evaſit.

Ab hoc incœpto diſſuaſus eſt à quibuſdam, quibus Regni incolumitas curæ fuit; & potius ut ſe Fairfaxio traderet, (id enim bello probabiliter finem impoſiturum) oratus. Sed obfirmatus in ea re Regis animus; nec dubitavit quin, gliſcentibus indies dua-

rum Gentium diffidiis, Scotis acceptior esset, & ab injuriis tutus, atque etiam hoc pacto, vel pacem fieri suis conditionibus, vel novum bellum accendi posse videbatur.

Rex ad Monstreulii ædes primo divertit, inde ad Southvvellam in Scotorum castra venit. Obsessi Nevvarkii, intellecto ejus adventu & ad extrema deducti, conditionibus Urbem dediderunt.

Scoti vero, tanquam inopinato casu attoniti, rem Delegatis Anglorum significabant, de qua etiam celeriter & ad Edinburgum, & ad Londinum scripsere. Parliamentum Angliæ, ut Scoti SouthvvellæRegem detinerent, postulat. Illi vero, contra hoc postulatum, ad Kellhamum, ubi major exercitus Scotici pars, avehunt; & paulo post, non expectatis Parliamenti Anglici decretis, castra moverunt, & in Septentrionem, ad Novum Castellum Regem secum abduxerunt.

Scoti abitum suum excusarunt, *quod Nevvarka dedita, nihil jam sibi operis relictum sit.* Affirmant vero *Regem, ut sponte sua, & improviso illis advenisset;*

ita

ita exercitum, nec suadentibus illis, nec vetantibus, secutum esse. Festinabat vero discessum eorum Rumor (sive verus, sive prætextu falso quæsitus) Cromvvellum cum toto Equitatu contra illos festinare.

Graves Anglorum, de ea re, & in Scotos, & in Regem querelæ; illis aperta Fœderis & Contractuum violatio objecta: Illi vero imputatum est, *quod iniquissimam, hoc negotio, pervicaciam ostendisset; quod Anglorum Gentem (quam tam diu afflixisset, jam etiam Rebus fractis) in tantum sprevisset, ut in Anglia; omisso Parliamento Angliæ, ad Scotos, eorum stipendiarios, se contulerit. Si pacem curet, cur eam per conditiones, quas amplecti, præter necessitatem temporum, salus publica suaserit, oblatam contemnat, & potius Belli nova inter Fœderatas Gentes incendia quærat.*

Initio Mensis *Maii* Imperator Fairfaxius cum toto exercitu in conspectum Oxonii venit, stativisque circa Urbem positis, à Glenhamo præfecto deditionem postulavit. Glenhamus ad Regem se missurum respondet, e-

jus sententia cognita, quæ in rem præsentem forent, se facturum: hoc responsum pro nihilo habitum est. Fairfaxius vero secum reputans (eademque Ductorum omnium sententia fuit (Obsidionem gravem fore, longique temporis, Urbis quippe ad summum robur munitæ, nec præsidio impari, millibus nempe quinque militum, veteranorum fere omnium, commeatu præterea in longum tempus instructæ, armis, cunctisque sustinendæ oppugnationi commodis. Hac tamen spe alebatur; quod ex litteris, & per exploratores cognitum esset, divisas intra Urbem mentes, & maximam eorum partem (Procerum præcipue) deditionem velle, ut conditiones, dum detur tempus, integras acciperent.

De conditionibus igitur disputatum fuit, de quibus non solum inter Urbem Castraque, missis utrinque legatis; sed in Parliamento Londini maxima disceptatio, in qua statutum tandem fuit, conditiones obsessis commodissimas potius dari, quam ante munitissimam Urbem exercitum pre-

tio-

tiosum consumi, cum multa interim publico adversa incidere possent: præcipua, vero causa conditionum largitarum fuit; ut Victor exercitus, æstate jam media, ad vindicandam contra Rebelles immanes, miserrimam Hiberniam proficisceretur: sed hoc tam pium Parliamenti Consilium, transitione Regis ad Scotos, (de quibus jam ortæ suspiciones) frustratum omnino fuit. Regem vero hoc ipso consilio transiisse ad Scotos creditum est, ex literis ipsius (postea captis) scriptis ad Ormondium, priusquam ex Oxonio discessit, *Speramus hoc institutum nostrum, quamvis Personæ nostræ periculosum videri posset, bene cessurum Hiberniæ, retardando Rebelles (Parliamentum) ne copias aliquas in illud Regnum transmittant.*

Sic Oxonium deditum est, & ad diem dictum, præsidium militari agmine, per dispositos Fairfaxiani exercitus Ordines, magna utrinque modestia, abductum fuit.

Dux Eboracensis Londinum ad Regiam Prolem deductus est quo reliqui fere omnes Proceres se contulere,

nec ulli omnino obsessorum Londini visendi potestas negata est. Palatini vero Principes Rupertus & Mauritius regno excedere jussi, cuncta ad abitionem præparabant.

Magnum Angliæ Sigillum (cum aliis Majestatis insignibus) in Bibliotheca repositum. Quod postea Londini, Parliamenti jussu (Parliamentum enim ante Triennium, translato ad Regem hoc Sigillo, novum fecerat) cum aliis minoribus sigillis, fractum est.

Princeps *CAROLUS*, circa hoc tempus, rebus, viribusque Regiis in Occidente diffidens, à Syllinis Insulis, cum paucis suorum intimis, in Jerseam Insulam aufugit, ut inde in Galliam ad Reginam Matrem navigaret.

Dum in Jersea manebat Princeps, orabant Regem tam Anglorum, quã Scotorum Deputati, ut filium intra Regni sui fines contineret, ne si in Galliam proficisceretur Princeps, incommodum foret hoc tempore; & pacis jam speratæ obstructio. Rex, dum de hoc se cogitaturum dixit, brevem interea hanc Epistolam Principi scripsit.

CArole, tantum ut intelligas, ubi ſim, & ut valeam, non ut te hoc tempore dirigam quid agas, ſcribo. Quid enim te agere velim, Matri tuæ jamdudum ſignificavi, cui in omnibus, Religione excepta (de qua Te illam non ſolicitaturam ſcio) velim ut obtemperes; nec aliquo ſine illius, aut meo juſſu abeas. Sæpe mihi ſcribas.

Benedicat tibi Deus.

Pater tuus amantiſſimus,

C. R.

Intercepta eſt hæc Epiſtola à Novo Caſtello ad Jerſeam parva limba portata, & magno utriuſque Parliamenti dolore perlecta.

Oxonii deditionem ſecutus eſt parvo tempore belli tam ferocis finis; Vigornia enim, Wallingfordia, Pendennis, & Raglandia Victoribus etiam ſe dedidere.

Pax jam Anglis reddita videbatur; nondum tamen Securitas, Parliamentarii enim (debellato penitus communi hoſte) factionibus graviter inter ſe laborabant. Infelicibus Presbyterio-

rum, & Independentium nominibus divisus est Senatus ipse; nec in iis solum, quæ ad Regimen Ecclesiasticum pertinebant; sed aliis fere omnibus negotiis quotidie transigendis, dissidentibus inter se suffragiis, digladiatum est.

Eadem differentia (Presbyteriorum videlicet & Independentium) non solum in Senatu, sed in Urbe Londinensi, in Provinciis, & in Castris quibusdam jactata, res plena periculi videbatur. Cumque eo nomine Massæi copias (optime de Republica meritas) quæ tunc ad Devizas stativa habuerunt, tumultuaturas verebatur Parliamentum, Imperator Fairfaxius ab Oxonio in Occidentem remissus est, ut illas Massæi copias (videlicet bis mille, & quingentos Equites) finito jam bello, dimitteret: quæ res intra Octiduum pacato successu perfecta est, & tanta militum Manus, quanquam non omnibus stipendiis tunc numeratis, prompta obedientia, vexillis suis valedixerunt: magnam quidem Massæus (in hoc, ut in aliis rebus) laudem meruit, cujus cura apparuit, ut res

tanta ſine tumultu aliquo finiretur.

Bello peracto, Fairfaxius Parliamenti Anglicani fortiſſimus Soſpitator, Londinum medio Novembre reverſus eſt. Maximo boni omnes deſiderio tenebantur tantum videndi Bellatorem; & immoderati affectuum, non poterant non impenſe illum admirari, cujus fortitudine triſtibus exempti periculis, Pacem feliciſſimam tandem expectabant.

Proximo adventus ejus die, ut Parliamenti gratitudinem ſentiret, miſſus eſt à Domo Procerum Prolocutor Mancheſtrius, comitantibus, Northumbrio, Pembrochio, aliiſque nobilibus, qui adventum ejus gratularetur, & immenſas, pro præſtita Regno fideliſſima, feliciſſimaque opera, gratias ageret.

Digreſſis Proceribus, Lenthallus Prolocutor Domus Communium, cum trecentis fere ejuſdem Membris, ad gratulandum Imperatorem ingreſſi ſunt, quem Lenthallus compoſita oratione allocutus, multa de magnitudine Rerum ab eo geſtarum, exemplis ab antiquis, clariſſimiſque Heroi-

bus conquæsitis, recensuit; ad finem subjiciens; *Te, Imperator, posteri mirabuntur, & colent , & Populus Anglicanus , cum parem meritis tuis gratiam non posit reddere, hanc semper debere tibi, ut Dei Instrumento , quo bella nostra incredibili successu finita sunt, libentissime fatetur.* Ad hæc modestissimus Fairfaxius pauca respondit , *non tali se dignatum Honore , pro quo tamen Parliamento se humillimas gratias agere; & hoc maximam sibi felicitatem ducere , si aliquo modo Dei Instrumentum pro Patria sua bono fieri possit.*

Non diu Londini moratus est Fairfaxius , mox argentum cum Præsidio, ad Scotos in Septentrionem ducere jussus; de quibus postea.

Sed ad Regem, Scotosque revertamur. Sexto die *Maii*, multo antequam deditum est Oxonium, Parliamentum Angliæ , intellecto Regem apud Scotos esse, post spreta etiam à Scotis eorum postulata, nempe ut Southvvellæ detineretur; utque Ashburnhamus, aliique ejus Comites Londinum mitterentur (neutrum enim fecere Scoti; Ashburnhamum, reliquosque evadere passi,

passi, & Regem in Septentrionem secum abducentes). Post longã in utraque Domo disceptationem, tandem decrevere; *Personam Regis ex sententia utriusque domus Parliamenti Angliaci disponendam esse.*

Scotis vero, multis se excusantibus, & Regem tradere negantibus; acre inter duas gentes ortum (quod etiam Regem suosque multum sustulit) & quod utrisque perniciosum fieri posse videbatur, dissidium.

Variæ de hoc negotio querel, æ variæ, per multos Menses, Verbis, Scriptisque altercationes.

Scoti, Regem non minus Scotiæ, quam Angliæ esse differebant, ideoque Jus aliquod esse illi Regno, in Persona ejus disponenda. Angli Personam ejus esse disponendam ex sententia illius Regni, in quo tunc esset; id vero mirandum esse, *Quod exercitus Scotorum Parliamenti Angliæ stipendiarius, quique Pactione inter utramque Gentem, consensu* Delegatorum *utriusque gentis regendus esset, Regem tamen Angliæ, in Anglia, sine consensu, vel notitia Delegatorum Anglorum, ad se reciperet,*

& ad Novum Castellum (oppidum Angliæ) abduceret; ibique sine consensu Parliamenti Angliæ detineret.

Inter hæc tamen dissidia(quæ ne in perniciem utriusque gentis cederent, exaggerantibus omnia inimicis & factiosis) effecit quorundam prudentia; ut de summis rerum, & bono publico necessariis, unanimiter & amice inter utramque Gentem, nempe de Propositionibus, *pro firma & bene fundata Pace*, Regi mittendis,disceptatum est, &,tandem consensum, ut ad Novum Castellum Propositiones 19,(totidem enim erant, quas omnes recensere, cum alibi plene descriptæ sunt,non est hujus Opusculi) Regi mitterentur.

Propositiones hæ decimo quinto *Julii* 1646 ablegatæ ad Regem; & Novi Castelli per utriusque Domus Delegatos, nempe Comites Pembrochiæ, & Denbeiæ, & Baronem Montacutum, cum sex è Communium Domo illi in manus traditæ;præsentibus etiam & assentientibus Deputatis à Scotiæ Parliamento.

Ut vero Rex secum, ut Rege, non victo aut captivo,agi sentiat, humillimum

mum hoc Exordium, consensu utriusque Parliamenti, Propositionibus præfixum est.

MAJESTATI
vestræ placeat.

NOs Proceres & Communes Angliæ Parliamento congregati, nomine, & ex parte Regnorum Angliæ & Hiberniæ; & Deputati à Parliamento Scotiæ, nomine, & ex parte Regni Scotiæ, Supplices offerimus MAIESTATI *vestræ humillimas Petitiones, & Propositiones de firma & bene fundata Pace; in quibus vestræ* MAIESTATIS *astipulationem supplicamus; utque hi & omnes supplices libelli* MAIESTATI *vestræ offerendi in horum, vel cujusquam horum prosecutione, sanciantur, & decernantur ut Statuta, & Acta Parliamenti vestra Regia astipulatione, in Parliamentis utriusque Regni respective.*

Diu apud Regem in Novo Castello morati sunt Delegati, Proceres, Commu-

munefque Parliamenti Angliæ multum, fuppliciterque orantes ut Propofitiones [non multo altiores illis, quas Uxbridgæ, ancipiti adhuc bello, Majeftati ejus oblatæ effent] fignare tandem, & fancire dignaretur. Idem etiam affidue fecerunt Deputati à Parliamento Scotiæ, aliique quotidie, qui renovatas preces in eundem fcopum à Parliamento Scotiæ Edinburgi congregato obtulerunt.

Sed incaffum cecidere utriufque Regni Preces. Rex enim aftipulationem fuam obfirmato animo denegabat. Multa vero indies in particularibus caufatus eft, quibus mora aliquot Menfium nectebatur, & negotia utriufque Parliamenti retardata funt; inopportuno fane tempore, cum diffidia non folum inter duas Gentes, de ftipendiis, aliifque verita funt; fed in ipfo Parliamento Anglicano, & Urbe Londinenfi inter Presbyteriorum & Independentium factiones. Unde fpe non improbabili intumefcebant Hoftes; & hinc forfan Regis mora.

Sed cito evanuere fpes illæ hoftium; & diffidia Parliamentariorum compofuit

posuit hæc aversatio Regis; adeo ut utrinque unanimiter disceptatum est, quomodo Regnorum negotia sine Rege (quando aliter non potuit) constituerent; actum igitur est in Parliamento Angliæ de solvendis Scotorum Genti, pro navata in his bellis opera, pecuniis; & consensum tandem ut *quadringenta millia librarum* Scoti acciperent; cujus summæ dimidium, nempe *ducenta millia* in præsenti solveretur; post cujus Pecuniæ solutionem, Scoti Præsidia omnia Anglicana nempe, Bervicum, Carleolum, & Novum Castellum, in manus Parliamenti, secundum Fœdus, traderent. Agitatum est etiam, non sine multa longaque disceptatione, ubi Regis Persona, si Propositionibus astipulationem suam omnino denegaverit, disponeretur; in quo conventu, concessum est Scotis à Parliamento, ut Regem (si illis ita placeret) Edinburgum abducerent.

Hoc vero recusabant Scoti, affirmantes Præsentia ejus, in Regno incomposito, novos tumultus excitari posse; se potius cupere Regem in Au-

ſtrales Angliæ Partes abduci, ut prope Londinum, in aliquo Palatiorum ſuorum eſſet; id enim commodius pro pace agitanda fore (tanquam non idem periculum Anglis à præſentia Regis immineret,) quodque etiam Rex maxime deſideravit; adeo ut in tota hac diſceptatione, non qui haberent, ſed qui non haberent Regem, contendere videbantur.

Dum hæc agitantur; & Aſſenſus Regius Propoſitionibus illis indies ab utroque Regno humillime poſtulatus eſt; Comes Loudenius ſummus Scotiæ Cancellarius, ſub finem Auguſti, in conventu Procerum ab utroque Regno Delegatorum, ſic Regem allocutus eſt: cujus Orationis, quoniam ad totam rem explicandam plurimum conducit, maximam partem habeat lector.

PLacuit Majestati tuæ Deputatis Scotici Parliamenti, proximo die Lunæ convocatis, Propositiones impertire; & Responsum tuum, antequam redderetur, te illis communicaturum promisisse. Adeo autem breve est statutum Deputatis tempus, magnique adeo momenti Majestatis tuæ responsum, ad Coronæ, Regnorumque tuorum vel salutem, vel ruinam, ut nec Deo maximo, nec Fidei nostræ responderemus, nisi remonstremus Majestati tuæ quam necessarium sit (in tanta rerum angustia) ut assensum tuum his Propositionibus præbeas; quamque immedicabilis morbus, vel subita ruina repulsam hanc tuam certo sequetur.

A Posteriore, nempe morbo, exordiar; postea de remedio. Discrimina inter Majestatem tuam, & Parliamentum (nemini magis quam tibi ipsi cognita) usque adeo nunc exacerbata sunt, ut nullo modo, nisi præsenti pacificatione (post tot funestas dimicationes) componi possunt; nec certissima ruina averti.

Parliamentum naves tuas possidet, Arces omnes, Opida, & Præsidia Regni tenet. Vectigali tuo, Tributis, & Sequestratio-

strationibus fruitur. Authoritate ejus & milites & pecunia coguntur. Et post tot victorias, prosperosque successus, stantem jam habet validum instructumque exercitum, qui (viribus tantis) pro lubito suo quidvis & in Ecclesia, & in Republica agere possit. Quidam præterea adeo metuunt, alii nolentes sunt Majestatis tuæ imperio subesse; ut non omnino cupiant vel Te, vel ullum ex sobole tua illis diutius imperare; Populus vero belli tædio, & gravissimis pressus oneribus, quamvis Pacem summe cupiat, ita tamen ab abolitione Monarchiæ (in qua opulenta pace diu floruit) abhorret; ut illi, qui Regiminis tui pertæsi sunt, non audeant illam penitus abjicere, donec Propositiones de pace, semel saltem, Majestati tuæ obtulerint, ne vulgus (sine cujus concursatione instituta sua perficere nequeant) ab illis dilabatur. Itaque cum totus Populus belli pertæsus, securitatem à pressuris & arbitraria potestate cupiat, Honoratissimæ Domus Parliamenti in has Propositiones Majestati tuæ offerendas convenerunt, ut sine quibus nec Regnum, nec Populus in tuto esse posset; nec alio pacto solida pace se fruituram

ram ſperat major Populi Pars. Itaque Majeſtatis tuæ Amici, & Scotiæ Delegati, non ſine reluctatione tamen, miſſioni harum Propoſitionum (nullæ enim omnino aliter oblatæ eſſent) aſſentire coacti ſunt: aut odium cunctorum, tanquam adverſarii pacis, incurrere. Nunc autem Domine, ſi Majeſtas tua (quod abſit) has Propoſitiones ſancire deneget, amicos omnes deperdes; civitatem, totamque regionem amittes: omnis enim Anglia, tanquam unus homo, conglutinabitur adverſus te; & (ſpe reconciliationis ſublata) timendum eſt, ne te citent, & deponant, aliudque Regimen erigant: à nobis etiam poſtulabunt Majeſtatem tuam in illorum manus tradere; Boreales Vrbes præſidiarias reddere, & Exercitum noſtrum ex Anglia amovere. Denique ſi Majeſtas tua aſtipulationem his denegare perſiſtat, cogetur utrumque Regnum, pro mutua incolumitate, inter ſe convenire, Religionemque ac pacem ſine Te ſtabilire. Quod (ineffabili dolore noſtro) Majeſtatem tuam, & Sobolem peſſundabit. Si vero Majeſtas tua conſilium noſtrum (qui nihil in terris præ Majeſtatis tuæ throno ſtabiliendo

liendo cupimus) spreverit, & impotenti tua voluntate Angliam amiserit, Majestas tua non permittetur intrare, & perdere Scotiam. Domine, corda nostra attigimus; ut Deus nos dirigat, oravimus; & de remedio malorum serio cogitavimus. Sed nihil aliud (rebus sic stantibus) videre possumus, quod Coronam tuam, & Regna tutetur, nisi ut Majestas tua, Propositiones has subsignet. In quibusdam (fatemur) magis ardua sunt quam (si nostra daretur optio) probaremus. Sed cum nulla relicta est alia via, qua curentur Regni vulnera, & consolidentur ruptura illa inter Majestatem tuam, & Parliamentum: humillime, fidissimeque consulimus, ut Majestas tua eis ex gratia (ut unico remedio procurandi firmam & beatam Pacem) assentiatur. Vnde bona plurima accedent, &c.

Sed nec hæc L odenii oratio, nec conatus utriusque Parliamenti Regis animum flectere valuerunt: non tamen spem omnem abiicere Delegatis statutum est, sed in orando persistere; adeo ut his conatibus menses complures usque ad mediam hyemem productæ sunt; nec persuadere Regi pote-

poterant, ut aliquos Synodi suæ ministros concionantes audiret; solis enim Capellanis suis adhærebat.

Summū interea studium fuit, ut amicitia inter utramque gentem inviolata conservaretur, & Regna (rebus sic stantibus) sine Rege, pacifice regerentur.

Post longam igitur inter Parliamentum Angliæ, & Scotiæ Deputatos disceptationem, consensum est tandem de prædicta Summa; nempe ut ducenta librarum millia Scotis continuo solverentur: quam Pecuniam Londini numeratam Fairfaxius Imperator cum parte copiarum ex Urbe vehendam curavit; & postea negotium illud Skippono, datis sex Legionibus, commisit; qui media hyeme profectus, mense Januario Novum castrum ad Tinam cum prædictis pecuniis venit.

Scoti, acceptis Nummis, Præsidia Anglicana (secundum Pactum) nempe Bervicum, Carleolum, & Novum Castellum, in manus Parliamenti tradiderunt; & in Scotiam pacato agmine redeunt: Regem quoque Delegatis Anglis, ut in Austrum duceretur, tradunt Scoti; quem summa observantia

Comi-

Comites Pembrochii, & Denbei, reliquique à Parliamento Deputati receperunt; & ad Palatium suum Holmbyam in Comitatu Northamptoniæ, honorifico stipatum Satellitio deduxere. Hæc Mense *Februario* facta sunt; quo tempore Comes Stanfordiæ & Goodvvinus, Asherstusque è Domo Communium à Parliamento delegati sunt in Scotia, ut Edimburgi de rebus utriusque Regni cum Parliamento Scotico agitarent.

Fractis penitus, debellatisque Regiis partibus, quæ contra Parliamentum suum, patriæque libertatem stetissent; nondum tamen libertas tranquilla reddita est; & victoria magis quam securitas parta. Finito enim bello Civili, dissidium plusquam Civile inter victores exortum est: quod ideo tristius bonis omnibus videbatur; quia inter eos, qui antea Communibus, conjunctissimisque Votis contra eundem (ut publicum) hostem vitas suas, & Fortunas omnes in aleam conjecissent; quos eadem causa, idem Religionis reformandæ, libertatisque restituendæ ardor, eædem etiam Preces,

ces, arcto conſcientiæ vinculo liga ſ-ſent.

Hac diviſione ſub Presbyteriorum, & Independentium nominibus nata, & paulatim indies latius diffuſa, tandem ultra modum exacerbatæ ſunt mentes hominum. Illi Fœdus violatum clamant: Hi non recte interpretatum ab illis differunt, nec ita, ut ſuſceptæ Cauſæ, & ſaluti publicæ convenire queat. Clari utrinque honoratique viri; & qui juſtius arguebant, ſcire nefas; magno ſe judice quiſque tuetur.

Non tamen primo in tantum diſſentiebant; quin contra Malignos (ſic Regiarum partium homines vocati) acriter vindicare publicam cauſam utrique videbantur. Longo opus erat tēpore, dum pars altera, deflexis paulatim conſcientiis, inferior ſibi viſa, Malignorum adminiculo inniteretur.

Prompti erant ad alterutram partem (ut utramque peſſundarent) auxiliandam Maligni; qui numero maximi (quamvis exarmati) nunc fuerunt, mutatis multorum animis ob preſſurarum gravitatem, & ad eorum partes tranſ-

transeuntibus. Plurimi quoque Londinensium, non tantum è plebe homines, sed melioris loci Cives, animos & Vota sua mutassent; adeo ut Urbs illa (derivata illic Regiorum militum colluvie ex omnibus Præsidiis, quæ Fairfaxius incruentis victoriis ad deditionem compulisset) intuta ipsi Parliamento, sine exercitus auxilio, videbatur.

Hæc Presbyteriorum & Independentium dissidia (quoniam causæ, intentionesque hominum non satis notæ) ut obscura, & multa caligine involuta, brevius multo quam Bella aperta (quamvis hæc quoque breviter transacta sint) attingere nostrum est institutum.

Longum nimis esset, arduumque particulariter referre quot calumniæ passim in Exercitum illum (ante laudatissimum, jam vero summam Independentium tutelam existimatum) ab adversæ factionis hominibus sparsæ sunt; ut Petitiones in Comitatu Essexiæ contra Exercitum (tunc, mense videlicet *Aprili*, stativa Waldenæ in eodem Comitatu habentem) factæ, subscri-

ſcriptioneſque quæſitæ; ut denique in ipſo Parliamento de illo exauctorando diſceptatum ſit; adeo ut tandem indigne ſecum actum putabat Exercitus, jam merita ſua æſtimare doctus; Petitionemque Imperatori ſuo Menſe *Maio*, tradidere; in qua non tantum de ſtipendiis ſuis, ut Milites; ſed multa etiam de Republica ordinanda (id enim ad ſe, ut liberos Gentis Angliacæ homines, pertinere) diſſerebant, de qua multum querebatur adverſa factio. His aliiſque altercationibus effectum eſt, ut milites Regem initio *Iunii*, tunc Holmbyæ à Delegatis Parliamenti cuſtoditum, è manibus illorum eriperent (quo conſilio, quibuſve ſuſpicionibus ignotum) & ſecum in Exercitu abduxerunt; ut Perſona ejus in Opido aliquo, vel Palatio ſtativis eorum proximo, maneret: quo audito, ab utraque Domo Parliamenti 15 die *Iunii* decretum (& decreta eorum ad Fairfaxium miſſa).

1. Ut Perſona Regis Richmondiam duceretur.

2. Ut iidem ſervi, quibus ante apud Holmbyam uſus eſſet, confamularentur.

3. Vt Rossiteri regio Regem stiparet.

Proximo vero die à Fairfaxio, & generali Ducum ejus concilio missæ sunt Chartæ accusationem undecim Membrorum Domus Communium continentes. Crimina illis objecta generaliter sunt, Retardatio sublevationis Hiberniæ, quod contra Exercitum, item contra Leges, libertatemque populi multa egissent, & quod Justitiam obstruxissent. Nomina accusatorum (clara multorum, & apud populum honorata) sunt Denzillus Hollesius, Philippus Stapletonus, Guilielmus Wallerus, o hannes Maynardus, Gulielmus Levisius, Johannes Clotvvorthius, Milites, Masseius Major Generalis, Longus, Glinnus, Harleius, & Nicholls Armigeri.

Membris his accusatis unanimiter respondentibus se paratos esse ad respondendum objectis criminibus; alia oblata est charta ab eisdem, postulans ut accusati illi viri, interim dum responderent, à sedibus suis in Parliamẽto suspenderentur: hoc primo non cõcessum, ut arduum nimis & privilegiis Parliamentariis adversum; sed itera-

tis

tis parvo post tẽpore Exercitus postulatis, accusati illi viri, venia Parliaméti impetrata, voluntariam secessionem ad sex Menses duraturam, fecerunt.

De Parliamenti decreto, ut Rex Richmondiam duceretur, excusavit se Fairfaxius, oravitq; ne id mandarent, dum pacatiores res essent; neve locum aliquem Regi assignarent Londino propiorem, quam quo stativa Exercitus esse permitterent. Roistonã postea deductus est Rex, inde Hatfeildã; postea ad Causamum, dum stativa Exercitus ad Readingam fuere: inde cũ Fairfaxius, cum exercitu Bedfordiam progressus est: Rex in Comitis Bedfordiæ Domo, prope Ouburnam morabatur.

Periculosissimam tunc in Urbe Londinensi conjurationem, tam Civium quam Tyrònum, aliorumque contra exercitum esse nuntiabatur; nempe Cives multos, Tyronesque clanculum nomina subscripsisse sua ad copias contra Exercitum contrahendas: de quibus Fairfaxius Deputatos ab Urbe, tunc secum in Castris agentes, certiores fecit; qui continuo Londinum ad sedandas illas turbas accele-

rabant, ſed eo tempore inter duas exacerbatas factiones omnia tumultibus, & ſuſpicionibus plena.

Quibus indies auctis Decretum 22 die *Iulii* Parliamenti factum de mutanda Londini Militia, quæ quarto *Maii* ſtabilita eſſet, & in alios (ut Exercitui magis amicos) transferenda. Quo decreto incenſa Civitas, Petitionem Parliamento 26 *Iulii* offerebat; quæ perlecta, mandatum potius quam Petitio videbatur. Hanc ad Parliamentum comitabatur tumultuoſa multitudo, millia aliquot Civium, Tyronum, aliorumque effrænorum hominum; qui ad fores uſque Parliamenti progreſſi, minaciter clamantes, decernendum eſſe ſecundum omnia in Petitione contenta, priuſquam ſurgeret Domus; adeo violentia ſua effecere, ut denuo decretum de priori Militia ſtabilienda, aliiſque, extorſerint; nec eo contenti, Prolocutorem, jam ſurgente Domo, rurſus in Cathedram ejus propellebant; ibique illum reliquaque Membra (inaudita Parliamenti violatio!) detinebant, dum aliud Decretum *de Regis adven-*

tu Londinum, fieri coëgerunt.

Poſt hanc violationem, comperendinatum eſt Parliamentum uſque ad diem Veneris ſequentem, nempe triceſimam *Iulii*, quo die, abſentibus utriuſque Domus Prolocutoribus(illi enim,cum maxima Membrornm parte Londino ad Exercitum interea ſe contulerant)novi Prolocutores,nempe Hunſdonius pro domo Procerum, Pelhamus Juriſconſultus pro Communibus,electi ſunt.A quibus eodem die decretum fuit;

1. Ut Rex Londinum veniret.

2. Ut Militia Urbis authoritate ad cogendas copias pro defenſione Civitatis inſtructa eſſet.

3. Poteſtas facta eſt eidem Militiæ Imperatorem copiarum eligendi. Decernunt quoque ut undecim prædicti viri ab Exercitu antea accuſati,ad Parliamentum revertantur.

His decretis armati Cives Londinenſes ad comparandas copias (quibus Maſſæius Præfectus eſt) ſe accingunt.

Proceres interea, Communeſque, qui ad Exercitum tranſiiſſent, cum Imperatore, reliquiſque ſummis Du-

 cibus

cibus consultantes, decernunt quod acta omnia; & decreta, quæ 26 die Iulii, & post id tempus producta, essent, pro irritis & antiquatis haberentur: se quoque declarationi Imperatoris, & concilii Exercitus adhærescere; decretum etiam ut Fairfaxius cum Exercitu Londinum progrederetur. Audito vero Fairfaxium cum exercitu appropinquare, Cives Londinenses detumescentibus paulatim animis, præsertim divisis inter se sententiis in Communi Urbis Concilio, adeo ut impossibile videbatur copias, quæ Exercitui opponerentur, subito comparari; ad Fairfaxium de pacificatione mittunt, quæ his conditionibus concessa à Fairfaxio (consentientibus Parliamenti Membris qui cum illo erant) ut *Parliamentum jam sedens, & accusata undecim Membra desererent, ut Declarationem suam nuper evulgatam revocarent, ut Militiam jam constitutam relinquerent; ut præsidia sua, ipsamque Turrim Londinensem Imperatori traderent; copias, quascumque comparassent, exauctorarent; aliisque quæ ad tranquillitatem necessaria videbantur:*

qua

quæ omnia, nemine detrectare auso, rata habebantur.

Sexto die *Augusti* Imperator cum Exercitu Westmonasterium venit; & cum illo utriusque Domus Prolocutores Manchestrius, & Lenthalus, cum Proceribus, & Communibus reliquis, quos omnes sedibus suis restituit. Fairfaxio Prolocutores ambo, nomine totius Parliamenti, gratias egerunt; eumque omnium copiarum, & Præsidiorum tam in Anglia, quam in Wallia Præfectum constituunt; & Constabularium Turris Londinensis. Stipendium quoq; unius mensis ut donum gratuitum, exercitui decretũ est.

Postero die Fairfaxius, & proximus illi in Imperio Cromvvellus, Skipponus, reliquique Duces cum universo exercitu per totam civitatem, ab occidentali ejus parte usque ad Turrim militari ordine progressi sunt. Ubi Præfecturæ aliquæ mutatæ, & postea Militia Londinensis aliter constituta.

Tum, ne nimia potestate tumesceret Urbs; Militia ejus, decreto Parliamenti, divisa est, & potestas data Westmonasterio, Southvvarkæ, & Pa-

gis circa Turrim Londinenſem, Militias proprias exercendi, & regendi.

Sic Presbyteriorum factio graviter depreſſa, & reſtauratum Parliamentum, in antiquandis actis omnibus, quæ abſentia ſua, & per turbas illas producta eſſent, & puniendis ſeditionum authoribus, occupatum eſt.

FINIS LIBRI SECUNDI.

ORIGINIS ET PROGRESSUS

II BELLI CIVILIS ANGLIÆ,

BREVIS MENTIO.

LIBER TERTIUS.



REſtaurato Parliamento, conſtituta Urbis Militia, diſpoſitiſque aliis Præfecturis, Fairfaxius Imperator Londino exceſſit: & Exercitum ſuum, relictis tantum proſtipatione Parliamenti turmis aliquot Equitum, Peditumque cohortibus, circa pagos, & opida vicina diſpoſuit. Stativis vero præcipuis

ad Putneiam positis, medio *Augusti* mensis, Rex ad Palatium suum, omnium magnificentissimum, Hamptincurtum deductus est.

Dum Hamptincurti moratus est Rex, non captivus, ne dum omnino custoditus videbatur; sed in Aula vere Regia residere; adeo libere ad eum omnium ordinum populi (nullis prohibitis) ad visendum, salutandum, adorandum, manus ejus osculandum, & observantias quascunque præstandas convenere; nec è Londino solum, aliisque adjacentibus Angliæ oppidis populi illuc confluxere: sed ex transmarinis regionibus servi ejus, illi etiam, qui Parliamenti decretis vetiti, & pro Delinquentibus habiti fuerant, Ashburnhamus, Barclaius, aliique, nunc permissu Exercitus tuto advenere: quo vero consilio quibusve caussis hæc permissio facta, mirabantur homines.

Quibus exemplis incitati etiam Consiliarii ejus, Oxonienses, Dux Richmondiæ, Marchio Hartfordiæ, Marchio Ormondiæ, Comes Dorsetiæ, Comes Southamtoniæ, & Baro

Seimorus, initio *Octobris*, ad Regem venere, ut cum illo; tanquam consiliarii, de Propositionibus Parliamenti, aliisque negotiis consultarent. Proceres vero illos à Rege accitos fuisse creditum est, sed eorum adventus Parliamento displicebat, nec id diutius tolerare voluit Exercitus; præsertim cum Rex nulla in re Parliamento adhuc satisfecisset. De quo admoniti Nobiles illi, postquam duos tantum dies Hamptincurti morati essent, ad domos quisque suas discesserunt.

Propositiones, septimo *Septembris* die, consensu utriusque Domus Parliamenti (astipulantibus etiam à regno Scotiæ Deputatis) missæ sunt ad Regem Hamptincurti; quibus humillime desideratum est, ut Rex responsum suum intra sex dies reddere dignetur. Huic negotio delegati sunt, pro Parliamento Angliæ, Comes Pembrochiæ, Baro Montacutius, Jacobus Harrington, Johannes Cooke, Johannes Holland milites, & Major Generalis Brovvne; pro Regno Scotiæ, Comes Loutherdaliæ, & Carolus Erskinus Miles.

Rex,

Rex, Quamvis Propositiones (ut antea) concedere denegabat, pauca tamen Parliamento scripsit; *Se aliquibus assentire posse, nempe de Presbyterio in tres annos constituendo, & de militia, ut antea oblata esset, concedenda: in reliquis vero se omnino dissentire: affirmabat quoque se potius exercitus Propositis auscultaturum (Exercitus enim Proposita quadam, more Propositionum Parliamenti, de pace Regni stabilienda, evulgasset) postulavitque ut de Propositis illis consideraret Parliamentum.*

His tamen iteratis negationibus Regis non deterriti Ordines Regni, de Propositionibus iterum conformandis disceptabant; cum Deputati Scotiæ Londini residentes, (postquam Loudenius & Lanericus, qui nuper è Scotia advenerant, cum Rege Hamptincurti colloquuti essent,) litteras Parliamento mittunt, in quibus postulant, ut Rex Londinum veniat, & in propria Persona cum Parliamento de rebus controversis agitet; illi ipsi Scoti; qui paulo ante in Orationibus & Epistolis suis negabant æquum esse,

aut commodum Reipublicæ, ut Rex, ante præstitam satisfactionem & securitatem populo, ad Londinum, vel personalem cum Parliamento disceptationem admitteretur; quique illum in Scotiam recipere recusassent, ne turbas illic concitaret, jam ad Londinum, Urbem Malignis refertissimam & tumultibus opportunam, qua nec ipsum Parliamentum, sine Præsidio Exercitus, tutum esse posset, deduci cupiunt. Causam vero hujus postulationis afferunt, quod Rex invitus ab Holmbya, sine consensu Parliamenti, violentia militum abductus, sub potestate Exercitus adhuc maneat, nec ea libertate fruatur, quæ Regi de negotio tanto perficiendo agitanti, consentanea censeri possit.

Sub finem vero Epistolæ, assensum suum ut Hamptincurti (si Londinum negatum sit) maneat; dummodo sub Exercitus potestate non sit; sed ea conditione, qua libere tutoque ad illum utriusque Parliamenti Delegati commeare possint; Nihilominus de Propositionibus (quibusdam alteratis) ad Regem denuo mittendis occu-

pa-

pati sunt Ordines Regni; cum subito, inopinatoque Nuncio percussi, Regem ex Hamptincurto clam aufugisse, litteris à Cromvvello ad Lenthallum Prolocutorem media nocte missis, certiores facti sunt. Duodecimo enim *Novembris* die, expectantibus Delegatis Parliamenti, & Tribuno Whaleio Satellitii Duce, dum Rex ad cœnam è cubiculo exiret, & cunctationem mirantibus, nona tandem hora, introierunt aliqui: Rege vero non invento, pallium ejus relictum & litteras Delegatis (& ab eis utrique Domui Parliamenti communicandas) propria manu scriptas invenerunt: in quibus, postquam de captivitate sua, & libertatis dulcedine pauca disseruisset; ut coram Deo protestatur, consilium hoc clam se subducendi, non ut publicam Pacem, Agitationesve aliquas de ea stabilienda interturbaret, impediretve, se suscepisse: sed tantummodo ut saluti suæ (cui structas insidias intellexerat) consuleret. Sub finem vero his verbis,

Vt præcipuam recessus mei causam securitatem esse Personæ meæ non inficiabor:

bor: ita Pax publica (Deum contestor) non minus quam antea coram oculis meis est, quam Professionem meam non melius exprimi posse existimo (nescio quid putare prudentiores possint) quam importune efflagitando, ut intensiones omnes libere audiantur; ut eo modo omnibus satisfactum sit. Vt (exempli gratia) Exercitus (de cæteris, quamvis necessariis, non difficulter consensum iri existimo) libertate conscientiarum suarum (quod æquum esse puto) fruatur; decreto etiam oblivionis, & Indemnitatis (quod etiam reliquis omnibus subditis meis extendi debeat,) & ut Reliquiæ stipendiorum omnium eorum tempestive & celeriter persolvantur. Quod ego, *in me libenter suscipiam, dummodo libere audiar, nec præpeditus sim quo minus in legitimis illis & honestis rationibus (quas elegi, insistam; permittite denique, ut cum libertate, honore & securitate audiar, & nubem istam recessus mei subito perrumpam; ostendamque me paratum esse Patris Patriæ officio fungi,*

Car. Rex.

Parliamentum vero, nuncio discessus Regis paulisper perculsum; tandem

ne pax Regni hoc negotio turbaretur, decernit fidos homines ad omnes Portus maritimos celeriter mittendos esse, ne Rex in exteram aliquam Regionem evaderet; cumque nuntiatum esset (quamvis falso) Regem in Urbe Londinensi latitare; decretum est; *si quis Personam Regis clam detineret, nec Parliamento indicaret, damno fortunarum omnium ipsiusq; vitæ mulctaretur.*

Sed cito evanuit hæc nubes, & certiores facti sunt Ordines regni, litteris ab Hammondo Tribuno (nuper insulæ Vecti utriusque Domus consensu, præfecto) Regem ad eam Insulam profectum, se in Hammondi tutelam tradidisse; Hammondus quoque se paratum esse Parliamenti mandatis in omnibus obtemperare. Ordines Regni Hammondum laudant, imperantque ut summa diligentia Regem custodiat; honorifice tamen habeat, maximumque illi obsequium præstet; se vero curaturos promittunt, ne commeatus omnis generis, pecuniæve pro impensis Regiis desint.

Dum Ordines Regni de Propositionibus Regi in Insulam Vectem mitten-

tendis denuo deliberant; Regis litteræ, perlongæ illæ quidē, Prolocutori Procerum superscriptæ, communicandæ etiam Communibus, 18 *Novembris* perlectę sunt. In quibus sensum suum, animumque de multis, quæ Propositionibus antea sibi oblatis continentur, aperit; præcipue de Episcopatu abolendo, ex conscientiæ suæ Dictatis multa differit, reliquasque varie attingit; de quibus omnibus se rationibus Parliamento suo satisfacturum sperat; si modo liceat propria Persona cum illis disceptare: qua causa id unum enixe rogat, ut cum libertate, honore, & securitate Londinum, personaliter cum Parliamento agitare, admittatur. Hoc Regis postulatum ut concedatur, non minori vehementia efflagitant Regni Scotiæ Deputati.

Ordines Parliamenti, his perpensis rebus, ne se, suosque prodere viderentur, si personalem Regis agitationem Londino (maligna jam civitate) admitterent, priusquam ullam omnino; post tot Regni calamitates, vel satisfactionem, vel securitatem præstitisset (quæ etiam Scotorum antea fuisset

ſet ſententia) mediam inire rationem ſtudent.

Poſt longam igitur diſceptationem, in hoc tandem conſenſum eſt *Novembris* 26; ut quatuor Propoſitiones, in Statutorum formulam compoſitas, Regi ad Vectem Inſulam ſignandas mitterent. Quibus ſignatis, Rex poſt hanc qualemcunque ſecuritatem populo datam ad Perſonalem Londini Agitationem admitteretur.

Propoſitiones in acta Parliamenti componendæ hæ fuerunt.

Vt ſignetur Billa de Militia Regni ſecundum Parliamenti decreta conſtituenda.

2. *Vt ſignetur Billa de revocatione omnium Regis Declarationum, Iuramentorum & Proclamationum contra Parliamentum, atque eos qui Parliamento adhæſerunt.*

3. *Billa ſignetur, ut Comites illi, Baroneſque, qui poſt deportatum Oxonium Sigillum magnum creati eſſent, Pares Regni non reputentur, nec locum in Parliamento teneant.*

4. *Billa ſignetur; in qua poteſtas data ſit utrique Domo Parliamenti Seſſiones*

ſuas,

ſuas, ad libitum ſuum comperendinandi.

Ut quatuor hæ Billæ Regi mittantur, priuſquam Londini de pace agitetur. Deputati Scotiæ aſſenſum ſuum negant; & contra miſſionem illam; ipſaſque Billas, declaratione oblonga, proteſtantur.

Miſſæ nihilominus ſunt per Delegatos ex utraque Domo Parliamenti; & 24 die *Decembris* 1647, in Caſtello Carisbroko Regi oblatæ, ut eas ſignet ſanciatque. Rex vero intellectis Scotorum animis, & quibus eo tempore Urbs laborabat factionibus; ſignare noluit, & aſſenſum ſuum omnino denegavit. Re igitur infecta Londinum redeunt Delegati.

Tertio *Ianuarii* de reſponſo Regis diſceptatum eſt. Acris quidem, vehemens, & ardua de ipſo Reipublicæ ſtatu, & Regimine diſceptatio fuit, multique de Regis obſtinata averſione, & nimia populi patientia, apertis verbis diſſerebant; & querebantur, Regem, Billarum denegatione, *Populo Angliæ Protectionem, pro qua tantùm Subjectio debita, denegaſſe; & ſublata una, tolli quoque alteram:*

ram: iniquum vero esse & absurdum ut Parliamentum (tentato toties Regis animo) se, amicosque suos, qui fortiter in justissima causa, omnia in discrimen misissent, jam implacabili Hosti prodant: nihil jam sibi relictum, nisi ut saluti suæ, illorumq; amicorum consulant, & Rempublicam sine Rege (quando aliter fieri non possit) constituant.

Tandem vero 17 *Ianuarii*, consensu utriusque Domus, declaratio talis, & Decreta facta. *Proceres Communesque, Parliamento conventi, post multas à se factas ad Regem applicationes, ad amovendum, finiendumque bellum impium ab illo excitatum, contra Parliamentum & Regnum, nuper etiam missis Majestati ejus quatuor Billis, nihil, nisi quod ad salutem & securitatem Parliamenti Regnique spectat, continentibus; differentiis reliquis, ut Personali cũ Majestate ejus tractatu componantur, sepositis, illisque pertinaciter denegatis; obstrictos jam se esse existimant, ut modis omnibus annitantur quam-celerrime Regimen hoc ita constituere, ut maxima inde Regno securitas in fruendis legibus suis & libertatibus, adnascatur; in eundem*

dem finem; & ne moras aliquas vel interturbationes in tam magno & necessario opere inveniat Parliamentum, de sequentibus his deliberatum decretumque est.

1. *Declarant Proceres & Communes se nullas deinceps Applicationes Regi facturos.*

2. *Deliberatum est à Proceribus & Communibus in Parliamento conventis, nullam omnino Regi Applicationem ab ullo Hominum, sine permissu utriusque Domus, faciendam.*

3. *Deliberatum à Proceribus & Communibus in Parliamento conventis, Illum, Illosve, quicunque hoc decretum violaverint, perduellionis reos esse, & sic puniendos.*

4. *Deliberatum* &cæt. *quod Proceres & Communes declarant se nullum deinceps nuntium à Rege recepturos; & præceptum omnibus cujuscunque qualitatis sint, ne quis audeat nuntium aliquem à Rege vel recipere, vel ad utramque, aut alterutram Parliamenti Domum, aut alicui alii Personæ afferre.*

His evulgatis Parliamenti Decretis; Declaratio Exercitus, *i. e.* Fairfaxii

Imperatoris, ConciliiqueDucum ejus generalis, Vindesoriæ tunc habiti, Ordinibus Regni humillime oblata est; pro qua gratiæ ab Ordinibus Imperatori, Concilioque actæ sunt. Declarationis scopus ejusmodi fuit; & hæc præcipua Capita; Primo, quod Parliamentum (sic illi existimant) post Leges, libertatesque populi multimodis à Rege violatas, impiumque ab eo, ad hunc finem, bellum excitatum, in vindicatione tamen Regni, bellique prosecutione, semper sollicitos de sospitanda Regis Persona, & conservandis privilegiis, prærogativisque illi debitis fuisse. Sed ita ut cum, & in salute, bonoque publico fieret hæc conservatio ejus, nec ut altiora jura nempe Religionis, Libertatis, Legum, & salutis Populi destrueret.

2. Sinceram Parliamenti de his intentionem, tot Applicationibus ad Regem liquido patere.

3. Hac postrema (post alias omnes) Applicatione, qua nihil nisi quod securitati publicæ sit omnino necessarium, postulatum, & à Rege denegatum sit; dilucide constare, spem nullam

Iam ulterius restare vel Rempublicam constitui, vel securitatem Populi, concurrente Rege, stabiliri posse.

4. Consideratis igitur Parliamenti Decretis, pro se, & totius Exercitus nomine, unanimiter declarant, statutum esse sibi (Deo adjuvante) constanter adhærescere Parliamento, illudque pro viribus suis sustentare, in Decretis iis novissime factis de Rege, & in aliis omnibus, quæ ulterius necessaria erant ad eundem finem prosequendum, & ad constituendam, stabiliendamque Parliamenti Regnique securitatem sine Rege, & contra Regem, aut quoscunque alios, illi deinceps adhærescentes.

Publica quoque Declaratio circa initium *Februarii*, à Parliamento edita est, ut omnibus generaliter, de causis horum decretorum, satisfacerent. In qua (præter priora Regis delicta, aliis Remonstrationibus partim enarrata) quoties cum eo de Pace agitassent, declaratum est; quod, quamvis nunquam ad Tractatus aliquos vi coacti fuissent, septies tamen ad Regem, cum Propositionibus ad pacem, securitatem-

temque regni necessariis, se applicassent; quæ Oxoniæ, postea Vxbridgæ, denuo quoque Novicastelli, victo jam, debellatoque Regi oblatæ; denique post Scotorum discessionem, Hamptincurti; Quæ quoties oblatæ, toties negatæ fuissent; &c.

Tali declaratione irrequietas hominum mentes delinire conatur Parliamentum. Sed nullis argumentis, nullis edictis tanti animorum motus comprimi, aut ingruentes inde tempestates sedari potuerunt, viribus opus erat, & solerti consilio ad conjurationes indagandas, & supprimendos, qui timebantur, populi tumultus. Exercitus igitur Pars, quanta ad hæc sufficere videbatur; circa Westmonasterium in stativis disposita: Et Mense præcedente; cum ardua hæc moliretur Parliamentum; Delegati sunt Proceres aliquot, & Communes ex utraque Domo, qui pro Republica invigilarent; qui domo Derbiensi consessum suum obtinerent, & Concilium salutis publicæ nominarentur. In eodem loco ante hac consedissent Delegati utriusque Regni, nempe Angliæ

&

& Scotiæ; quibus data poteſtas ſupprimendi tumultus, & inſurrectiones omnes, eoque nomine Militias excitandi, cogendique: eadem poteſtas his Delegatis ex utraque Domo (qui etiam utriuſque Regni, nempe Angliǫ & Hiberniæ tutatores) conceſſa eſt. Membra hujus Concilii fuere Septem Proceres, Comites videlicet Northumbriæ, Cantii, Varvici & Mancheſtriæ; Barones Say, Wharton, Roberts. Communes tredecim, nempe Guil. Peirepoint, Nath. Fiennes, Henricus Vane Senior, Juniorque, Guil. Arminus, Arthurus Hazzlerig, Gilbertus Gerard, Joanes Evelin milites; Oliverus Cromvvellus, Oliverus St. John, Robertus Wallop, Joan. Crevv, Sam. Brovvne, Armigeri.

Non unquam magis periclitabatur Parliamentum, quamvis victore, quãvis valido ſtipatum Exercitu, nullis contra comparentibus copiis; bellis enim fervidam æſtatem fore, jam Vere ineunte, vaticinabantur cuncti; dum factionibus diviſas Provincias, Scotiam minacem, plenam tumultibus Urbem Londinenſem cernerent.

Et

Et tristiora, ubi nihil videbatur, timuere, aucto indies horrido de secretis conjuratoribus, & clandestinis perduellium cœtibus, rumore. Hinc cædes, bella, minas, præsentire animis, ut Nautæ mox orituram Tempestatem solent,

- cum longo per multa volumina tractu
Æstuat unda minax; flatusque incerta futuri
Turbida testantur conceptos æquora ventos.

Regiis (quos malignos vocant) intumuere animi, non sibi jam victi, sed victores visi, nec se temperare poterant, quin audacter ubique ascensum Regis, Parliamenti ruinam jactitabant. Eadem hæc à Presbyteriis desiderata videbantur; qui odiis suis in Independentes, se, causamque immolare parati, quod sibi non liceret facere, infectum cupiebant; & libertatem potius à Rege omnino tolli, quam ab Independentibus vindicari.

Ipse Rex, quamvis sepositus, & in insulam Vectim seclusus, magis hac æstate metuendus, quam aliis, cum validissimis stipatus exercitibus per

Provincias fulminabat. Latius jam operabatur nomen Regium; & augustiorem personæ ejus Majestatem reddidit miseratio. Princeps quoque Carolus absentia sua & ipso exilii nomine desiderabilior apud vulgus, per Diplomata (secreto à Parte missa) quasi legitima instructus potestate, volentibus facile imperabat; & mandatis suo nomine editis non tumultus tantum, sed bella (ut posteà apparuit) excitare potuit.

A tumultibus inceptum est; & in ipsa Urbe, à qua etiam secutæ per vicinas provincias insurrectiones originem suam traxere, à ludibundis per agros civitatis die Dominica, nempe nono *Aprilis* 1648, servis tyronibusque civium, facta seditio prima, qui magistratus imperia contemnentes, Ducem urbanæ cohortis adorti, fustibus, lapidibusque è Campo pepulerunt; & vexillo ejus detracto, Westmonasterium versus, confuso agmine (quibus effræna plebis infimæ multitudo se adjunxerat) vociferantes se pro Rege Carolo esse, progressi sunt; quos omnes Turma Equitum cito dissipavit;

qui

qui Londinum regressi (confluentibus etiam undique seditiosis) tota illa nocte integro agmine constiterunt, terrore omnia complentes: adeo ut ipse Urbis Prætor Warnerus Parliamento fidus, clam domo sua elapsus, in Turrim se recepit. Primo mane Fairfaxius Imperator, ut principiis tanti mali obstaret, priusquam sceleratorum concursu immedicabile efficeretur, validam exercitus partem in Urbem misit. Qui fusis Seditiosis, & in Aulam plumbeam (vocatam) compulsis (ex quibus aliqui captivi abducti) tumultum mira fortitudine, nec minore prudentia sedarunt. Gratiæ Imperator. tam à Parliamento, quam à probis civibus, pro erepta tanto periculo Urbe, actæ sunt, & pecuniarum mille libræ militibus dono datæ.

In Petitionibus quoque, tam maligno tempore latebant tumultus & bella; ut in Comitatibus Surræ & Cantii evenit: è Comitatu Surræ trecenti circiter Westmonasterium. 26. *Maii* advenerunt, Petitionem Parliamento offerentes, in qua non orare, sed altis verbis postulare videbantur,

ut *Rex dignitati pristinæ statim restituatur, & VVestmonasterium cum honore, libertate, & securitate veniat, personaliter illic de controversiis agitare; ut exauctoratis exercitibus, liberi Angliæ cives notis legibus & statutis regantur;* cum aliis ejusmodi; nec moram ullam, dum scilicet de Petitione disceptaret Parliamentum, passim Provinciales, qui illam afferebant, tumidi, & insolentes, plerique etiam vino madidi, non maledicere solum, & dira precari Ordinibus contenti, sed milites etiam, eorum stipatores adorti, quosdam male multabant, unum occidebant, terrore omnibus injecto, donec ad auxilium sociorum, accitis è vicinis præsidiis aliquot Equitum, Peditumque cohortibus, victi & dissipati, nonnullis interfectis, sunt Provinciales; & hunc habuit finem seditiosa Petitio.

Jam etiam cum ejusmodi Petitione appropinquabant Cantiani, qui justi exercitus numero Parliamento eminus minitari videbantur; (illos præterea irritasset nuperæ seditionis circa Cantuariam severa nimis castigatio) contra

contra quos non præsidio minore indigebat Parliamentum, quam ipso Imperatore Fairfaxio, qui cum septem legionibus ad Grenovico adjacentem planitiem progressus est: de cujus successu postea.

Designatum fuerat à Parliamento, Fairfaxium ad Boreales partes tutandas progressurum; sed propiora pericula in Austro retinebant; nec jam ulla fere pars Angliæ quieta; ubique turbæ, tumultus, bella; ad quæ omnia compescenda (mirandum prorsus) unus ille, propitio numine, suffecit Exercitus, qui, ut conjunctus, una æstate, anno videlicet 1646, Regios fregisset validissimos exercitus, omniaque in Parliamenti potestatem redegisset; ita nunc, non minore vel fortitudine vel felicitate, divisus in partes per singulos Regni angulos victor evasit; adeo ut videretur fortitudo & fortuna in exercitu illo (sicut anima in corpore humano) tota esse in toto & tota in qualibet parte. Præter leves illos, & cito compressos tumultus Suffolciæ, in Oriente, Stamfordiæ in mediterraneis partibus à Tribuno

Waito, & Cornubiæ in Occidente à Wallero Tribuno, majores,& multo formidabiliores, in Borealibus partibus, & in Wallia orti sunt.

Initio *Maii* Boream infestabant Regii Duces; Glenhamus tot Præsidiis quondam à Rege præfectus totidemque exutus, nempe Carleolis, Eboraco, & Oxonio, Carleolas iterum non meliore fato occupáverat. Eodem quoque tempore Langdalus, (de quo antea dictum) Bervicum ceperat, munivitque.

Arx etiam Pontefracti munitissima, cæso per insidias Præfecto, à Regiis occupata est. Ad hæc bella peragenda Lambertus strenuus Dux & pro Comitatibus illis Major Generalis cum Legionibus aliquot Fairfaxianorum militum relictus est.

Majora vero pericula Parliamento imminere in Wallia videbantur, non solum ab antiquis, & priore bello victis, hostibus; sed ab illis etiam, qui quondam Parliamentarii Duces, partes suas, causamque jam deseruerant; nempe à Tribunis Poyero,& Povvello; ipsoque etiam optime toties de

patria merito Laughornio. Poyerus, qui Opidum, Arcemque munitissimam Pembrochiæ hactenus tenuerat pro Parliamento, nunc contra illud (susceptis ad se malignis hominibus) pervicacissime defendit. Laughornius summæ claritudinis in illa regione Dux, non contemnendum exercitum contraxisset; sub illo Povvellus Tribunus militabat: Brevi tempore adeo auctus [Wallis undique ad eum confluentibus] est Laughornii exercitus, ut Octo millia recensebantur. Bellum hoc gessere Laughornius &Poyerus [ut postea apparuit] auspiciis Principis Caroli, Diplomate illis à Principe concesso;sed non meliora Filii quam Patris Auspicia. Hortonus Tribunus cum exigua Fairfaxiani Exercitus parte, aliisque militibus contra illos contendit, agmen vix trium Millium ducens. Sed Deo omnium victoriarum largitori sic placuit, ut non secundum numeros Partium eveniret.

Hortonus enim octavo die *Maii*, inter oppida Fagans & Peterstone cum Laughornio congressus, totum

illum exercitum, octo nempe Equitum, Peditumque millia fudit, fugavitque. Magna ipso campo strages, & numerus captivorum, [tria nempe millia] victoris exercitus numero major, inter quos capti sunt Ductores circiter 150; multa Vexilla, arma, & tormenta omnia in Hortoni potestatem venere.

Non ulla fere, pro statu temporum, Parliamento felicius evenit victoria: pro qua etiam, jussu Ordinum, publicæ Deo omnipotenti gratiæ actæ sunt. Laughornius & Povvellus fuga elapsi ad Poyerum, in Pembrochiam se contulere. Mox illos sua fata manent majore sub hoste.

Ipse Cromvvellus, initio *Maii*, in Walliam missus est cum Legionibus aliquot; qui undecimo die *Maii* ad Chepstoum Castellum venit, quod obsidendum statuit; sed ad Pembrochiam festinans Evverum Tribunum Chepstoi reliquit, qui intra quindecim dies arcem illam, interfecto Kemisho (cui antea prodita fuisset) expugnavit, & Cromvvellus ipse vicesimo *Maii* ad Pembrochiam venit.

Po-

Poyerus loco confisus, conditiones respuebat; noverat etiam pretiosissimum Parliamento tot negotiis simul implicato Tempus esse. Cromvvellus vero desperare non assuetus, obsidioni se accingit; adjutus maxime tunc à Mari opera & industria Georgii Ayscough militis, qui partem Classis illic regebat, qui tormenta bellica, Commeatus omnes, cæteraque obsidioni necessaria; à Bristollia, aliisque locis petita, maxima cura Cromvvello suppeditavit.

Dum hæc in Wallia geruntur, Fairfaxius ad compescendos Cantianos (ut antea dictum) missus cum septem legionibus, eos ad Roffensem agrum persequitur; magnus undique numerus Cantianorum sub signis venere non procul à Gravesenda opido, inter quos plusquam viginti Equites aurati, armigeri, generosique ejus Provinciæ, nonnulli etiam qui Regiis exercitibus duces fuissent. Sed Fairfaxii adventum quamvis numero longe superiores, non ausi expectare, pars Maidstonam versus contendit, pars in Roffensi Vrbe substitit, pars Dorober-

niam progressa, Arcem illam obsidebat. Ad soluendam Doroberniæ arcis obsidionem missi ab Imperatore Richius Tribunus, & Michael Levesay Baronettus, qui feliciter opus illud perfecerunt. Ipse Fairfaxius Maidstonam cum exercitu proficiscitur. Maidstonam opidum duo circiter millia intrarunt, opidumque defendere statuunt. Ad illud expugnandum Fairfaxius se accingit; nusquam magis, in ullo bellorum casu, spectata Fairfaxii, militumque ejus virtus, aut majore discrimine empta victoria; nam postquam in Opidum (acriter quoque defensum) irrupere milites, in singulis etiam Plateis bellum invenere, tormentis ubique dispositis, & pro cunctis ejus angulis pugnatum est. Opidum tandem jactura 40 suorum militum cepit Imperator, ducentis hostium cæsis; captis circiter 1400, quadringentis equis; armisque 2000. Mirandum prorsus fuit illud, quod Cantianorum Exercitus multorum millium numero Fairfaxianis superior, qui etiam ad auxilium sociorum à Roffensi agro venisset, non ausus

tamen

tamen illis auxiliari, in conspectu stabat, dum Fairfaxiani opidum expugnavere. Publicæ Deo actæ gratiæ pro hac insigni victoria.

Jam pacatum penitus videbatur Cantium (exceptis arcibus aliquot, quæ brevi post captæ etiam, aut deditæ Parliamentariis sunt) cum subito novum oboritur hujus Hydræ caput. Goringus Baro, assumptis sibi relliquiis Cantiani exercitus, circiter duobus millibus; ad Grenovicum fere processisset; unde exploratores ad tentandos Londinensium animos misisset; sed dum eventum expectabant, & in conspectum venere aliquot Equitum Fairfaxianorum Turmæ, subito omnes terrore perculsi, in fugam se conjiciunt, quos insecuti Equites prædam aliquam cum captivis abduxere, Cantiani ad domos plerumque suas dilapsi sunt. Goringus autem cum quingentis circiter Equitibus Grenovicum fugiens, Lembis aliquot illic comparatis, & trajecto flumine, in Essexiam se contulit. Illic (velut fato quodam novas undique victorias Fairfaxio conquirente) Capellus

Baro cum Copiis ex Harfordia adductis, & Carolus Lucas Miles cum Equitibus aliquot ad Chelmesfordiam Essexiæ opidum se Goringo adjunxerunt: quibus magna militum, Regiorum quondam, multitudo è Londino, aliisque regionibus confluxit; inter quos majoris notæ fuere Henricus Hastingus Huntingtoniæ Comes, & Comptonus Northantoni fratres.

Fairfaxius Gravesendæ, trajecta Thamesi, in Essexiam cum parte copiarum contendit; & reliquis ex Cantio, Londinoque accitis, hostes persequitur: quos tandem in Colchestriam compulsos, opidumque illud munientes, obsidione (oblonga ut evenit) cinxit.

Sed aliis omnibus formidolosius malum ab Aquilone erupturum timebatur; non intra Angliæ tantum limites; sed è regno Scotiæ, quod postea enarrabitur.

Lambertus supremus in Borea Dux, Glenhamum, & Langdalum compescere conabatur, tantumque effecit, ut intra Cumbriæ, Westmorlandiæ-

que

que fines continuit. Sed illi Scotici exercitus (cui se adjungerent) progressum expectabant. Lambertus ingruenti tantorum bellorum moli impar, auxilia quam mature è vicinis provinciis comparare studuit; inter quas eminuit Lancastriorum Fides; qui duas equitum, quatuor Peditum Legiones in Comitatu suo coëgerunt; ut illas Ashtoni ductu, Lamberti copiis in Eboracensi comitatu adjungerent.

Non omnino tamen formidabiles in Septentrione videbantur Maligni Angli; nisi Scotia etiam Parliamenti hostibus addita esset. Bella ex alio Regno produxit fatum, ne de solis Anglis triumpharet Cromvvellus.

Parliamento Scotiæ prævalescebat factio Hamiltoniana. Hinc consilia paci adversa, & utrique Regno perniciosa, ipsi etiam Fœderi contraria (sic enim ab Ecclesia Scotica judicatum) inita sunt. De regno Angliæ invadendo, de copiis comparandis, & cogendo Exercitu, cui Dux Hamiltonius vir ambitionis notæ versutique ingenii, præesset, statutum est. Invitati etiam

tiam ad societatem sunt Angli Regii (pro Rege enim se armari pronuntiant) & stipendia illis promissa. Atque hæc omnia, reclamantibus frustra Argathelio, Loudenio, reliquisque probitatis notę Proceribus, ipsa etiam Ecclesia bellum illud, ut impium, execrante, facta sunt.

Prævalescebat major pars; quæ idcirco se Parliamentum esse jure quodam jactitabat: & ad deterrendos adversæ factionis homines, ex Delegatis quibusdam concilium effecere; quibus potestas data decernendi in illos, qui aliquid contra Parliamenti decreta molirentur, & inter eos, pœna ministris omnibus statuta, qui è suggestis suis populos aliter docerent. Unde effectum est ut silucre multi, alii mulcati; Proceres etiam adversæ partis in loca tuta se recepere: non tamen ora ministris omnibus obstrui potuere; quidam constanti zelo, iram Dei in Exercitum Hamiltonii denuntiabant. Et infelici illius exercitus successu, ut postea evenit, non magis irritæ videbantur eorum devotiones, quam olim Tribunitiæ diræ

in Parthicam Marci Craſſi expeditionem.

Parvæ nimium contra Parliamentum Angliæ videbantur terrenæ conjurationes, (quamvis per totam Inſulam) niſi etiam Mare rebellaſſet. Præcipuæ Regiæ claſſis Naves initio *Iunii*, à Parliamento deſcivere, imperium Rainsboroughi Præfecti detrectantes, & ſe pro Principe Carolo(auſpiciis Regiis) militaturas jactitantes, Hollandiam verſus navigabant. Hagæ Comitis tunc degebat Princeps,& cum illo frater Dux Eboracenſis; qui nuper à Londino, ubi honorifice à Parliamento habitus fuiſſet, clam litteris à patre miſſis,accitus aufugiſſet. Defectione harum Navium, ut periculoſiſſima re perculſi Ordines Regni, quam celerrime Comitem Varvicenſem accerſerunt ; qui virtute ſua, (ſi fieri poſſet) deſciſcentes illas naves reduceret; reliquaſque interim in Officio contineret. Varvicenſis alacriter munus illud in ſe ſuſcepit ; ideoque à Parliamento ſupremus Angliæ Thalaſſiarcha (quo honore initio belli functus eſſet) denuo creatur.

Dum

Dum operam Parliamento navat Varvicensis; frater ejus Hollandiæ Comes infauste, ingloriosèque contra illud insurrexit, & temporis opportunitati confisus, dum deficeret Classis; dum Colchestriæ Fairfaxius, Pembrochiæ Cromvvellus bellis implicarentur; Hollandius, tentatis civium animis, adolescentes, Buckinghamiæ Ducem, fratremque ejus aliosque sibi adjungens, ad Kingstonam opidum, cum quingentis Equitibus [expectato ex Vrbe auxilio] armatus apparuit; sed à Levesayo, aliisque, qui prudenter principiis tanti mali obstabant, profligatus circa Kingstonam, cæso Francisco Buckinghamii fratre, cum relliquiis copiarum aufugit, & paucis post diebus ad opidum St. Needii, à Tribuno Scroopo, quem Fairfaxius a Colchestria ideo emiserat, omnino victus; cæsis Dalbeiro, aliisque, captus est Hollandius ipse, & Ordinum mandato, ad Varvicensem arcem in custodiam traditus.

Ipso illo tempore, quo hæc gesta, Rossiterus inclytam Victoriam de Exercitu Pontifractensium, qui prædabun-

bundus per provincias damna incolis ubique multa intuliſſet, reportavit. Quos omnes, circiter mille Equites, in Campo Willoughbeio adortus fudit, captis omnibus eorum Ducibus, armis, & ſarcinis. Lætiſſimam victoriam triſtabat aliquandiu Roſſiteri ipſius grave vulnus; de quo tamen poſtea convaluit.

Victorias haſce Parliamento ubique acquiſitas, quamvis perexiguæ earum aliquæ videantur, magnas tamen eſſe & recenſione digniſſimas liquido apparebit exiſtimantibus quantum ipſa Reſpublica, ſi horum certaminum vel unum male cecidiſſet, periclitata eſſet. Et Parliamentum ipſum, perpenſis diſcriminum ſuorum & numero & varietate, miram numinis protectionem & ipſiſſimum Dei digitum evidentius internoſcat. Per has denique victorias ad altiora tropæa, ipſamque omnium hoſtium ſubjugationem facta eſt via. Quæ circa hoc tempus mirabiliter evenerunt.

23 Jam enim opportuno tempore Cromvvello dedita eſt Arx Pembrochiæ; quam pervicaciſſime diu tenuerant

rant Poyerus, & Laughornius, confiſi
munitionibus loci. Sed ad extrema
redacti, Opidum Arcemque nullis
conditionibus; ſeque captivos ad li-
bitum victoris tradidere. Quod eo-
dem tempore accidit (fato Crom-
vvellum ad majora vocante) quo Dux
Hamiltonius numeroſo validoq; Sco-
torum exercitu Angliam ingreſſus
eſt; & ſibi, poſt paucos dies, circiter
initium videlicet *Iulii* menſis, Lan-
gdalum cum copiis ſuis adjunxiſſet.

Quibus formidoloſus effectus Ha-
miltonius (jam enim exercitum 25
millium ducebat) terrorem ſui late
ſparſerat. Vix alius toto hoc bello ex-
ercitus populationibus infeſtior, aut
miſeris Incolis crudelior fuit.

De hoc tamen exercitu quid de-
cernerent, cum in Parliamento diſce-
ptatum fuit; Procerum Domus ægre
in id conſenſit, *Vt Hoſtes Angliæ de-
clararentur*, *Communium enim Do-
mus Scotos, qui ſub duce Hamiltonio An-
gliam intraſſent, Hoſtes, Angloſque om-
nes, qui illis ſe adjungerent, Perduelles
eſſe judicabat.* Cui decreto Proceres,
non niſi poſt longam diſceptationem,
aſſen-

assensere. Præcipui quoque Cives Londinenses, aliique Presbyterii dicti [quamvis Presbyteriis Scotis abominatus hic exercitus] non minus quam Maligni Regii, fausta omnia Scotis his precabantur. Unde de statu temporis judicet Lector.

Lambertus, quamvis tam potenti Hosti longe numero impar, animum non despondit. Sed præsenti periculo occurrere, & certamen, si necessitas postulet, non detrectare statuit. Sed Cromvvelli (cujus auspiciis hæc victoria debebatur) adventum indies expectabat, prudentibus interea retrocessibus, nonnunquam etiam velitationibus, & præliolis aliquot commissis, non solum cum Langdali, sed Hamiltonii etiam copiis tantum temporis absumpsit; dum magno hostium exercitu jam Lancastriæ fines circa *Augusti* 20 diem ingresso, ipse Cromvvellus totis viribus adesset; qui Lamberto ad se recepto, exercitum decem fere millium ducebat.

Initum hoc prope Præstonam Lancastriæ inclytum certamen; quo fusæ, fugatæque omnes Hamiltonii, & Lang-

Langdali copiæ, quas insecutus victor usque ad Warringtonam (viginti circiter millia passuum) & magna ubique edita strage, Baileium tandem, proximum Hamiltonio Ductorem, cum parte exercitus, vitis tantum concessis, captivos fecit: hoc prælio interfecta sunt tria Scotorum millia, capta vero circiter 9000; paucis interjectis diebus ipse Hamiltonius cum magno Equitum suorum numero prope Uttexetertam à Domino Gray, & Tribuno Wait captus est. Capta quoque cum Hamiltonio hominum, equorumque circiter tria millia.

Captus etiam in Villa quadam est Langdalus à Widmerpolo Parliamentario Duce. hunc habuit successum Hamiltonii in Angliam Expeditio.

Inclytam hanc Cromvvelli victoriam secuta est Colchestriæ deditio, quam Fairfaxius Imperator jam tres ferme menses obsedisset, parvo sane, pro numero obsessorum exercitu; pluviosa tempestate, in qua militum non minus tolerantia quam fortitudo spectabatur. Goringus, Capellus, Hastingus, Lucas, reliquique præcipui ob-

obſeſſorum Duces, donec ad extremam neceſſitatem deducti eſſent, pertinaciter deditionem, omneſque conditiones recuſaſſent. Animos eorum diu ſuſtentabant (perpenſa etiam Fairfaxianorum militum paucitate) vanæ ſpes auxiliorum ex motibus Londinenſium, ex Hamiltonii, Langdali, vel Hollandii, ſucceſſibus, & à Principe Carolo; qui jam navibus illis, quæ à Parliamento deſciviſſent, potitus, adjunctis etiam ſibi puppibus mercatoriis, quas vi cepiſſet, claſſe non contemnenda, in anguſto Britanniæ mari vehebatur. Jam vero, fine ſcilicet Auguſti menſis, Colcheſtrii, deſperatis omnibus, & ad extrema (diu enim equinis carnibus veſcebantur) redacti, Victoris clementiæ ſe dedidere.

In duos tantum animadverſum eſt, Carolum Lucas, & Georgium Liſle, equites, qui ambo militari more, plumbo trajecti ſunt. Goringus, Capellus, & Haſtingus in cuſtodiam traditi.

Sic victoriæ ubique terreſtres Parliamento evenere; nec infeliciter in

Mari geſtum, in prædicta enim defectione Claſſis, pro felicitate reputandum eſt, quod non plures defecere; & contagium illud periculoſum in incautos vulgi animos non latius ſerpſerit, id enim magis mirandum quam defectio fuit. Sed nulla Ducis officia omiſit Varvicenſis; & placuit Numini, hoc terrore potius quam damno, Parliamento conditionis ſuæ fragilitatem oſtendere.

In fluvio Thameſi cum inſtructa claſſe erat Varvicenſis circa finem *Auguſti* menſis; Cum ex adverſo Princeps Carolus ad ipſum quoque fluminis oſtium cum claſſe viginti navium adveniſſet; & Varvicenſi denuntiaſſet ut Vexillum ſubmitteret, ſibique ut ſupremo Marium Gubernatori, Regio videlicet Diplomate ad id munus aſcito, obedientiam præſtaret. Sed nihil, Varvicenſe Parliamento fido, effecit hæc denuntiatio, nec locus erat prælio navali (præcipue majoribus carinis) opportunus; & Claſſis Parliamentaria numero impar, adventum Porchmuthenſis Claſſis expectabat: cujus circumagendæ cura, & præfectura Ayſcou-

ſcougho demandata fuit; nec certo novit Varvicenſis quid de Porchmuthenſi Claſſe factum eſſet; an & illa quoque à Parliamento (ſic enim rumores crebri attulerunt) deſciviſſet. Deſciviſſetque procul dubio, niſi eximia Ayſcoughi & ſolertia, & apud nautas exiſtimatio tunc opportune apparuiſſet. Qui prudenter, dimiſſis peſſimis, ne latius ſerperet contagio, reliquorum animos (maxima quamvis difficultate) ita confirmavit; ut totam denique Claſſem in officio contineret, quam, non minore felicitate, Principis Claſſem nocturno tempore præternavigans, ad Thalaſſiarcham Varvicenſem incolumem adduxit, qui jam, recepto ad ſe Ayſcougho cum Porchmuthenſi claſſe, contra hoſtes profectus, comperit Principem commeatus inopia in Hollandiam retroceſſiſſe, quem inſecutus non multo poſt cum tota Claſſe Varvicenſis Goræam venit.

Cromvvellus, debellato (ut antea dictum) Hamiltonio, victoriam ſecutus, Scotiam uſque proceſſit, opem Argathelio, Levenioque contra Monroi,

roi, & Lanerici copias laturus; quod feliciſſime effecit; opida quoque quæ Scoti, malignique Angli occupaſſent, nempe Bervicum & Carleolum, in poteſtatem Parliamenti Angliæ redegit; tum Scotiam ingreſſus de ſalute utriuſqueRegni conſultaturus, honorificentiſſime in arce Edinburgenſi exceptus eſt, miſſi obviam Cromvvello Nobiles aliquot Generoſique à Concilio generali Scotiæ; poſt Orationes gratulatrices, illum Edinburgum deduxere. Ubi Argathelius, Levenius, aliique Proceres Cromvvellum, Hazleriggum reliquoſque Duces Anglos magnificentiſſimis epulis excepere. Gratiæ quoque à Miniſtris Scotis actæ, & Cromvvellus Scotiæ (ſub Deo) Soſpitator appellatus; ita enim teſtantur literæ Concilii Scotici ad ParliamentumAngliæ miſſæ, multa de eo, & Lamberto prædicantes. Exauctoratæ tunc ſunt Monroi, & Lanerici copiæ; reliquæ etiam omnes præter mille & quingentos Equites Peditesque, qui ſub Imperio Levenii eſſent, dum conſtitutæ ſint Res. Decretum quoque eſt à Concilio generali

rali Procerum, & conventu Eccleſiaſtico, pro conſervatione Religionis, & fraternæ cum Anglis concordiæ, quod nullus eorum, qui cum Hamiltonio Duce in nupera Angliæ invaſione ſtetiſſent, in novum Parliamentum (quod tunc indictum fuit) vel cœtum Eccleſiaſticum, eligeretur. Hamiltoniana enim factio tam Religioni quam utrique Regno, inimica cenſebatur.

. Notatu digniſſimum eſt quod Exercitus ille Anglicanus qui Faſciculus Sectariorum à Religioſa Scotorum Parte habitus, appellatuſque eſſet, quemque multis opprobriis, maledictiſque oneraſſent; jam pro inſtrumentis Dei, & Eccleſiæ, Scotiæque vindicatoribus ab iiſdem Scotis agnoſceretur. Errorem quoque ſuum, & temeritatem ingenue fatebantur præcipui Scotorum Proceres; ſuperiore anno Exercitum iſtum ut Rebellem accuſando, quod ea feciſſent in Anglia, quæ nunc ipſi in Scotia agere Reipublicæ cauſa coacti ſint.

Miranda prorſus hæc Concilii Scotici mutatio; niſi mutatio Parliamen-

ti Anglicani majus esset miraculum. Quis non obstupescat Cromvvellum, ob debellatos Scotorum Exercitus, &, vindicatam ab extremis miseriis Angliam, Sospitatorem Scotiæ, non item Angliæ appellari, & illam ipsam contra Scotos victoriam Presbyteriis Scotis religionis causa placuisse; Presbyteriis vero Anglis Religionis causa displicuisse? Nec ipse Oedipus ad hæc ænigmata solvenda sufficiet; præsertim si secundum ea, quæ recta suadeat ratio; non ea potius, quæ producant invidia, odium, & exacerbans factio, judicaverit.

Mutata subito videbatur Parliamenti facies, mutata consilia, abrogata Decreta, quæ superiore anno facta sunt, illa ipsa Decreta *de nullis postea ad Regem Applicationibus faciendis*. De quibus etiam Declaratio illa [superius dicta] edita fuit: ut consiliorum suorum ratio, & necessitates illuc impellentes, toti mundo innotescerent. Jam vero contraria prioribus consiliis consilia inita, & Applicationes Regi (accusatis illis superius dictis ab Exercitu, Membris Commu-

munium, & Proceribus aliquot ob nuperum excitatum bellum perinde accusatis, sedibus suis in Parliamento restitutis) ardentius multo quam unquam antea, factæ sunt. De Propositionibus conficiendis, de Tractationibus cum Rege; etiam Londini Personaliter, in honore, libertate, & securitate (priusquam *securitatem ullam, vel satisfactionem populo dedisset*) deliberatum fuit. Hoc vero non processit, sed præponderantibus tandem suffragiis decretum ut in Insula Vecti Tractatio de pace haberetur; Rex vero locum in illa Insula ipse eligeret. Missi itaque, quarto Augusti ad Regem sunt cum Comite Middlesexiæ, Duo Communium. Quibus Rex se libenter de pace tractaturum respondit; & Novam Portam opidum in Insula Vecti, locum Tractationis nominat.

Protinus electi ex utraque Domo qui hanc cum Rege Agitationem perficerent, Proceres nempe quinque, Northumbriæ, Pembrochiæ, Sarisburiæ, & Middlesexiæ Comites, cum Vicecomite Say.

Communes decem, videlicet Dominus Wainman, Holleis, Peirpoint; Henricus Vane Junior, Harbortle Grimston, Johannes Potts Milites; Brovvne, Grevv, Glyn, Buckeley, Armigeri.

Maxima Regi observantia, & in omnibus obsequium, durante hac Agitatione, à Regni Ordinibus exhibitum; adeo ut summo jam in honore videbatur; concessum est ei quos vellet ex famulis suis, eligere; & splendido comitatu ut Rex, degebat; Dux Richmondiæ, Marchio Hartfordiæ, Southamtoniæ, & Lindseiæ Comites cum famulorum inferioris loci ordinisque competenti numero; nec non Capellani sui, & Jurisconsulti, quos ad hanc Tractationem eligeret, in aula ejus permittebantur. Dum processit hæc cum Rege Agitatio; dum disceptationibus, concessionibus, & denegationibus menses aliquot absumpti sunt; ecce alia mutatio; quæ Regem è summo honore (contrariis contraria provocantibus) in extremas angustias tandem conjecerunt, Dum alii Regem levibus, vel nullis fere

fere conditionibus, in Solium rursus evehere contendunt; alii, perpensis & quæ Rex fecisset, & quæ Respublica, præcipue Parliamentariæ partis homines, pati dehinc possent, si Rex immutato animo, pristinæ dignitati restitueretur, eum omnino tolli cupiebant. Hinc multæ, crebræque Petitiones Parliamento oblatæ, aliæ Fairfaxio Imperatori, *Vt quicunque in Rempublicam deliquissent, excepta nullius Persona, in judicium vocarentur.*

Prima ejus generis Petitio, undecimo Septembris die, Parliamento oblata; cui Titulus, *Honoratissimis Angliæ Communibus in Parliamento conventis.*

Humillima Petitio multorum millium bene animatorum hominum, in Civitatibus Londini, & VVestmonasterii, in Burgo Southvvarka, & pagis adiacentibus, habitantium.

Hanc Petitionem spatio fere unius mensis secutæ sunt è diversis Angliæ Comitatibus, & Legionibus Exercitus, multæ ejusdem generis Petitiones; è Comitatu Oxoniæ, Septemb.

30: è Leicestriæ Com. Octob. 2. à multis in Exercitu Ducibus, Octob. 4. Tres aliæ una die, decima videlicet Octobris: ab Iretoni legione, Octob. 18. ab Ingolsbeii legione, Octob. 21.

Harum fere omnium Petitionum scopus unus & idem, nempe ut Justitia fiat; & Reorum tanti sanguinis effusi, totque Angliæ calamitatum Præcipui puniantur, illi videlicet, qui secundi hujus belli Excitatores, & nunc in potestate Parliamenti sint; nempe Hamiltonius, Hollandius, Capellus, Goringus, aliique: præcipue vero orant ut Rex ipse, maximus totius Belli & tantorum malorum Author, in judicium vocetur; *Vtque liceat sibi illa saltem in memoriam revocare, quæ Parliamentum ipsum superiore anno contra Regem decrevisset; quæque Ecclesia Scotica anno 1646, contra eundem Regem, & flagitia ejus denuntiasset; Illum videlicet reum esse (præter alia horrida) effusi sanguinis multorum millium optimorum subditorum. Quæ si vera sint, nec ullo modo punita, ullave facta compensatione, metuendum esse ne tanta injustitia iram provocent Omnipo-*

nipotentis Dei, qui Regem illum tam cruento bello, tantisque populi impensis victum debellatumque, in manus illorum tradidisset. Orant itaque obsecrantque, *ne tot miraculosa Sospitatoris Dei collata in ipsos beneficia, ingrate proiiciant; neve se, amicosque suos fideles, tractationibus subdolis hosti exacerbato & implacabili tandem prodant.*

Hic ferme scopus omnium illarum Petitionum, quæ Parliamento, jam tractatui cum Rege intento, indies oblatæ, & rejectæ. Prævaluere tamen hæc Vota tandem; præsertim postquam Declaratio illa Fairfaxii Imperatoris, & generalis Ducum Concilii, Novembris vicesimo die Parliamento oblata est. Qua vero ratione, quibusve mediis eo demum perventum, ut Carolus Rex in judicium tractus, damnatus, & capite plexus, sit, quoniam tantæ rei plena enarratio & indagatio Historiam per se efficiet, non erit hujus Opusculi. Et nos tantum æquoris spatium permensi, vela contrahimus.

FINIS.



